

T.C.

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÖNETİM VE ORGANİZASYON BİLİM DALI

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ: KASTAMONU İLİ ÖRNEĞİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

TUĞBA AKYILDIZ

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ HAKKI ÇILGINOĞLU

**T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
YÖNETİM VE ORGANİZASYON BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ: KASTAMONU İLİ ÖRNEĞİ

TUĞBA AKYILDIZ

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Hakkı ÇILGINOĞLU

Jüri Üyesi : Prof. Dr. Tolga ULUSOY

Jüri Üyesi : Doç.Dr. Yasin DÖNMEZ

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

Tuğba AKYILDIZ

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ KASTAMONU İLİ ÖRNEĞİ

Tuğba Akyıldız

Kastamonu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

Yönetim Organizasyon Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hakkı ÇILGINOĞLU

Bu çalışma girişimcilik kavramının alt dallarından biri olan kadın girişimciliğinin Kastamonu ilindeki potansiyelini ortaya çıkarmak için yapılmıştır. Bununla ilgili kadın girişimcileri geniş bir kapsamda ele alıp kadın girişimcilerin iş hayatında ki yerleri ve yürüttükleri faaliyetler incelenmiştir. Kastamonu ili kapsamında faaliyet gösteren kadın girişimcilerin girişimciliğe karar verme nedenleri, faaliyet sırasında bir kadın olarak karşılaştıkları sorunlar, bulunduğu sektör ile ilgili özellikler, destek aldıkları kurum ve kuruluşlar, gelecek planları ve yeni iş hayatına girecek olan kadın girişimcilere yönelik tavsiyeleri üzerinde durulmuş olup nitel araştırma yöntemlerinden biri olan mülakat yöntemi kapsamında yarı yapılandırılmış sekiz sorudan oluşan görüşme formu ile veri toplanılmaya çalışılmıştır. Görüşmelerin analizinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Özellikle ekonomik refahın oluşması için önemli bir yere sahip olan kadın girişimcilerin bu alandaki görüşleri girişimciliğe yeni adım atacak kadınlar için katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Girişim, Girişimci, Kadın Girişimciliği, Kastamonu

2021, 89 Sayfa

ABSTRACT

Msc. Thesis

CASE OF WOMEN ENTREPRENEURSHIP OF THE KASTAMONU PROVINCE

Tuğba Akyıldız

Kastamonu University

Institute for Social Sciences

Department of Business Administration

Management Organization Division

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Hakkı ÇILGINOĞLU

This study was conducted to reveal the potential of women's entrepreneurship, one of the sub-branches of the concept of entrepreneurship, in Kastamonu. Related to this, women entrepreneurs were discussed in a wide scope and their place in business life and the activities they carried out were examined. Operations of women entrepreneurs in Kastamonu province, the problems they encounter as a woman during the activity and also the characteristics of the sector they are in and the institutions or organizations they receive support from, their future plans and their recommendations for other women entrepreneurs who are entering the new business life are emphasized. A semi-structured form of interview methodology has been used to collect the data. The descriptive analysis method was used due to analysis of the interviews. The opinions of women entrepreneurs, who have an important place in the formation of economic prosperity, will have a special contribution to women who will step into new entrepreneurship.

Key Words: Entrepreneurship, Entrepreneurial, Women's Entrepreneurship, Kastamonu

2021, 89 pages

ÖNSÖZ

Tez konusu seçiminden başlayarak bu süre zarfında yardımlarını esirgemeyen saygı değer danışman hocam Dr. Öğretim Üyesi Hakkı ÇILGINOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Lisans ve yüksek lisans dönemlerimde bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım saygı değer hocalarım Prof. Dr. Yavuz DEMİREL'e ve Prof. Dr. Tolga Ulusoy'a katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Ayrıca tezimin jüri üyeliğini üstlenen saygı değer hocalarım Doç.Dr. Yasin DÖNMEZ ve Dr. Öğr. Üyesi Muharrem AVCI'ya teşekkür ederim.

Tezimin konusunu oluşturan ve vakit ayırarak görüşmeyi kabul eden, sabırla ve içtenlikle yönelttiğim soruları cevaplayan bütün kadın girişimcilere teşekkür ediyorum.

Eğitim hayatım boyunca maddi manevi desteklerini esirgemeyen sevgili annem Ayşe AKYILDIZ ve babam İsmail AKYILDIZ'a teşekkür ederim. Ayrıca hayatın her anında pozitif bir bakış açısı yakalamamı sağlayan sevgili kardeşim Psk. Danışman Yunus AKYILDIZ'a bütün tatlılığıyla hayatımızı renklendiren sevgili yeğenim Musab Emir YİĞİT'e sonsuz teşekkürler.

Tuğba AKYILDIZ

Kastamonu, Haziran,2021

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
AR-GE	Araştırma Geliştirme
BM	Birleşmiş Milletler
İşGEM	İş Geliştirme Merkezi
İşKUR	Türkiye İş Kurumu
KAGİDER	Kadın Girişimcileri Derneği
KEDV	Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı
KOBİ	Küçük Ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KOSGEB	Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme Ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
KSGM	Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
KÜSGET	Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı
MAME	Akdeniz- Afrika -Ortadoğu Genç Girişimciler Ağı
MPA	Milli Prodüktivite Merkezi
OECD	İktisadi İşbirliği Ve Gelişme Teşkilatı
TDA	Teşebbüsü Destekleme Ajansı
TESK	Türkiye Esnaf Ve Sanatkârlar Konfederasyonu
TKV	Türkiye Kalkınma Vakfı
TOSYÖV	Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler Ve Serbest Meslek Mensupları Yönetici Vakfı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel Ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜGİAD	Türkiye Genç İş Adamları Derneği
TÜSİAD	Türk Sanayici Ve İş İnsanları Derneği
TYP	Toplum Yararına Programlar

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Değer Yaratma	4
Şekil 2. Modern Girişimciliğin Tarihçesi.....	6
Şekil 3. Maslowun İhtiyaçlar Hiyerarşisi	19
Şekil 4. Yaş Dağılımı	54
Şekil 5. Medeni Durum	55
Şekil 6. Eğitim Durumu	55
Şekil 7. Girişimciliğe Karar Verme Nedenleri.....	56
Şekil 8. Girişimcilerin Karşılaştığı Sorunlar	61
Şekil 9. Faaliyette Bulunulan Sektörler	66
Şekil 10. Çalışma Yılı	66
Şekil 11. Çalıştırılan Kişi Sayısı	67
Şekil 12. Girişimcilerin Deneyim Göstergesi	67
Şekil 13. Girişimcileri Destekleyen Kurum ve Kuruluşlar	68

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	iv
KISALTMALAR DİZİNİ	v
ŞEKİLLER DİZİNİ	vi
1.GİRİŞ	1
2.GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI	2
2.1. Dünyada Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	5
2.2. Türkiye’de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi	7
2.2.1. Osmanlı Döneminde Girişimcilik	7
2.2.2. Cumhuriyet Sonrası Dönemde Girişimcilik	8
3.GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	10
3.1. Kişiliğin Tanımı	10
3.2. Girişimci Kişilik	10
3.3. Girişimci Kişilik Özellikleri	11
4.GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ	13
4.1. Sosyal Girişimcilik	14
4.2. Yeşil (Eko) Girişimcilik	14
4.3. İç Girişimcilik.....	15
4.4. Teknik Girişimcilik	15
4.5. Küresel Girişimcilik	15
4.6. Akademik Girişimcilik	16
4.7. Profesyonel Girişimcilik.....	16
4.8. Kadın Girişimcilik	16
5.GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	17
5.1. Ekonomik Faktörler	17
5.2 Demografik Faktörler	18
5.3 Sosyal ve Kültürel Faktörler.....	18
5.4. Psikolojik Faktörler	18

5.5.Diğer Faktörler	21
6. TÜRKİYE’DE GİRİŞİMCİLERE DESTEK VEREN KURULUŞLAR.....	21
6.1. Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme Ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)	21
6.1.1. Girişimcilik Destekleri.....	22
6.1.2. AR-GE, Teknolojik Üretim ve Yerlileştirme Destekleri	23
6.1.3. İşletme Geliştirme, Büyüme ve Uluslararasılaşma Destekleri	23
6.1.4. KOBİ Finansman Destek Programı	23
6.1.5. İŞGEM/TEKMER Programı.....	23
6.2. Kadın Girişimcileri Derneği (KAGİDER)	24
6.3. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK).....	24
6.4. Türkiye Genç İş Adamları Derneği (TÜGİAD)	25
6.5. Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD).....	26
6.6. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV).....	26
6.7. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM).....	27
6.8. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)	27
6.9. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR).....	27
6.10. Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV).....	28
6.11. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK)	28
6.12. Finansman Desteği Sağlayan Diğer Kurum Ve Kuruluşlar	29
7. CİNSİYET, TOPLUMSAL CİNSİYET VE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ KAVRAMLARI	29
7.1. Kadın Girişimciliği Kavramı.....	30
7.2. Kadın ve Erkek Girişimci Arasındaki Farklar.....	32
7.3.Kadın Girişimciliğın Önemi	33
8. KADIN GİRİŞİMCİLERİN ÖZELLİKLERİ	34
9. KADINLARI GİRİŞİMCİ OLMAYA YÖNLENDİREN FAKTÖRLER.....	36
9.1. İtici Faktörler	37
9.1.1. İşsizlik.....	37
9.1.2. Cam Tavan Sendromu ve İş Yerindeki Memnuniyetsizlik.....	37
9.1.3. Çalışma Saatlerindeki Esneklik	38
9.2. Çekici Faktörler	38
9.2.1.Kendini Gerçekleştirme İsteği	38

9.2.2. Güç Elde Etme İsteği	39
9.2.3. Girişimcilik Güdüsü.....	39
9.2.4. Zengin Olma İsteği	39
9.2.5. Sosyal Statü Elde Etme İsteği	39
10. KADIN GİRİŞİMCİ TÜRLERİ	39
10.1. Geleneksel Kadın Girişimci	40
10.2. Evcil (Aileci) Kadın Girişimci	40
10.3. Yenilikçi Kadın Girişimci	41
10.4. Radikal Kadın Girişimci.....	41
11. TARİHSEL SÜREÇTE DÜNYADAKİ KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN GELİŞİMİ.....	41
11.1. Tarihsel Süreçte Türkiye’deki Kadın Girişimciliğinin Gelişimi	42
11.1.1. Cumhuriyet Dönemi Öncesi Kadın Girişimciliği	42
11.1.2. Cumhuriyet Dönemi ve Sonrası Kadın Girişimciliği	43
12. KADIN GİRİŞİMCİLERİN YAŞADIKLARI SORUNLAR.....	44
12.1. Mikro Sorunlar	47
12.1.1. Özgüvensizlik	47
12.1.2. Ticari ve Yönetimsel Deneyim Eksikliği.....	47
12.1.3. Rol Çatışması.....	48
12.1.4. Ayrımcılık.....	49
12.2. Makro Sorunlar.....	49
12.2.1. Beceri ve Mesleki Eğitim	49
12.2.2. Sermaye Sorunu	50
12.2.3. Mesleki Örgütlenme	50
13. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ KASTAMONU İLİ ÖRNEĞİ	51
13.1. Araştırmanın Amacı	51
13.2. Araştırmanın Önemi	51
13.3. Araştırmanın Hipotezleri	52
13.4. Araştırmanın Yöntemi	52
13.5. Araştırmanın Örneklemi	52
13.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	53
13.7. Veri Toplama Aracı.....	53
13.8. Araştırma Verilerinin Analizi.....	53

14.BULGULAR	54
14.1. Demografik Bulgular.....	54
14.2. Katılımcı Cevapları	56
15.SONUÇ VE ÖNERİLER	77
KAYNAKÇA	79
GÖRÜŞME FORMU	88

1.GİRİŞ

Değişen ve gelişen teknoloji ile birlikte rekabet ortamında da değişiklikler olmuştur. Özellikle sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişle önemi her geçen gün artarak devam eden faaliyetlerden biri girişimciliktir. Girişimcilik faaliyeti ülkelerin gelişmişlik düzeyi ile paralellik göstermektedir. Girişimcilerin sayısını artırmak için girişimcilik eğitimine büyük önem verilmektedir.

Hayatın her alanında ve her aşamasında yer alan kadınların emeğini ortaya koyarak rekabet ortamına katılmaları ülkelerin gelişmişlik seviyesinde olumlu bir durum yaratmaktadır. Çalışmada girişimcilik faaliyetinin alt dallarından birisi olan kadın girişimciliğinin Kastamonu ilinde ki durumunu ve toplum tarafından kabul gören kadın girişimci profilini ortaya koyarak elde edinilen bulgular dâhilinde sonuca ulaşıp değerlendirme yapılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde özellikle girişim ve girişimcilik kavramları üzerinde durulmuş olup tarihsel seyirleri incelenmiştir. İkinci bölümde ise kadın girişimciliği kavramı başlığı altında kadın girişimciliğinin önemi, özellikleri, girişimci olmaya yönlendiren faktörler, kadın girişimciliği türleri, tarihsel seyri ve karşılaştıkları sorunlar üzerinde durulmuştur.

Son bölümde ise kadın girişimciliği Kastamonu ili örneği başlığı altında Kastamonu'da çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren kadın girişimcilerin demografik bilgileri kapsamında yaşı, eğitim durumu, medeni durum gibi bilgilerine ulaşılmıştır. Girişimciliğe karar verme nedenleri karşılaştıkları sorunlar, faaliyet gösterdikleri sektörün özellikleri, destekleyen kurum ve kuruluşlar, gelecek planları ve yeni iş kuracak kadın girişimcilere tavsiyeleri üzerinde durulmuş olup elde edilen bulgular dâhilinde değerlendirme yapılmıştır. Özellikle araştırmanın girişimciliğe yeni adım atacak kadınlara ve daha sonra yapılacak çalışmalara ışık tutmasını sağlamaktır.

2.GİRİŞİMCİLİK KAVRAMI

Son yıllarda gelişen ve değişen ekonomi ile birlikte kalkınma, istihdam, inovasyon gibi kavramlar sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte hayatımızı kolaylaştıracak bilgilere daha kolay ve hızlı ulaşmak, beraberinde rekabet kavramının da önem kazanmasını sağlamıştır. Ülkeler değişen toplum şartlarına ayak uydurabilmek ve kendi adından söz ettirebilmek için büyüme ve kalkınma yolundaki engelleri temizlemeleri gerekmektedir. Girişimcilik kavramı ülkelerin gelişmişlik oranıyla paralellik göstermektedir. Gelişmiş ülkelerin gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelere oranla girişimci sayısı fazladır (Sönmez ve Toksoy, 2014: 47). Günümüzde girişimcilik, ekonomik gelişmeye katkı sağlayan en önemli unsurlardan birisidir. Küreselleşen dünyada üretim toplumunun yerini bilgi toplumunun almasıyla girişimcilik faktörü daha güncel hale gelmiştir. Yapılan araştırmalarda G7 ülkeleri olan ABD, Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya ve Kanada olmak üzere ekonomik büyümelerinin sebebi girişimcilik düzeyi ile doğru orantılı olduğu ortaya çıkartılmıştır(Apak, vd. 2010:105).

Üretim faaliyetleri üzerinde ki etkisi her geçen gün artan girişimcilik, yenilik yaratıcılık ve yönetim çalışmalarında da etkisini göstermiştir. Bu çalışmalardaki gelişmeler dünya çapında rekabetin hız kazanmasında önemli rol oynamaktadır(Tahtalı, 2018:34).

Ekonomik bir politika içinde yer alan girişimciler toplumsal ihtiyaçları tespit ederek ve bu ihtiyaçları yatırıma dönüştürerek toplumun ihtiyaçlarını önemli düzeyde azaltabilmektedirler. Bu sayede insanların istihdam ve refah düzeyi artmaktadır. Ekonomik gelişmenin sağlanması için yatırımların önemli bir rolü vardır. Aynı zamanda girişimciler milli ekonominin gelişmesine de katkı sağlamaktadır. Milli ekonomiye katkı sağlamak için yerli ham maddelerin kullanılması, sanayileşme ve kalkınmanın önemli derecede yaygınlaştırılması, ülkenin dış borçlarının kapatılması ve istihdam oranını arttırarak işsizliğin asgari düzeyde olması gerekmektedir.(Güney, 2008:68).

Fransızcada “entrepreneur” sözcüğünden gelen girişimcilik kavramı 12. yüzyıldan itibaren gelişme gösterememiştir. Bunun nedeni ise Fransa'nın feodalite olan bir Avrupa ülkesi olmasından kaynaklanmaktadır. Gelişen ve değişen toplum ile birlikte girişimcilik faaliyeti artan hammadde arzını karşılayabilmek için sanayileşme ile birlikte gelişim göstermiştir. Bilginin, üretim, yönetim, ulaşım faaliyetleri üzerindeki etkisinin artması ile birlikte dünyada hızlı gelişmeler yaşanmıştır(Tahtalı, 2018:40)

İktisatçılar girişimcilikte dört farklı konu üzerine yoğunlaşmaktadır. Bunlardan birincisi gelir dağılımı üzerinde durarak maliyetlere karşılık kar elde etmek, ikinci yaklaşımda ekonomi de yer alan rekabet ortamı üzerine yoğunlaşmak, üçüncü yaklaşımda Schumpeter'e ait yenilikçi girişimcilik düşüncesi üzerinde durulmaktadır. Bu düşüncenin amacı ekonomik büyümeyi ve bu büyümedeki dalgalanmaları gidermeyi amaçlamaktır. Son yaklaşımda ise girişimcilerin işletmelerini yönetirken strateji oluşturmayı ve stratejiye bağlı kalarak büyümek amaçlamaktadır. İlk defa girişimcilik kavramından bahseden Richard Cantillon 1755 yılında yayımlanan “Genel Olarak Ticaret Üzerine Deneme” adlı çalışmasını yayınlamıştır. Cantillon göre ekonomide etkili olan faktörler girişimciler, sermaye sahipleri ve işçilerdir. İşçiler ve sermaye sahipleri ekonominin gelişmesi için önemli bir rol oynarken girişimciler ekonominin merkezinde yer almaktadır(Tahtalı, 2018:40).

Başarılı bir girişim için sermaye, toprak ve işgücünün bir araya gelerek oluşturduğu kaynaklara 1776' da yayınladığı “Ulusların Zenginliği” adlı eserinde yer veren Adam Smith girişimciyi risk alan, sorumluluk sahibi ve ileri görüşlü olarak nitelendirmektedir(Tosunoğlu, 2003:30).

1800'lü yıllarda Jean Baptiste Say de girişimciliği var olan kaynakları verimi az olan bir ortamdan verimi yüksek olan ortama geçirilebilen bireyler olarak tanımlamıştır(Drucker, 1995:19).

Say'a göre ekonomik gelişmeyi sağlamak için girişimcilik faaliyeti üç aşamadan oluşmaktadır. Araştırma evresinde piyasada doğru hareket edebilmek için bilgi elde etmek, uyarılama aşamasında birinci aşamada elde ettiği bilgileri somut ürünler

üzerinde gerçekleştirebilmesi, son aşama ise üretim aşaması, ürünün ortaya çıktığı aşamadır(Müftüoğlu ve Durukan, 2004:6).

Piyasada yaşanan ekonomik problemlerin çözümünü makro çözümlerde arayan klasik düşüncenin aksine neoklasik düşünce insanların davranışlarını göz önünde tutarak makro çözümlerden uzak durmuştur(Dinler, 2010:318).

Girişimcilik, risk ve artan rekabet ortamında kar ve süreklilik amaçlarını gerçekleştirmeye yöneliktir. Girişimcilik fırsatları değerlendirmek ve bu yolda strateji belirleyebilmektir. Geçmişten günümüze girişimcilik alanında birçok tanım yapılmıştır.(Altuntaş, 2014: 104).

Birçok tanımın girişimci olabilmek için ortak noktası ise kaynakları kullanarak belirsiz bir ortamdan bilinmeyen bir ürün ortaya çıkararak kar etmektedir. Ancak en önemli husus girişimcilik basit bir iş fikri ile başlar, daha sonra bu fikri sürdürülebilirlik ve kalkınma izlemektedir.(Scarborough, 2012:. 5)

Şekil 1. Değer yaratma

Kaynak: (Aydın,E., 2020:18)

Toplumda değer yaratmak ve girişimcilik kavramını tam anlamıyla ortaya koyabilmek için insanların beklentilerini tam anlamıyla karşılamak gerekmektedir. Bunun için girişimcilikte en önemli husus girişimcileri yani paydaşları tanımaktır. Paydaşlar işletmenin doğrudan varlıkları ile ilgili olup işletmeyi bir bütün olarak değerlendirmektedir(Uzunoğlu & Öksüz, 2010: 168).

Girişimcilik son yıllarda daha da ön plana çıkmaktadır. Küresel etkileşim ve enformasyon teknoloji de ki ilerlemeler birey ve çevre arasındaki etkileşimi giderek arttırmıştır. Bu etkileşim toplumda ve insanda değer yaratma süreçlerinde etkili olmuştur. (Ramaswamy ve Özcan, 2014:50).

2.1. Dünyada Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

İlkçağlardan bugüne kadar sosyal bir varlık olan insanlar, yaşamını devam ettirebilmek için çeşitli ihtiyaçlarına çözüm aramışlardır. İkel toplumlardan demirin icadına kadar geçen sürede insanoğlu girişimcilik ruhu ve risk faktörünü de göze alarak ortaya birçok yenilik sunmuştur (Durukan, 2007: 26).

İkel toplumlarda insanlar doğanın sunduğu kaynaklarla ve kendi ellerinde elde ettikleri kaynakları birbirleri ile takas ederek ihtiyaçlarını sağlamışlardır (Çöğürdü, 2016:69).Geçmişten günümüze girişimcilik kavramı değişiklik gösterse de girişimciliğin başarısı, risklerin üstesinden gelmeye bağlanmaktadır. Tarım çağıyla birlikte yerleşik hayata geçen insanlar gereksinimlerinden fazla ürün üreterek ürünleri takas etmişler veya değerli eşyalar karşılığında vermişler ve böylelikle ticari anlamda ilk girişimcilik faaliyetlerini başlatmışlardır.(Marangoz, 2017: 4).

Orta Çağ'da ise girişimcilik faaliyeti çeşitli mesleklerde, esnaf kuruluşlarında kendini göstermiştir. Girişimciliğin temel unsurlarından biri olan risk alma faktörü bu dönemde ön planda olamamış daha çok girişimcilik tarım alanları, binalar, kale ve dini yapılar gibi ön görülen projeleri gerçekleştirmek için kullanılmıştır(Özgüven, 1992: 30).

16.yüzyılda etkili olan merkantilizm Batı Avrupa'da başlamış olan ekonomik bir teoridir. Merkantilizm ülkelerin güçlü bir ekonomiye sahip olması için ihracatı en üst düzeye çıkarıp ithalatı en aza indirmeye çalışan bir ekonomik politika olarak değerlendirilmektedir. Merkantilizm etkisiyle insanlar ihracata önem vermiş bunun neticesinde büyük sanayi kuruluşları ortaya çıkmıştır(Ercan ve Gökdeniz, 2009: 61). Merkantilizmden sonraki süreçte Avrupa'da liberalizm ile birlikte rasyonalizm öne çıkmıştır. Bu ekonomik politikalar ile birlikte rekabet en üst düzeye çıkmış yapılan ticaret ülke sınırlarını aşmıştır(Ercan ve Gökdeniz, 2009: 62).

birlikte daha da artan üretim acımasız rekabet ortamında serbestleşerek genişlemiş ve serbest piyasa ekonomisine dönüşmüştür. Daha sonraki dönemlerde ise serbest piyasa ekonomisi diğer bilim insanlarının önünü açmıştır. Özellikle Amerika'da Taylor, Avrupa'da Fayol ve Weber'in öncü olduğu girişimcilik bilimine ekonomik analizler yaparak katkıda bulunmuşlardır.(Ercan ve Gökdeniz,2009:63).

Birinci ve İkinci Dünya Savaşı insanlık tarihi açısından girişimcilik ve ekonomi açısından önemli sonuçlar doğurmuştur. Savaşlar birçok ihtiyaçları ve bu ihtiyaçlara karşılık çözüm önerilerini beraberinde getirmiştir. Bu ihtiyaçlar girişimciler tarafından giderilmeye çalışılmıştır. Savaşın kazanılması için geliştirilen teknolojiler savaş sonrası için altyapı oluşturmuştur. Örneğin bilgisayarların kullanılması beraberinde iletişim kurma isteğini de getirmiştir. Yaşanan bu gelişmeler neticesinde rekabet, sınırları aşmış ve dünyanın tamamına yayılmıştır(Özmen, 2016: 12).

2.2.Türkiye'de Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi

Bu bölümde Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet sonrasında girişimciliğin tarihsel gelişimine değinilmiştir.

2.2.1.Osmanlı Döneminde Girişimcilik

Türkler yerleşik hayata geçtikten sonra Anadolu'ya gelerek ticaret ve zanaatkârlıkta oldukça ilerlemişlerdir. Selçuklular döneminde Ahi Teşkilatı, Osmanlı döneminde ise Lonca Teşkilatı adı altında devam eden esnaf ve zanaat örgütü oldukça başarılı olmuştur (Durukan, 2007: 27).Lonca Teşkilatı aracılığı ile devam eden girişimcilik faaliyetleri dönemin padişahları tarafından desteklenmiştir. (Ercan ve Gökdeniz, 2009: 65).Ancak Osmanlı Devleti içerisinde yer alan çeşitli etnik gruplar nedeniyle ekonomi de ve bürokrasi de çeşitli aksaklıklar olmuş girişimcilik faaliyeti sekteye uğramıştır. (Aşkın, 2011: 62).

Osmanlı Devleti gelişen ticaret ile birlikte ticaret yolları üzerindeki güvenliği sağlamak için teşkilatlar kurulmuştur. Çin'den başlayıp Anadolu üzerinden Avrupa'ya uzanan birçok medeniyete ev sahipliği yapan İpek Yolu Anadolu'da ticaretin yoğun şekilde gerçekleşmesini katkı sağlamıştır. İpek Yolunu kullanan

tüccarlar ve kervanlar için Anadolu'da kervansaraylar yapılmıştır (Gümüšođlu ve Karaöz, 2014: 102).

Osmanlı da ilerleyen süreçlerde Avrupalı Devletler ile yapılan ticari antlaşmalar nedeniyle ticari ihtiyaçları karşılamaya yönelik olan Lonca Teşkilatı önemini yitirmiştir. Örneğin İngilizler ile yapılan ticaret anlaşması yerli üretimi durdurmuştur. Osmanlı yabancı devletlerin açık pazarı haline gelmiştir(Kepenek ve Yentürk, 2001:16).Osmanlı Devleti borçlarını karşılayamamış Abdülmecit döneminde girişimcilik faaliyeti olan Şirket-i Hayriye adında şirket kurulmuştur (Aşkın, 2011: 62).İkinci Meşrutiyetin ilanı ile Milli İktisat politikalarıyla halk ticarete sevk edilmiştir.1913 yılında Teşvik-i Sanayi Kanunu ile sanayiciler ve tüccarlara imtiyazlar verilmiştir.

2.2.2.Cumhuriyet Sonrası Dönemde Girişimcilik

Savaştan yeni çıkan Türkiye, iyice fakirleşen ekonomik yapısını canlandırmak için attığı en önemli adım 1923 yılında yapılan İzmir İktisat Kongre'sidir. Kurtuluş Savaşından zaferle çıkan Türkiye Cumhuriyeti İzmir İktisat Kongresi ile ekonomik zaferini de kazanmıştır(Gümüšođlu ve Karaöz, 2014: 103).

İzmir İktisat Kongresinde alınan bazı kararlar şunlardır(Altıparmak, 1998: 68-69):

- Milli ekonominin gelişmesi için tarım ve sanayiye yaygınlaştırmak, ticareti geliştirmek için koruyucu gümrük politikalarının uygulanması,
- Demiryolları ve değerli madenlerin işletilme hakkının Türkiye Cumhuriyeti'ne verilmesi,
- Milli ticaret bankalarının kurulması,
- Teşvik-i Sanayi Kanununu 25 yıl yürürlükte kalması,
- Ülkenin ihtiyaçlarını yerli üretim ile karşılanması, Türk sanayisinin desteklenmesi,
- Özel teşebbüse dayalı, milli ekonominin korunması şeklinde sıralanabilmektedir.

Cumhuriyet sonrası dönemde girişimcilik beş ayrı bölümde incelenmektedir(Tulunay, 2010:17):

- 1923-1929 arasında “özel girişimciliğe teşvik”
- 1930-1946 arasında “devletçilik ve yansımaları”,
- 1946-1960 “liberal ekonomiye geçiş”,
- 1960-1980 “planlı ekonomi denemesi” ve
- 1980’den günümüze dek “dışa açık liberal ekonomi

1923-1929 Özel Girişimciliğe Teşvik: Savaştan yeni çıkan Türkiye bu tarihler arasında iki önemli politika geliştirmiştir. Bunlar siyasi olarak tam bağımsız bir devlet olmak ve bu bağımsızlığı ekonomik bağımsızlıklarla taçlandırmaktır. Bu iki politika birbirinden ayrılmaz bir bütündür. Eğer tam bağımsız bir Türkiye amaçlanıyor ise ekonomide de bağımsızlık sağlanmalıdır(Tulunay, 2010:20). Girişimcilik faaliyetleri Cumhuriyetin ilanından sonra da devam etmiştir. Birinci İktisat Kongresinde Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde girişimciliğin önü açılmış devlet tarafından gerekli destekler yapılmıştır(Müftüoğlu, 2004: 65).

1930-1946 Devletçilik ve Yansımaları Devresi: Girişimcilikle yeni tanışan Anadolu insanı uzun süre girişimcilik faaliyetinde bulunmamıştır.1933’lü yıllarda devlet girişimciliği daha çok desteklemiştir(Müftüoğlu, 2004: 65). Ekonomik gelişme daha çok özel sektör eliyle gerçekleştirilmeye çalışılsa da yetersiz kaldığı alanlarda devletçilik politikası uygulanmaya başlanmıştır. Bu nedenle ekonomi ve girişimcilik alanında ki faaliyetler Cumhuriyetin ilk yıllarında devlet eliyle yapılmıştır. Özellikle 1929 yılında yaşanan ekonomik kriz ile birlikte devlet gücüyle önemli bir boyutta yapılanma başlanmıştır. Örnek olarak Sümerbank ve Etibank gibi kuruluşlar bu dönemde ki başarılı girişimlerdir(Tulunay, 2010:20).

1946-1960 Liberal Ekonomiye Geçiş Dönemi: Bu dönemlerde iki tane beş yıllık kalkınma planı yapılmış devletçilik politikasının etkisi devam etmesine karşı özel sektör yatırımlarında artış görülmüştür.1950-1960 yılları arasında çok partili hayata geçilmesi ile birlikte serbest ekonomi boy göstermiş, özel sektör yanlısı ve devlet yanlısı politikalar karışıklığa neden olmuştur(Tulunay, 2010:21).

1960-1980 Planlı Ekonomi Denemesi Dönemi: Türkiye 1980’lerde serbest piyasa ekonomisi ile yeni düzenlemeye gitmiştir(Müftüoğlu, 2004: 65).Bu dönemlerde temel politika ithal ikameci politikadır. Ancak 70’li yıllarda yaşanan enflasyon, ekonomik ambargo, işsizlik ekonomiyi ve girişimciliği olumsuz etkilemiştir(Tulunay, 2010:21).

1980 - Dışa Açık Liberal Ekonomi:1800’lü yıllarda hedef alınan ekonomik politika dışa açık büyüme modeli olarak benimsenmiştir. Bu modelin öncelikle amacı hizmet sektörünü ön plana çıkarıp girişimci sayısını arttırmaktır. Bununla birlikte ülke sınırları dışına açılma politikası ile birlikte girişimcilerin önü açılmıştır. Özellikle 2000’li yılların en önemli konusu haline gelen girişimcilik insan istihdamının ve sosyal ilerlemenin en önemli faktörü olmuştur. Günümüzde ise KOSGEB Girişimciliği Geliştirme Merkezi, adı altında 20 Mayıs 1998 tarihinde kurulmuştur. KOSGEB’ in misyonu Türkiye de girişimciliği ön planda tutarak yerel düzeyde de girişimcilik faaliyetlerini destekleyerek ekonomiye destek sağlamaktır. Hedef kitlesi ise ekonomide yer alan küçük orta ölçekli işletme kurmak isteyen girişimcilerdir. Girişimci sayısının artırılması Türkiye için her dönemde en önemli konuların başında gelmektedir. (Tulunay, 2010:23).

3.GİRİŞİMCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

3.1.Kişiliğin Tanımı

Kişilik insanı diğer insanlardan ayıran onu başka kılan bedensel, zihinsel ve psikolojik özelliklerin tümüdür. Bir başka ifade ile kişilik tutum, davranış ve düşüncelerde ki öznelliktir. (Yelboğa, 2006, s. 198).

3.2.Girişimci Kişilik

Girişimci kişilik hakkında girişimcilik kavramında olduğu gibi birçok bilim insanı tarafından araştırma yapılmış fakat ortak bir fikir birliği sağlanamamıştır.20. yüzyılın ortalarına doğru ise insanlar girişimcilerin kimler olduğunu, kimlerin girişimci özelliklerine sahip olduğu, insanları girişime yönlendiren faktörlerin neler olduğunu anlamak için birçok bilim dalından yararlanmışlardır. Örnek vermek gerekirse

psikoloji, sosyoloji ve işletme bu bilim dallarından bazılarıdır. Yapılan araştırmalar sonucunda elde edilen bulgular girişimci kişilik özelliklerini: belirsizlik karşısında güçlü tolerans, başarma ihtiyacı, risk alma, liderlik, azim, kararlılık, özgüven, kontrol odağı, gelişime yatkınlık ve yaratıcılık şeklinde sıralanabilir. Bu özellikler arasında en belirgin özellikler ise risk alma, başarma ihtiyacı ve iç kontrol odağı olduğu belirlenmiştir (Narea, 2016:130).

Psikoloji ve sosyolojide kişilik özellikleri değerlendirilirken ‘büyük beş model’ tanımlaması yapılmıştır. Goldberg (1990) tarafından geliştirilen model kişilik özellikleri deneyime ve yeniliklere açıklık, öz denetim, sorumluluk, dışa dönüklük uyumluluk ve duygusal denge olarak belirlenmiştir.(Aydın, 2020: 33)

Gelişime açıklık özelliği, kişilerin önüne çıkan değişimleri fırsata çevirme ve kendini geliştirme sürecidir. Düşüncede özgürlük, yaratıcılık kişilerin en belirgin özellikleri arasında yer alır. Yeniliğe açık bireyler gelişen ve değişen şartlara daha çabuk ayak uydurabilir ve kendilerinde değişim yaratabilmektedirler.

Özdenetim ve sorumluluk sahibi kişiler başarı odaklı gayretli ve görev bilinci olan kişilerdir. Costa ve McCrae (1992) tarafından yapılan araştırmalar sonucunda özdenetim ve sorumluluk sahibi kişiler genellikle azimli hırslı ve başarı odaklı kişilerdir (Aydın, 2020: 33).

Dışadönük kişilik ise bireyin insanlarla olan sosyal ilişkisi ve etkin iletişim becerisini ifade etmektedir(Horzum, Ayaş,ve Padır, 2017: 399).

Uyumlu bir birey işbirlikçi, kibar, güven duygusunu kullanabilen empati yeteneği gelişmiş kişilerdir. Belirttiğimiz bu özellikler sayesinde yüksek uyum düzeyi gelişmiş ve bununla birlikte başarısız girişim denemeleri azalmıştır.

3.3.Girişimci Kişilik Özellikleri

Değişen rekabet ortamına ayak uydurmak için girişimcilerde bulunması gereken özellikler şu şekilde sıralanabilir.

- İçinde bulunduğu piyasada rekabet edebilme ve amaçlara ulaşmak için motivasyonunu koruma,
- Sorumluluk duygusunu etkin bir şekilde kullanabilme,
- Doğru, bağımsız ve etkili kararları doğru zamanda alabilme,
- Değişime ve gelişime açık olma ve ayak uydurabilme,
- Belirsizliğe karşı sabırlı olma,
- Problem çözebilme yeteneğine ve yaratıcı, esnek düşünceye sahip olmak,
- Amaçlara giden yolda fırsatları görebilmek ve doğru değerlendirebilmek,
- Yaptığı planların sonuçlarını iyi değerlendirebilmek(Koçer,2017: 12).

Risk alma, girişimcilerin hedeflerini hayata geçirirken en zorlandıkları adımdır. Risk almak girişimcileri diğer insanlardan ayıran en önemli özelliktir(Luca, 2017:23). Bir iş fikrinin sonucu başarısız olma ihtimaline rağmen o işi sürdürebilmek, risk kavramını bize açıklamaktadır. Girişimci bu riskin sonucuna katlanabilen kişidir. İş hayatında daha çok sonucu hesaplanabilen riskler alınmaktadır.

Başarma arzusu, girişimci kişilerden beklenen diğer bir özellik ise başarmaya duyulan ihtiyaçtır. Girişimcilerin bir işe başlarken veya işe devam etmesini sağlayan motivasyon kaynağı bir işi başarma arzusudur. Girişimcilerin zorlu hedeflere ulaşma ve insanlar içinde kendine değer yaratma isteği başarma arzusunu ortaya çıkarmıştır. Yönetim fonksiyonları olan, planlama, koordine etme, yürütme, yöneltme ve kontrol ancak içinde başarma arzusu olan bireyler tarafından gerçekleştirilebilir. McClelland (1961), girişimci olabilme yolunda en önemli noktayı, başarma motivasyonu olarak belirlemiştir(Aydın,2020,s.33)

Belirsizliğe karşı tolerans, girişimciler için bir engel olarak nitelendirilebileceği gibi fırsat olarak da değerlendirilebilmektedir. Belirsizliğe karşı tolerans göstermek her zaman zorlu ve büyük adımlar atmak anlamına gelmemelidir. Daha gerçekleştirilebilir ve orta riskli kararlar almak girişimcilere daha kolay başarı getirebilmektedir(Aydın,2020,s. 34).

Kontrol odağı, girişimcilerin faaliyetleri üzerindeki kontrol derecesidir. Kontrol odağı kavramı iki farklı şekilde incelenmektedir. Bunlar iç kontrol odağı ve dış

kontrol odağıdır. İç kontrol odağı kişinin kararlarıyla yaşamını kontrol edebileceğine değinmektedir. İç kontrol odağı psikolojide bireyin davranışları ve yaptığı eylemlerden kendisinin sorumlu olduğunu gösterir. Dış kontrol odağı ise insan hayatında şans, kader gibi dış unsurların etkili olabileceğini savunmuştur(Tomak, 2015:32). Özetlemek gerekirse, bireyin kendi kararları doğrultusunda gerçekleşen olaylar iç kontrol odağı, kendi kararları dışında gerçekleşen kararlar ise dış kontrol odağı şeklinde ifade edilebilmektedir.

Yenilikçilik ve girişimcilik kavramları birbirlerinden ayrı düşünülemez. Yenilikçi ve pratik zekâya sahip olan kişiler güçlü bir vizyonu da beraberinde getirmektedirler. (Tutar ve Fırat, 2014:25). Girişimciler karşılaştıkları sorunlar karşısında alışılmışın dışında çözümler bulan ve yenilik yaratan kişilerdir. Yeni ürün hizmet yaratan ve önüne çıkan fırsatları değerlendirerek değişim yaratan kişilerdir(Erdoğan, 2012: 44).

Öz yeterlilik bir kişinin amaçlarına ulaşmak için gerekli olan motivasyonu sağlaması anlamına gelmektedir. Yeni bir iş kurmayı planlayan öz yeterlilik seviyesi yüksek kişilerin başarılı olma ihtimali de yüksektir(Aydın,2020,s. 37).

Özetlemek gerekirse girişimci kişilik bir takım özelliklerin bir araya gelmesiyle oluşur. Bu girişimcilik özellikleri her bireyde aynı düzeyde olmayabilir. Girişimci kişiliğe sahip olan bireyler risk alan, başarıya arzusu içinde olan, belirsizliğe karşı tolerans gösterebilen, karşısına çıkan tehditleri fırsata çevirebilen, yeniliklere açık olan kişiler olarak nitelendirilebilmektedir.

4.GİRİŞİMCİLİK TÜRLERİ

Literatürde farklı ölçütler kullanarak girişimcilik faaliyeti sınıflara ayrılmıştır. Bunlardan sosyal girişimcilik, çevre girişimcilik, iç girişimcilik, teknik girişimcilik, küresel girişimcilik, akademik girişimcilik, profesyonel girişimcilik ve kadın girişimcilik, girişimciliğin en önemli türleri arasında yer almaktadır.

4.1.Sosyal Girişimcilik

Sosyal girişimcilik ekonomik kaygısı olmayan ve kar amacı gütmeyen eylemler olarak nitelendirilmektedir. Sosyal girişimcilik gönüllülük esaslı sosyal etki oluşturmak için bir araya gelmiş insanlar topluluğudur. Girişimcilik kavramı içinde yer alan genellikle sosyal fayda üzerinde duran bir kavramdır (Sert ,2019 :20).Yaşanan sorunların çözüme ulaştırabilmek için ortaya çıkabilecek riskleri göze alarak sorunların çözümü için yenilikler ortaya koyan bireyler sosyal girişimci olarak adlandırılır(Tahtalı ,2018 :27). İşletmelerin devamlılığını sağlayabilmesi için hem ticari bir yarar sağlama hem de sosyal bir yarar sağlama zorunlulukları vardır. Bir işletmenin sosyal sorunlarını keşfetmesi ve sorunlarına sosyal çözümler bulabilmesi için sosyal girişimcilik toplum tarafından olumlu karşılanmaktadır. Bununla birlikte ticari faaliyetler ile sosyal faaliyetler birlikte yürütülmektedir. Bazı işletmeler sosyal girişimcilik konusunda misyonlarını yeniden şekillendirmektedir. Sosyal girişimciliğin ekonomik sistemde olumlu etkilerini gören girişimciler iş modelleri ve yeni iş olanaklarını sosyal fayda üzerine yoğunlaştırmaktadırlar (Sert ,2019:20).

4.2.Yeşil (Eko) Girişimcilik

Yeşil (Eko) girişimcilik kavramı 1970'li yıllarda ortaya çıkmıştır. 1990'lü yıllarda bu girişimciliğin yaygınlaşmasında iki temel etken etkili olmuştur. Teknolojik faaliyetlerin yaygınlaşması ve teknolojik ürünlerin aktif bir şekilde insan hayatına girmesi iki temel etkendir (Özdevecioğlu ve Karaca, 2015:38). Bir diğer adı çevreci girişimcilik olan Eko girişimcilik sosyal girişimcilik içerisinde değerlendirilebilir. Bu iki girişimcilik arasındaki en önemli fark eko girişimciliğinin kâr amaçlı olmasıdır. Özellikle Eko girişimciler geri dönüşüm için çöp olarak nitelendirilebilen atıkların hem doğaya hem de dolaylı olarak toplumun yararını amaçlayarak finansal olarak işletmelere kâr amacı sağlamaktadırlar(Marangoz, 2016: 79).

Yeşil girişimciler ise; hizmet ve teknoloji üretilmesine katkı sağlarken çevreyi iyileştirmeyi ve korumayı hedeflerler. Bu girişimciler insan gereksinimlerine cevap verirken çevresel faktörleri göz önünde bulundurarak çevreyi zarar verici etkilerden uzak tutarak doğayı korumaktadırlar(Mukovic, 2019: 16).

4.3.İç Girişimcilik

İç girişimcilik belirli bir işletme de kendi yeteneklerinin farkına varmış ve zaman içinde bulunduğu işletmeden ayrılarak yeni bir organizasyon oluşturma şeklidir. Özellikle işletme sahibi iç girişimcileri organizasyonlarında tutmak ve bu kişileri kendilerine rakip olarak görmemek için kendi bünyesinde tutmaya çalışmaktadır (Sert , 2019: 15). 1985 yılında Gifford Pinchot iç girişimcilik kavramını literatüre kazandırmıştır. Girişimcilik faktörü içerisinde iç girişimci kendi ürün, plan programını oluşturan ve yeni fikirler doğrultusunda amaçlarını gerçekleştiren kişidir (Başar ve Tosunoğlu, 2006:126).

4.4.Teknik Girişimcilik

Teknik girişimcilik araştırma geliştirme faaliyetlerinde bulunarak yeni ürünler ortaya koymak için gerekli olan bir ekip girişimciliğini temsil eder. İyi bir fikirle yola çıkılan aktiviteyi eyleme dönüştürmek için teknik girişimcilere ihtiyaç vardır. Her girişimcilikte olduğu gibi finans kaynakları teknik girişimcilikte de önemlidir. Bir işletmenin ayakta kalabilmesi için teknik girişimcinin finansörü iyi organize etmesi gerekmektedir (Marangoz, 2016; 78). 1995 yılında Jones-Evans tarafından teknik girişimcilik dört grupta incelenmiştir. Bunlardan araştırmacı teknik girişim içerisinde yer alan girişimciler araştırmaya öncelik veren ve akademik araştırmaları sürdürerek ticari deneyime sahip olan kişilerdir. Yönetici teknik girişimci, ticari bir deneyime sahip olan girişimcidir. Kullanıcı teknik girişimci teknolojik gelişmeleri yakından takip eden bir ticari deneyimi olan girişimcidir. Fırsatçı teknik girişimciler ise rekabet ortamındaki fırsatları değerlendirerek teknolojinin sunduğu imkanları kullanmaktadır (Tahtalı, 2018 :29).

4.5.Küresel Girişimcilik

Küresel girişimcilik işletmelerin ticaretini uluslararası boyutlara taşıması ile ortaya çıkmıştır. İşletmelerin ekonomiye katılmaları ve dünya pazarında rekabete girmeleri ile doğmuş bir kavram olarak nitelendirmektedir. Küresel girişimci güçlü bir ekonomik kabiliyeti ve geniş bir pazar ağına sahiptir (Tutar ve Altınkaynak, 2014; 41). İşletmeler diğer ülkelerdeki işletmeler ile birlikte ortak hareket ederek küresel alana yönelebilmektedir. Küresel girişimciler ürünleri pazara sunmadan önce bir

araştırma çalışması yapmaya yönelmektedirler. Rekabet ortamında gelecek kaygısı taşıyan işletmeler genellikle ürettikleri ürün veya hizmetleri kendilerine ait marka ve tüketici ihtiyaçlarına uygun olarak pazara sürmektedirler (Marangoz, 2016:81).

4.6.Akademik Girişimcilik

Akademik girişimcilik bilgi toplumuna geçişle birlikte hızla yayılan bilginin üretime veya hizmete dönüştürülmesini sağlayan bir kavramdır. Bu girişimcilik türü üniversite bünyesinde gün geçtikçe önemi artmaktadır. Üniversitelerin akademik çalışmalarında girişimcilik faktörünü desteklemesi ve girişimciliğin sadece bir disiplin olarak değil gündelik hayatta yerini alması kolaylaştırmıştır. Girişimcilik özelliklerinden olan özgüvenin kazanılması ve risk faktörünün alınması üniversitelerde verilen eğitim doğrultusunda girişimcilik faaliyetinin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır(Tahtalı , 2018: 25).

4.7.Profesyonel Girişimcilik

1980'li yıllarda mali krizle birlikte profesyonel girişimciliğin önemi artmıştır. Bu girişimcilik türüne göre üst düzey yöneticiler işletmenin değişim sürecini başlatan kişilerdir. Bu kişiler risk alabilen yenilikleri takip edebilen değişen piyasaya ayak uyduran kişilerdir.(Tahtalı, 2018:26). Diğer bir ifade ile profesyonel girişimcilik işletme sahibinin işletme içinden veya dışından kişilere kendi işletmesini devretmesi, satması veya kiralaması işlemi olarak nitelendirilebilmektedir (Marangoz, 2016; 78).

4.8.Kadın Girişimcilik

Literatürde kadın girişimciler ile ilgili birçok tanım vardır;

- Bir işletmeyi tek başına ya da ortaklarıyla kuran veya piyasada faaliyet gösteren kişi,
- Ev ya da herhangi bir mekânda faaliyet gösteren, üretimini yaptığı mal ve hizmetleri pazarlayan, satışını yapan veya yaptıran kişi,
- Üretim sürecinin planlanması, organizasyonu, yönetilmesi, koordinasyonu ve kontrolünü sağlayan kişi olarak nitelendirilmektedir.(Tahtalı, 2018:26).

Giderek yaygınlaşan kadın girişimciliği profiline etki eden en önemli faktör kültürel faktördür. Kültürel açıdan toplumun alışkın olmadığı kadın girişimciliği yapısal sorunlarla karşılaşmaktadır(Sert, 2019: 23).

5.GİRİŞİMCİLİĞİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Girişimcilik kişinin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve kültürel yapının oluşturduğu bir kavramdır. Buna örnek vermek gerekirse aile, yakın çevre, aldığımız eğitimin kalitesi ve düzeyi, ekonomik koşullar bireyin kendisini geliştirmesine fırsat ya da tehdit olarak yön vermektedir(Yetim,2012: 80).

5.1.Ekonomik Faktörler

Ekonomik faktörler girişimciliği doğrudan ve en çok etkileyen unsurdur. Ekonomik faktörler arasında değerlendirebileceğimiz; finansman, işgücü, piyasa koşulları, risk sermayesi, teknoloji unsurları yer almaktadır. Bu unsurların her biri ne kadar gelişmiş ise girişimcilikte o kadar gelişir ve yeni fırsatlara olanak sağlamaktadır.

Sermaye, girişimciliğin mali unsurudur. Yeni bir iş kurmak için en önemli koşuldur. Girişimcilerin sıklıkla yaşadıkları problemlerin başında sermaye eksikliği ve sermayeye erişim engelleri bulunmaktadır. İş fikri olmasına rağmen sermaye eksikliğinden dolayı birçok iş fikri hayata geçirilememektedir.

Hukuki düzenlemeler de girişimcileri koruma altına almaktadır. Özellikle de yurtdışında işletmeleri olan girişimciler daha rahat karar alıp bu kararlarını hızlı bir şekilde hayata geçirebilmektedir.

Bir diğer unsur ise işgücü arzıdır. Girişimciler yaptığı işler kadar çalıştıracağı insan kaynağına ve erişim kolaylığına önem vermektedir. Gelişmiş ülkeler diğer ülkelere nazaran daha fazla beşeri kaynağa sahiptir. Girişimciler tarafından gerçekleştirilen yeni iş planları işletmelere kalifiyeli çalışan istihdamı sağlar. Girişimciler yeterli beşeri kaynağı güvence altına alarak yatırım kararı almaktadırlar. (Aydın,2020: 44).

5.2 Demografik Faktörler

İnsanlar ekonomik faktörlerin dışında bazı kişisel özellikleri nedeni ile girişimcilik faaliyetlerine yönelmektedirler. Kişilik özelliklerinin yanında demografik özellik dediğimiz eğitim, yaş, cinsiyet, medeni durum, aile gibi faktörlerde girişimciliği etkilemektedir. Bunun yanında yapılan araştırmalara göre erkeklerin, ilk çocuk olanların, eğitim düzeyi yüksek olanların, girişimci bir ailede doğanların girişimci olma olasılıkları diğer insanlara oranla daha yüksektir(Mungan,2013: 8) .

5.3 Sosyal ve Kültürel Faktörler

Girişimciliğin gelişmesinde toplumlar, girişimci davranışlarını güçlü bir şekilde etkilemektedir. İnsanları içinde bulunduğu sosyal çevre ve birbiriyle olan ilişkilerini temel inançları değer yargıları şekillendirmektedir(Aydın, 2020: 40).

5.4. Psikolojik Faktörler

Girişimciliği etkileyen ekonomik, demografik, sosyo-ekonomik faktörlerin yanında kişileri girişimciliğe yönlendiren psikolojik faktörler yer almaktadır. Bireyler çalışma hayatına yönelirken bağımsız çalışmak, kendi işinin patronu olmak ve daha fazla kar etmek için girişimci olmaya yönelmektedirler. İnsanlar başarı güç ve bağlılık motivasyonu ile belli bir amacı gerçekleştirmek için çaba sarf etmektedirler. Başarı motivasyonu ilk olarak 1938 yılında Murray'ın kişilik sisteminde yer almıştır. Daha sonraki dönemlerde M.C. Clelland 1961 yılında başarı ihtiyacına araştırmalarında yer vermiştir. İnsanların işletme yönetimi ve girişimciliğe yönlendiren isteklendirme teorisi, üç ihtiyaca göre şekillenir. Bunlar başarı ihtiyacı, bağlılık ihtiyacı ve güç ihtiyacıdır.

Başarı ihtiyacı, yüksek olan kişiler kendilerine zor hedefler koymaktadırlar. Başarı ihtiyacı ile motive olmuş kişiler daha çok risk alabilmektedir. Yenilikçidirler ve sonuç odaklı olup yeni bir ürün veya hizmet üretmek için yaratıcı fikirler ortaya koymaktadırlar. M.C. Clellands başarı ihtiyacı yüksek olan kişilerin girişimcilik gerektiren işlerde daha başarılı olacağı sonucuna varmıştır.

Güç ihtiyacı, kişinin sahip olduğu bir iş üzerindeki etkili olma arzusu ile ilgilidir. Buradaki amaç başkalarını yönetmek, etkilemek ve otorite altına almaktır. Özellikle girişimcilerin bir özelliği olan güç elde etme arzusu başkaları tarafından üstünlük sağlama algısı olarak da değerlendirilebilmektedir.

Bağlılık ihtiyacı, yüksek olan kişiler girişimcilik faaliyetinin gerektirdiği rekabetçi ortamdan ziyade daha arkadaşa ve destekleyici ortamları tercih etmektedirler.(Tulunay,2010:62).

Maslow'a göre insan hayatındaki gereksinimleri karşılayabilmek için çeşitli güdülere ihtiyaç duymaktadır. İhtiyaçlar genel olarak fizyolojik, biyolojik ve içgüdüseldir. İhtiyaçların çoğu insan davranışlarının nedenleri doğrultusunda bu ihtiyaçların temin edilmesine bağlıdır. Maslow'a göre insan ihtiyaçları karşılanabilir. Bu insan yaşamı boyunca değiştirilemez bir olgudur. İnsanların ihtiyaçları bir düzen içerisindedir. Maslow bunları beş grupta incelemiştir. İlk basamakta yer alan fizyolojik ihtiyaçlar (barınma, açlık, susuzluk vb.) sonraki basamaklarda yer alan güvenlik ihtiyacı, sevgi ve ait olma ihtiyacı, saygınlık ihtiyacı son basamakta ise kendini gerçekleştirme ihtiyacı vardır. Hayatı daha anlamlı hale getirebilmiş ve çevrelerine karşılıksız fayda sağlama amacı olan insan kendini gerçekleştirmiş insan olarak tanımlanabilir (Cüceloğlu, 2007: 235).

Şekil 3. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi

Kaynak:(Şolt,2018:218).

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi iki temel hipotez üzerine kurulmuştur. Birincisi insan yaşamını devam ettirebilmek için çeşitli ihtiyaçlara gereksinim duyar. İkincisi ise bazı ihtiyaçlar diğelerinden daha önemlidir. İnsanlar çeşitli davranışlar sergilerken bu davranışları anlayabilmek için insan ihtiyaçlarının neler olduğunu bilmek gerekmektedir.(Koçel, 1982: 304).

- Temel Fiziksel İhtiyaçlar: Bu kategoride yer alan ihtiyaçlar yaşamsal ihtiyaçlar olarak da adlandırılır. Örneğın açlık, susuzluk, uyuma, barınma gibi ihtiyaçlar fizyolojik ihtiyaçlardır(Eren, 1989: 35).
- Güvenlik İhtiyacı: Fizyolojik ihtiyaçların bir üst basamağında yer alan güvenlik ihtiyacı insanların alışılmış durumu, alışılmamış duruma tercih etmesi şeklinde ifade edilebilmektedir. Güvenlik ihtiyacı insan hayatını her türlü tehlikeden uzak tutarak insanın güvenilir ve huzurlu bir ortamda olma halidir.(Eren, 1989: 35).
- Ait Olma ve Sevgi İhtiyacı: Sosyal bir varlık olan insan fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra başkalarının tarafından varlığının kabul edilmesi arkadaşlık, sevmek, sevilme ve çevresinde etkili olma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu ihtiyaç kategorisinde ise insanların bir arada yaşanmasından kaynaklı içgüdüsel davranışlar gözlenmektedir(Eroğlu, 1996: 43).
- Takdir Edilme ve Saygı İhtiyacı: Dördüncü kategoride yer alan takdir edilme ve saygı ihtiyacı günümüzde fizyolojik ihtiyaçlar kadar önem arz eden bir sosyal ihtiyaçtır. Toplumun temellerini oluşturan bu ihtiyaçlar her geçen gün yenilenebilmektedir. Bu kategorideki ihtiyaçlarını önemli ölçüde karşılamış olan insanlar çeşitli psikolojik baskılardan kurtulmuştur. Bu basamağın diğere bir özelliğı başkaları tarafından verilen değerle ölçülmesidir. (Eren, 1989: 397).
- Kendini Gerçekleştirme: Maslow bu ihtiyacı iki basamakta incelemiştir: Birinci basamak insanların kendilerine duyduğu saygıyı ifade ederken ikinci basamak ise aynı saygıyı başkalarına göstermesi şeklinde ele almıştır. Bu basamakta özellikle kendini olduğu gibi kabul etme, ben merkezci olmak yerine çözüme odaklı olmak, hayatı objektif bakış açısı ile bakabilmek ,diğere

insanlar ile güçlü ilişkiler kurabilmek ve bağımsızlık ilkesi esas alınmıştır(Yağcı ve İlarıslan, 2010: 155).

5.5.Diğer Faktörler

Girişimciler işletmeyi sadece kendileri kurarak değil miras yoluyla ya da aile geleneğini devam ettirme amacıyla da kurabilmektedirler. Miras nesilden nesille geçen, mirasçılar tarafından bir prestij konusu olarak değerlendirilmektedir. Bazı durumlarda ise bireyler istekleri dışında miras yoluyla işletmeyi devralmakta ve aile geleneğini devam ettirmek zorunda kalabilmektedir. Girişimciliğe sevk eden diğer bir amaç ise yüksek kazanç sağlamaktır. İnsanlar hayat standartlarını yükseltmek için işletme kurmaya yönelebilmekte kendisi ve ailesine iyi bir ortam hazırlamak için girişimcilik faaliyetinde bulunmaktadırlar. İşletmelerin bazıları ise kar amacından ziyade sosyal bir amacı gerçekleştirmek ve topluma katkı sağlamak için belli bir misyon çerçevesinde şekillenmektedirler. Örneğin eğitim hizmetlerinin yapılması ya da bir bölgenin kalkınması için ihtiyaç duyulan gereksinimlerin yerine getirilmesi çeşitli yatırımlar yapılması amacıyla yeni işletmeler kurmakta ve istihdam alanları açılmaktadır(Dinçer, 1997:52).

6. TÜRKİYE’DE GİRİŞİMCİLERE DESTEK VEREN KURULUŞLAR

Önemi her geçen gün daha da artan girişimcilik faaliyetini desteklemek için Türkiye’de çok sayıda finansal destek programı yürütmektedir. Hibe şeklinde verilen destekler genellikle TÜBİTAK Bilim Sanayi Teknoloji Bakanlığı KOSGEB tarafından sağlanmakta olup çeşitli vergi istisna ve muafiyetler ise Hazine Müsteşarlığı ve Maliye Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Bununla birlikte kalkınma ajansları bakanlıklar Avrupa Birliği ajansları işletmelere finansal destekler sağlamaktadır(Duran,2016:93).

6.1. Küçük Ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme Ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)

KOSGEB ülkenin sosyal ve ekonomik gereksinimlerinin karşılanması yanında küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin kar sağlama amacını gerçekleştirmek ve rekabet ortamına girebilmeleri için 3624 sayılı kanunla 20 Nisan 1990 tarihinde

kurulmuştur. Misyonu ise girişimcilerin sosyal kalkınmadaki paylarını artırmak ve girişimcilere etkin destek sağlayarak yenilikçi ve rekabetçi bir yapıya ulaşmasını sağlamaktır. Vizyonu ise daha güçlü KOBİ'ler için gelişen bir ekonomi temin etmektedir(URL-1,2021).

KOSGEB birçok destek programını bünyesi altında barındırmaktadır. Bunların en önemlisi girişimcilik destek programıdır. Günümüze kadar kamu politikaları ve destekleri üzerine yoğunlaşan KOSGEB girişimcilik faaliyetinin ön plana çıkmasıyla girişimci kişilerin beklentilerini karşılamak üzere faaliyetlerde bulunmaktadır. KOSGEB girişimciliği düzenlemek ve yenilemek için stratejiler oluşturmuş ve destek programlarını bu stratejiler çerçevesinde uygulamaktadır(Duran,2016:94). Girişimcilik Destekleri AR-GE, Teknolojik Üretim ve Yerleştirme Destekleri, İşletme Geliştirme, Büyüme ve Uluslararasılaşma Destekleri, KOBİ Finansman Destekleri, İŞGEM/TEKMER Programı şeklinde olup bu girişim destekleri aşağıda açıklanmıştır(URL-2,2021).

6.1.1. Girişimcilik Destekleri

Bu programın amaçları arasında başarılı ve sürdürülebilir bir işletmenin kurulması, bu işletme çerçevesinde ekonomik kalkınmanın ve istihdamın önündeki sorunların çözümüne karşı girişimciliğin desteklenmesi ve her alanda yaygınlaştırılmasıdır.(Küçük,2014:363).

Girişimcilik destek programı dört alt programdan oluşmaktadır. Bunlar; geleneksel girişimci destek programı, ileri girişimci destek programı, iş planı ödülü, girişimcilik eğitimidir. **Geleneksel girişimci destek programının** amacı yeni kurulan işletmelerin sürdürülebilmesi ve hayatta kalma süresinin uzatılmasını sağlamaktır. **İleri girişimci destek programı** ise ülkemizin stratejik öncelikleri doğrultusunda kurulan işletmelerin hayatta kalma süresinin artırılmasına katkı sağlamaktır. **İş planı Ödülü'nün** amacı ise girişimcilerin özendirilerek iş kurma ve yürütme konularında teşvik edilmesi ve bu konu ile ilgili yarışmalar düzenlenerek bu yarışmalar sonucunda başarılı bulunan iş planlarının faaliyete geçirilmesini sağlamaktır. **Girişimcilik eğitimi** ise atölye çalışmaları ve iş fikri egzersizlerinden oluşmaktadır. Bu eğitim iş planı hazırlanması ve girişimciliğe teşvik edilmesi üzerine kuruludur.

Girişimcilik eğitimi KOSGEB veya diğer kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenmektedir. Bu kuruluşlar arasında; belediyeler, İŞKUR, meslek kuruluşları, üniversiteler vb. yer almaktadır. Eğitimin hedef kitlesi gençler kadınlar ve dezavantajlı gruplardır. Eğitimlere katılmak için ücret talep edilmemektedir (URL-3,2021).

6.1.2. AR-GE, Teknolojik Üretim ve Yerlileştirme Destekleri

Programın amacı bilim ve teknolojiyi birleştirerek fikir ve buluşların önündeki engelleri aşmak, tekno-girişimci kavramının desteklenmesini sağlamaktır. Bir diğer amacı ise KOBİ'lerde ar-ge çalışmasının önemini arttırmaktır. Endüstriyel uygulama programı kapsamında ürünlerin üretilmesi ve kalitenin esas alınarak bu kaliteyi sağlarken maliyet düşürücü tekniklerin ön planda tutulması bu süreçlerden geçen ürünün pazara uygun bir biçimde ticarileştirilmesi temel amaçlar arasında yer almaktadır(URL-3,2021).

6.1.3. İşletme Geliştirme, Büyüme ve Uluslararasılaşma Destekleri

Rekabet ortamındaki küçük ve orta ölçekli işletmelerin kurumsallaşması, ekonomik paydaki yerini alması amaçlanmıştır. Bir diğer amaç ise birlikte hareket ederek ulusal ve uluslararası markalaşma doğrultusunda küçük ve orta ölçekli işletmelerin ekonomide ki yerini korumak ve bu işletmeleri daha iyi yerlere getirmektir(URL-3,2021).

6.1.4. KOBİ Finansman Destek Programı

KOBİ'lerin ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet ortamına girebilmeleri için uygun koşullarda finansal destek temin ederek markalaşma ve kaliteleşme standartlarının artırılması ve istihdam sorununun giderilmesine amaçlamaktadır(URL-3,2021).

6.1.5. İŞGEM/TEKMER Programı

Destek programının amacı, girişimcilik ekosisteminde yer alan aktörler arası işbirliği ile ulusal plan ve programlar doğrultusunda işletmelerin kurulmasını ve

sürdürülmesini sağlamak için inkübasyon hizmetleri sağlayacak yapıların kurulması ve işletilmesine destek sağlamaktır. (URL-3,2021).

6.2. Kadın Girişimcileri Derneği (KAGİDER)

Türkiye Kadın Girişimciler Derneği 2002 yılında 37 kadın girişimci tarafından ülke çapında faaliyet göstermek üzere kurulan bir sivil toplum örgütüdür. Derneğin vizyonu kadının üretmek varlığını özgürce ortaya koyarak tüm karar süreçlerinde etkin rol aldığı bir dünya yaratmaktır. Misyonu ise kadın girişimciliğini geliştirerek ekonomik ve sosyal yaşamda konumuna güçlendirmektir. Kadın girişimciler Derneği'nin en önemli amacı kadının güçlenerek girişimcilik faaliyetinde bulunmasıdır. Kadını sadece ekonomik yönden değil bulunduğu toplumsal konumlarda güçlendirerek toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkı sağlamaktır. Kadın girişimciler Derneği'nin stratejilerinden bazıları şöyledir; çalışma hayatındaki kadın girişimcilerin sayısını artırarak girişimciliği özendirme, derneğin çalışmalarını tüm dünya çapında duyurmak, genç kadın girişimcilerin eğitim hayatına devam ederken diğer taraftan çalışma hayatına yön verebilmesini sağlamak şeklinde sıralanabilmektedir(URL-4,2021). Kadın Girişimciler Derneği kadınlara girişimcilik konusunda destek verirken özellikle gelişen teknoloji, bilişim gibi konularda da iş hayatına hazırlar. Kadın girişimci geliştirme programı hazırlayarak kadın girişimcilerin geliştirdiği projeleri bir araya getirerek bir kamp düzenlemektedir. Bu kampın amacı müşteri bulma, dijital yönetim, insan kaynakları gibi konularda eğitim vermektir. Ayrıca programda projesi beğenilen girişimcilere koçluk desteği de sağlamaktadır(Yıldız , 2019: 49)

6.3. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu 24 Temmuz 1963 tarihinde kurulmuştur. TÜBİTAK'ın amacı insanların refahını arttırmak ve ülkenin sosyal gelişimi için bilim ve teknolojiyi birleştirerek yenilikçi sistemi desteklemek, bilim tabanlı ürün ve hizmetler sunmak bu amaçlar doğrultusunda akademik ve endüstriyel araştırmaları desteklemektir(URL-5,2021).

TÜBİTAK Türkiye'de bilim ve teknolojiye yön verirken son yıllarda önemi giderek artan girişimcilik faaliyetine, finansal ve teknik destekler sağlamaktadır. TÜBİTAK'ın hedef kitlesi ise KOSGEB'den farklı olarak sadece büyüme potansiyeli olan ve teknolojiyi etkin bir şekilde kullanan girişimcilerdir. Bunlar arasında yer alan tekno-girişim sermaye destek programının amacı, fikirlerin ürün ya da hizmete dönüşmesi yolunda geçirdiği aşamalara teknik ve finansal destek sağlamaktır. Birinci aşama girişimcilerin iş fikirlerini ilgili kurumlara sunması ve kurumların bu iş fikirlerini değerlendirip başarı potansiyeli yüksek olan fikirleri seçmesi ve seçilen fikirlere iş planları doğrultusunda koçluk yapılmasıdır. İkinci aşama da ise seçilen iş planları doğrultusunda şirket kurulması beklenmektedir. Bu şirketi kurarken TÜBİTAK hibe şeklinde finansal destek vermektedir. Üçüncü ve son aşamada ise kurulacak şirketin işlevinin ve potansiyelinin artırılması hedeflenmektedir(Duran, 2016:99).

6.4. Türkiye Genç İş Adamları Derneği (TÜGİAD)

Türkiye Genç İşadamları Derneği TÜGİAD günümüzün en önemli kavramlarından biri olan girişimciliği Türkiye'de yaymak ve girişimciliğin desteklenmesi adına uygun bir ortam hazırlamak için bünyesinde bir girişimcilik komisyonu oluşturmuştur. Komisyonun amaçları ise girişimciliğin önündeki sorunların tespitini sağlayarak bu sorunların giderilmesi için çalışmalar yapmaktır. TÜGİAD girişimcilere destek amacıyla girişimci profilini belirleyerek orijinal projeleri fon sağlayıcı kurumlara sunmak ve bu projeleri hayata geçirmeyi hedeflemektedir. TUGİAD girişimcilere danışmanlık desteği de vermekte ve aynı zamanda kadın girişimciliğin önemini faaliyetleri arasında sık sık vurgulamaktadır(Şahin,2006:79)

1986 yılında faaliyete geçen Genç İş adamları Derneği'nin 84 ülkeden 200.000 genç iş kadını ve iş adamını hedef almaktadır. TÜGİAD, MAME (Akdeniz- Afrika - Ortadoğu Genç Girişimciler Ağı)'nin kurucusu ve yönetim kurulu üyesi vasfına sahiptir. Üyelerinden büyük bir çoğunluğu kadındır. Aynı zamanda TÜGİAD girişimcilere pazarlama, finansman, insan kaynakları konusunda destek veren bir kuruluştur(Kurtoğlu ,2020 : 28).

6.5. Türk Sanayici ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD)

1971 yılında kurulan TÜSİAD iş sektöründe ön safhalarda yer alan gönüllü iş adamları ile birlikte faaliyette bulunmaktadır. İleri rekabetçi ve sürdürülebilir kalkınma ile birlikte demokrasi anlayışını benimsemiştir. Genel Merkezi İstanbul'da bulunmaktadır ve aynı zamanda Ankara'da ve uluslararası Brüksel, Washington, Berlin, Londra, Paris'te de temsilcilikleri bulunmaktadır. Türkiye'nin ekonomisini kapalı bir ekonomi olmaktan çıkarıp uluslararası girişimci profilini ön safhalara taşımıştır. Rekabetçi bir piyasa ekonomisinin resmiyet kazanması ile birlikte gönüllü ve bağımsız olarak faaliyet sürdürmüştür. Kalkınma sürecinin tüm aşamalarında yer almıştır. 1970'lerde "fikir üreten fabrika" kimliği altında kurulan TÜSİAD günümüzde "Fikri hür vicdanı hür" girişimci vizyonu ile hareket etmekte ve küresel çapta rekabet eden ve bölgesinde istihdamı sağlayan, üretmeye, üreticiyi desteklemeye devam eden bir kuruluştur(URL-6, 2021).

6.6. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV)

Kadın emegini değerlendirme Vakfı 1986 yılında kurulmuştur. Amacı yoksulluğun bertaraf edilmesi, güçlü bir toplum yolunda adım atmak ve kadınların sosyal hayata dâhil olabilmelerini sağlamaktır. Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı kar amacı gütmeyen bir sivil toplum kuruluşudur. KEDV toplumun içinde yer alan kadınların yaşamlarını ve dünyayı daha güçlü bir yer haline getirmek için çabalamaktadır. Kadın Emegi Değerlendirme Vakfı misyonu toplumu oluşturan kadınların eşitlikçi, ekonomik ve politik olarak yaşadıkları toplumda yerel kalkınmayı sağlayacak destekler vermektir. Kadın emegini değerlendirme Vakfı üç ana program üzerine yoğunlaşarak faaliyetlerini sürdürmektedir;

- Kadınların ortak ihtiyaçlarından yola çıkarak yoksulluğu engellemek ve kadınların örgütlenerek kooperatifleşmesini sağlamaktır.
- Sürdürülebilir kalkınmada kadınlara öncelik vererek ekonomik güçlenmeye teşvik etmektir.
- Afet ve Göç yönetiminde kadının aktif rolünü sağlamaktır.

KEDV büyükşehirler başta olmak üzere 61 ilde faaliyet göstermektedir. Yılda yaklaşık 20.000 kadına ulaşmaktadır. KEDV danışmanlık, eğitim ve izleme desteği de sağlamaktadır. KEDV ayrıca 29.01.2001 tarihli, 2001-2009 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kamu yararına kuruluş statüsü bulunmaktadır (URL-7,2021).

6.7. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)

1990 yılında kurulan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, toplumsal alanda kadına yapılan ayrıcalıkları pozitive çevirmek, kadın haklarını korumak ve sunulan fırsatları eşit bir şekilde değerlendirmelerini sağlamak için kurulmuştur. Kadının statüsü Genel Müdürlüğü, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlıdır. Bu kapsamda Milli Eğitim, Tarım, Sanayi, Ticaret bakanlıkları Sosyal Güvenlik Kültür ve birçok bakanlık başta olmak üzere kadın haklarını korumada ve koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür(Yıldız , 2019:52)

6.8. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)

5590 sayılı kanun ile 1950 tarihinde kurulan Türkiye Odalar Ve Borsalar birliğinin amacı borsalar arasındaki dayanışmayı ve birliği sağlamak mesleğin genel amaçlarına uygun hareket etmek ve ülkenin sürdürülebilir kalkınmasını sağlamaktır. Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşunun merkezi Ankara'dadır. Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği'nin 81 il ve 160 ilçede faaliyet gösteren 365 odası mevcuttur. Türk özel sektörünün yasal temsilcisi olmakla beraber üst kurul niteliğine sahiptir(URL-8 ,2021). Türkiye Odalar Ve Borsalar Birliği kurulları arasında kadın girişimci kurulu da bulunmaktadır. Kadın girişimciler kurulunun amacı girişimci olma yolundaki fikirlere destek sağlamak ve bu fikirleri faaliyete geçirmek için eğitim ve danışmanlık desteği vermektir. Kadın girişimciliğinin donanımlı bir şekilde faaliyete geçmesine yardım etmektir. 16 Mart 2019'da "Geleceği Yazan Kadınlar" proje kapsamında kadın istihdamını arttırmak amacıyla proje yürütmüştür(Kurtoğlu, 2020: 29).

6.9. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

İşsizliğin giderilmesi ve önlenmesi, işsizlik sigorta programını gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur. Kadın istihdamını arttırmak için mesleki eğitimler vererek

toplum yararına programlar (TYP) düzenlemektedir. İŞKUR toplumda dezavantajlı grupları destekleyerek ekonomiye katkı sağlamalarını amaçlamaktadır(Kurtoğlu, 2020: 28).

6.10. Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV)

1969 yılında kurulan Türkiye Kalkınma Vakfı kırsal alanda faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşudur. Bu kuruluşun amacı kırsal alanda yaşayan insanları ev içi üretimi desteklemek ve tarımsal sanayi işletmeleriyle ilgilenen birçok aileyi gelir getirecek projeler ile kalkınmayı sağlamaktır. Türkiye Kalkınma Vakfı'nın Türkiye çapında faaliyet gösterdiği bazı proje örnekleri;

- Bütüncül bir yaklaşımla hareket ederek Türkiye de kırsal kalkınmayı sağlamak için gerekli teknik yardım, eğitim programı sağlanarak pazarlama stratejilerinin tanıtılması ve hayata geçirilmesi sağlamak,
- Yoksullukla mücadele eden kırsal girişimcilere gerekli olan küçük ölçekli krediler sağlamak,
- Sözleşmeli üretim modeli projesi kapsamında kümes hayvancılığı, süt inekçiliği, arıcılık faaliyetlerinin tanıtılması ve hayata geçirilmesini sağlamak,
- Toplumda dezavantajlı gruplar çocuklar, kadınlar, gençler gibi grupların desteklenmesi yolunda yapılan faaliyetlere katkı sağlamak(URL-9,2021).

6.11. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK)

1953 yılında kurulan Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu, federasyonlar arasındaki birliği sağlamak, hedef kitlesini mesleki anlamda geliştirmek için ilgili eğitimleri düzenlemek ve esnaf ve sanatkarlar olarak karşılaşılan sorunlara çözümler bulmak için kurulan kuruluşlardan bir tanesidir. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu ayrıca işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmek için gerekli belgeleri temin eder ve yasalara uygun hareket etmesini sağlar. TESK bugüne kadar toplam 6300 kadına eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek için 25 ilde faaliyet göstermiştir(Kurtoğlu, 2020: 27).

6.12. Finansman Desteği Sağlayan Diğer Kurum Ve Kuruluşlar

Türkiye'de KOBİ'lere ve girişimcilere finansman sağlayan kurum ve kuruluşlar; Ticaret Bakanlığı, Türkiye Halk Bankası, Sanayi Yatırım ve Kredi Bankası Esnaf Kefalet Kooperatifleri, Teşebbüsü Destekleme Ajansı (TDA), Küçük Sanayi Kooperatifleri, Küçük Sanayi Bölge Ve Site Genel Müdürlüğü, Dünya Bankası Türkiye Vakıflar Bankası, Türkiye Sınai Kalkınma Bankasıdır.

KOBİ'lere teknik yardım ve danışmanlık hizmeti veren kurum ve kuruluşlar ise şunlardır; Küçük Sanayi Geliştirme Teşkilatı (KÜSGET), Küçük Ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme Ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Küçük Sanayi ve El Sanatları Genel Müdürlüğü, Milli Produktivite Merkezi (MPA), Ticaret Ve Sanayi Odaları, Teşebbüsü Destekleme Ajansı (TDA), Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler Ve Serbest Meslek Mensupları Yönetici Vakfı(TOSYÖV)(Küçük, 2014:356).

7. CİNSİYET, TOPLUMSAL CİNSİYET VE KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ KAVRAMLARI

Bireylerin sahip olduğu biyolojik, fizyolojik ve genetik farklılıklar erkek ve kadın sınıflandırılması ile cinsiyet kavramını ortaya çıkarmıştır. Yaşadığımız toplumun bir parçası olan kadın ve erkeğin konumu, cinsiyete göre biçilen sorumluluklar, statüler ve bireyin algıları toplumsal cinsiyet olarak tanımlanmaktadır. Çevresel unsurlar ve kültür toplumsal cinsiyeti belirleyen unsurlar arasında yer almaktadır(Tahtalı , 2018: 50).

Toplumunu oluşturan kadın ve erkek rolleri toplumdan topluma değişmektedir. Birçok faktör toplumsal cinsiyet üzerinde etkili olurken bunların etkileme derecesi farklı dönemlerde ve farklı yönlerde etkisini gözlenmektedir. Kadın ve erkeği etkileyen toplumsal faktörler sosyal hayattaki yansımalarını farklı şekillerde göstermektedir(Zeyneloğlu, 2008:15).Örneğin kadınların, çocuk doğurma, yemek pişirme, bulaşık yıkama ve çocukların ihtiyaçlarını giderme gibi toplumsal cinsiyetin yüklediği sorumlulukları vardır. Erkeklerin ise evin ihtiyaçlarını gidermesi evin yönetimi gibi toplum tarafından belirlenen görevleri vardır. Bunlar toplumsal

cinsiyet kapsamında yüklenen adil olmayan sorumluluklar arasında gösterilebilmektedir(Atış, 2010: 15). Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğe eşitlikçi sorumluluklar da yüklemiştir. Anne baba olma, evlilik, eğitim, çalışma hayatı gibi görevler buna örnektir(Atış, 2010: 16).

Sanayileşme ile birlikte meydana gelen yenilikler, teknolojik gelişmeler sosyal alanda daha eşitlikçi bir yapıya ulaşması beraberinde kadınların iş hayatına girmesi ve eğitim seviyelerinin yükselmesini sağlamıştır. Gelişen ve değişen toplumla birlikte bireylerin kadın ve erkeğe atfettiği sorumluluklar da değişmiştir. Bu sayede kadın ve erkek arasındaki farklılıklar azalmış ve birbirine yakın bir seviyeye gelmiştir(Tahtalı , 2018: 51).

7.1. Kadın Girişimciliği Kavramı

Girişimcilik kavramının belli bir cinsiyeti olmamasına rağmen genel olarak benimsenen kadın girişimciliği ayrı bir kategoride ele alınmıştır. Bu girişimcilik türünün ele alınması erkek girişimciler ile arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak ile ilgilidir(Erdoğan, 2011 : 100).Literatürde kadın girişimcilerle ilgili birçok görüş vardır. Bu görüşleri ortak bir nokta etrafında toplamak gerekirse kendi evi hariç işyerini kuran veya bir ortağı ile bu iş yerini yöneten, planlayan, örgütleyen, kontrol eden ve koordinasyonu sağlayan kişidir. Bütün bunları yaparken kazanç sağlamak için riskleri üstlenen kişilerdir(Diren, 2019 : 40). Literatürde bir kişinin girişimci olarak nitelendirilebilmesi için risk alması gerekir. Gerekli eğitimi aldıktan sonra mesleğini hayata geçiren kadınlar risk almadıkları için girişimci olarak nitelendirilemez(Müftüoğlu ve Durukan, 2004 : 35).

Toplum içindeki yer alan kadınların girişimci vasfına sahip olmaları birçok özelliği beraberinde getirmiştir. Bu özelliklerden bazıları özgür hareket etmek ve kendi ayakları üzerinde durabilme isteğidir. Kadınların ekonomide daha fazla yer almaya başlaması 1980'li yılları kapsar. 1900'lü yıllarda gelişen teknoloji ve eğitim seviyesi doğrultusunda kadınları kendisine olan güvenin yerine gelmesi ve kadınların tecrübelerinin artması doğrultusunda kadın girişimcilerin oranı da artmıştır (Öztürk, 2016: 35).

Kadın girişimciler birçok farklı alanda başarılı faaliyetler göstererek ülkemize ekonomik katkılar sunarak kendilerini ispatlamışlardır. Araştırmalara göre kadın işgücü dört kategoride incelenebilir. Bunlar (Gültekin, 2018: 23):

- Aldığı eğitim sonucunda mesleğini yerine getiren kadınlar,
- Kadın yöneticiler,
- Kadın işçiler veya memurlar,
- Kadın girişimciler.

Literatürdeki başka bir tanıma göre kadın girişimci kavramı ekonomi içerisindeki tutarlı riskleri göz önünde bulunduran iyi bir pazar analizinden sonra mal ve hizmet üretip satışa sunan, kendi işinin sahibi olan, vergi levhasına sahip Esnaf ve Sanatkarlar Birliği Odalarına (TESK) veya ticaret odalarından birine üyeliği bulunan herhangi bir sosyal güvenlik kurumunun çatısı altında faaliyet gösteren kişidir (Gültekin, 2018: 24).

Diğer bir ifadeyi incelersek belli bir akademik eğitim gerektiren avukat, doktor, öğretmen gibi meslekleri yerine getiren kadınlar girişimci olarak nitelendirilmemektedir. Bunun nedeni ise bir kişinin girişimci olarak kabul edilebilmesin koşullarından olan yeni bir ürün veya hizmet ortaya koymak ve risk faktörünü yerine getirmemeleridir (Öztürk, 2016: 35).

Kadın girişimciler erkek girişimcilere nazaran daha az risk gerektiren işleri tercih etmektedir. Bunun nedeni ise kadın girişimcilerin ev ile iş sorumluluklarını aynı anda yükleniyor olmasından kaynaklanmaktadır (Yaraş, 2020:21). Kadın girişimciliği ile ilgili birkaç temel alınan tanım vardır. Bunlar (Ballı, 2015:33):

- Ekonomik faaliyette bulunduktan sonra bunu bir kazanç dönüştürebilen ve yatırım için kullanılabilen,
- Evde olabileceği gibi ev dışında da kurmuş olduğu kendi adına bir iş yeri olan,
- Mal ve hizmet ürettikten sonra pazarlamak için gereken piyasa araştırmalarını yapan,

- Kurum ve kuruluşlarla birlikte kendi adına faaliyetlerini sürdüren,
- İşi ile ilgili konuları planlayan, yürüten, risk alan ve sonuçlarına katlanan kişidir.

7.2. Kadın ve Erkek Girişimci Arasındaki Farklar

Literatürde kadın ve erkek girişimcilerin ortak ve farklı özelliklere sahip olup olmadıkları birçok çalışmada ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Cinsiyet ayırt etmeksizin girişimcilerin ortak noktalarının en fazla olduğu özellikler; yeteneklerini ön plana çıkarma, bir iş sahibi olma, kendi işini yönetebilme isteği, özgür olabilme ekonomik zorluklar ile başa çıkma isteğidir. Erkek ve kadın girişimci arasında birtakım benzerlikler olabileceği gibi farklılıklar da mevcuttur. Hem kadınlar hem erkekler hedeflerine ulaşabilmek için mücadeleciler bir yapıya sahip olmakla beraber enerjik bir kişiliğe de sahiptirler. Erkeklerin kadınlara nazaran özgüveni daha yüksek olmakla beraber yönetim konusunda bazı farklılıklar gözlenmektedir. Özellikle erkekleri girişimciliğe yönlendiren sebepler arasında en önemlileri geleceklerini garantiye alma arzusu yer alırken kadınlarda ise kendini ön plana taşıma ve bağımsızlık isteği olmuştur(Tahtalı, 2018:53).

Girişimcilik faaliyetinin cinsiyet kavramı ile birlikte değerlendirilmesinin temel nedeni ise kadın ve erkeğe toplum tarafından belirlenen rollerin çalışma hayatını da etkilemesidir. Cinsiyetin toplum tarafından belirlenmiş davranışları vardır. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı sebebiyle kadının iş hayatına katılmasının önünde engeller ön plana çıkmaktadır. Yine toplum tarafından kadına biçilen görev erkeğe bağımlı olarak yaşamını sürdürmesi inancıdır. Günümüzde yaşanan gelişmeler ve kadının akademik hayata katılması ile birlikte erkeğe bağımlılığı azalmıştır(Batı ,2016:12).

Küresel bir eğilim olan kadın girişimcinin işletme sahibi olması günümüzde artarak devam etmektedir. Araştırmalara göre kadın girişimcilerin özellikle serbest meslek seçtikleri ortaya çıkarılmıştır. Genç kadınların genellikle serbest meslek seçmekle birlikte ev temelli ekonomik gelir elde etmeyi tercih etmelerinin sebebi özellikle çalışma saatlerinde ki esneklik, iş ve aileyi dengede tutma arzusudur. Yoksulluğun azaltılması ve ülkemizin hedeflenen sosyoekonomik düzeye ulaşması için kadın

girişimciler önem arz etmektedir. Kadınlar daha çok aile ve iş dengesini kurabilmek için hizmet sektörünü tercih etmektedirler. Üretim sektöründe ise genellikle erkeklerle ortaklaşa hareket etmektedirler(Yaraş, 2020:27).

Erkekler iş kurma fikrini daha hızlı alırken kadınlar bu kararı daha zor almaktadır. Kadınların bir iş deneyiminin olmaması gerekli sermayeyi sağlayamaması aile ile iş faktörlerini birlikte yürütüyor olması, toplumsal yapı nedeniyle girişimci olma yaşını ileriye çekmektedir. İşletmeleri yapı olarak ele aldığımızda kadınların kurduğu işletmeler daha az riskli, istihdam sayısı daha az, esnek çalışma saatleri olan küçük işletmelerdir. Erkeklerin kurdukları işletmeler ise gelecek vadeden daha büyük daha riskli işletmelerdir(Diren, 2019:44).

Kadın girişimciler daha çok işletmelerinde başarı ve kariyere odaklanırken erkekler ise uzun vadede gelecek planlarına odaklanmaktadır. Kadınlar daha çok kendi birikimleri ile iş hayatına girerken erkekler ise bireysel kredi veya banka kredisi gibi risk faktörlerini kullanarak iş hayatına girmektedirler. Erkekler imalat, inşaat gibi sektörleri daha çok yoğunlaşırken kadınlar hizmet sektöründe yer almaktadır. Kadınlarda girişimciliğe yönelme yaşı 35-40 yaşları arasındayken erkeklerde bu yaş 25-35 yaş arasındadır. Girişimci kadınlar erkeklere nazaran daha çok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunların üstesinden geldiği derecede ve fırsatları iyi değerlendirdiği noktada kadın ve erkek girişimci arasındaki farklar da zamanla kapatılabilir.(Çakmak, 2019:21).

7.3.Kadın Girişimciliğın Önemi

Dünya ekonomisinin gelişmesi ve Türkiye ekonomisinin büyümesinde önemli katkıları olan kadın girişimciler özellikle gelişmiş ülkelerde erkek girişimciler kadar etkin bir rol izlemektedir. Ekonomide önemli bir yere sahip olan kadın girişimcilerin faaliyetleri sonucunda kadın girişimciliğinin önemi daha da artmaktadır. Dünya ekonomisinin gelişmesinde ve girişimci sayısının artmasında kadınların girişimciliğe yönelmesi etkili olmaktadır. Günümüzün sorunlarından biri olan istihdam yaratma açısından girişimciliğın önemli katkıları mevcuttur. İşgücüne katılan kadınların yıllar boyunca istihdam ettikleri sektörler ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre farklılıklar göstermektedir(Yaraş,2020:23).

Gelişmiş ülkelerde daha çeşitli iş gücüne katılım sağlanmıştır. Bu katılımlar hem makro düzeyde hem de mikro düzeyde olduğu görülmektedir. Kadınların ekonomiye mikro ve makro katkıları aşağıdaki gibi sıralanabilir(Şekerler,2006:123):

Makro düzeyde kadın girişimcilere sağlamış olduğu yararlar:

- Ülke ekonomisine katkı sağlamak,
- Ülkenin gelişmişlik düzeyini yükseltmek,
- Ülke içerisindeki istihdam oranını yükseltmek,
- Vergi ödeme oranlarında ki artışı sağlamak.

Mikro düzeyde kadın girişimciliğinin sağlamış olduğu yararlar:

- Aile içerisinde çocuklarına rol model olarak sağlam bir duruş sergilemek,
- Aile ekonomisine katkı sağlamak,
- Çocuklarının eğitim hayatındaki imkânları yükseltmek ve çocuklarına yeni imkânlar sağlamak.

Ataerkil bir düzen üzerine kurulu olan Türkiye'de ki bu yapı kadın girişimciliği önünde bir engeldir. Kadın girişimciliğinin kolaylaşması ve yaygınlaşması açısından kadınların iş kurmasının desteklenmesi, engellerin ortadan kaldırılması ve erkeklerle aynı şartlar altında faaliyetlerini sürdürebilmelerine imkân verilmesi gerekmektedir. Ekonominin gelişmesi için vazgeçilmez bir figür olan kadın girişimciler nitelik ve nicelik bakımından güçlü bir toplum için birçok problemin de çözümünü sağlayacaktır(Çakmak, 2019:19).

8. KADIN GİRİŞİMCİLERİN ÖZELLİKLERİ

Girişimciliği ekonomik sosyolojik ve psikolojik gibi birçok faktör etkilemektedir. Ekonomik yönden; faaliyetini sürdüreceği iş kolundaki tecrübesi, sosyolojik yönden; kişinin toplum içindeki insanlarla olan ilişkisi, psikolojik yönden ise içgüdüsel tavırlar etkilemektedir. Üçünün birleşmesi ile girişimcilik faktörü ortaya çıkmaktadır (Sipahi,1997:55).

Yapılan araştırmalara göre kadın girişimciler işgücünü sürdürürken daha fazla çaba harcadığı gözlenmiştir. Kadınların yanında çalışan elemanlarının olması ğreticilik yönlerinin ön plana çıkmasını sağlamıştır. Kadın girişimcilerin çalışanlarını teşvik etme potansiyeli yüksektir. Gelişen ekonomik koşullarda piyasayı takip ederek uyum sağlamaktadırlar. İnsanlarla iletişim becerisi daha yüksektir ve sorunlara çözüm odaklı yaklaşarak sorunları en kısa sürede çözme yi başarırlar(akmak,2019:20).

Literatürde yer alan bazı çalışmalarda kadın girişimcilerin kendi işini kurmaya yönlendiren birtakım nedenler vardır. Elde edilen bulgulara göre kendi işinin sahibi olmak isteyen kadınların girişimciliğe yönelme sebepleri: ekonomik şartlar, zgr olma isteği, başarılı ve kariyer sahibi olmak, dinamik kararlar alarak geleceğe yönelik etkili planları hayata geçirmesi şeklinde sıralanmaktadır. Özellikle kadın girişimcileri girişimciliğe yönelmesinde etkili olan bir takım güdüler vardır. Bu güdüler, yatırım yapma ihtiyacı, konforlu bir hayat, bir işle meşgul olma isteği, ekonomik sorumluluklar, özgürlük, kendi ilgi alanını yaratma ve yönetme isteği şeklinde sıralanmaktadır. Kadın girişimcilerin çalışmakta olduğu işlerde memnuniyetsizlik seviyesinin yükselmesi ve kendini o işi odaklayamaması nedeniyle kendi işletmelerini kurduğu sektöre duyduğu yakınlık ve bu işi sürdürürken karşılaşabileceği riskleri göz önüne alma düzeyi düşük seviyede olabileceği tahmin edilmektedir. Kadın girişimciler daha önce bulunduğu iş sektöründe faaliyetlerini sürdürmelerinden dolayı yeterli yetkinliğe sahip olmaları girişimciliğe yönlendiren diğer nedenler arasındadır. Kadın girişimcilerin faaliyetini sürdürürken birçok özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu zellikler(Tahtalı, 2018:58):

- Faaliyete başladıkları sektörün yetkinlik gerektirmesi nedeniyle eğitim ihtiyacı ön plana çıkmıştır.
- Girişimciliğe yönelen kadınların genellikle eğitim seviyesi yüksektir.
- Daha çok küçük çaplı işletmelerde faaliyetini sürdürmekle birlikte nadiren büyük bir işletmeye sahip olmaktadırlar.
- Kontrol alanlarını yüksek tutarak risk faktörünü düşük seviyeye indirmeye çalışmaktadırlar.
- Aile içinde girişimciliğe yönlendiren bireylerin olması etkili olmaktadır.

- Genel olarak erkeklerin daha az yoğun oldukları işkolunda faaliyet göstermektedirler.

Yeni kariyer imkânları doğrultusunda hareket eden girişimci kadınlar yenilikçiliğe açık ve yaratıcılıklarını kullanabilen kişilerdir. Kadın girişimciler genel olarak erkek girişimcilere göre daha sakin bir yapıya sahiptirler(Ballı,2015: 36).

Kadın girişimcilerin sahip olduğu karakteristik özellikler genellikle çevre koşullarına göre farklılık arz etmektedir. Çevre ve birlikte yaşanan toplumun kültürü de girişimciliği etkilemektedir(Yaraş, 2020:24).

Türkiye'de ön plana çıkan girişimci kadın profili daha çok, cesaret sahibi, olaylar karşısında sabır gösteren ve özgüveni yüksek kişilerden oluşmaktadır (Soysal, 2010:76).

9. KADINLARI GİRİŞİMCİ OLMAYA YÖNLENDİREN FAKTÖRLER

Küreselleşen bir toplum olarak iş hayatındaki yerleri artarak devam eden kadınlar eş ve anne profili ile birlikte girişimciliğe adım atmaktadırlar. Ekonomik zorlukların beraberinde getirdiği istihdam sorunu, evlilikler ve boşanmalar gibi sebepler kadınların iş hayatında yerini almasını sağlayan faktörler arasındadır(Çakmak,2019:23).

Araştırmalara bakıldığında kadının işgücüne katılmasında kendine olan özgüveni, içinde olan aile faktörüne yardım etme duygusu ve yaptığı işten haz alma gibi sebepler yer almaktadır. Buna ilaveten kadınların en yoğun çalıştığı sektörlerden biri olan hizmet sektöründe kadınlara olan ihtiyacın artmış olması, kadınların eğitim seviyesinin artması, cinsiyetçiliğe bakış açısının değişmesi, pozitif ayrımcılığın artması da girişimciliği arttıran diğer faktörler arasında değerlendirilmektedir(Gökçil,2019:35).

Kadınların kendi işinin sahibi olmaya yönlendiren birçok faktör vardır. Bu faktörleri itici ve çekici faktörler olmak üzere iki grupta incelenmektedir(Yıldız,2019:42).

9.1. İtici Faktörler

Hayatlarını sürdürürken istemedikleri bir durumla karşı karşıya kalan kadınları girişimciliğe yönlendiren faktörlerdir(Pirinççi, 2020:37).

9.1.1.İşsizlik

Toplumdan topluma değişiklik gösteren kültürel yapı ve erkek egemen bir toplum kadınların iş hayatına katılmasını kısıtlamıştır. Bu nedenle kadınların iş hayatına katılması bir itici faktör olarak nitelendirilebilir. Bu itici faktörler arasında değerlendirebileceğimiz ekonomik krizler, gerek devletin gerekse de özel sektörün iş yerlerini kapatması birçok ülkede olabileceği gibi Türkiye'de de işsizliğe yol açmaktadır. Bu sebepler kadınların iş hayatından çekilmesine neden olmaktadır(Gökçil,2019:37).

9.1.2. Cam Tavan Sendromu ve İş Yerindeki Memnuniyetsizlik

İşyeri memnuniyetsizliğine neden olan faktörlerden biri cam tavan sendromudur. Cam tavan sendromunu açıklamak için iş doyumu kavramını incelemek gerekmektedir. İş doyumu kişilerin bir işte çalışırken işinden haz alma derecesini gösteren bir kavramdır. Kadının iş hayatına katılması ile birlikte hak ettiği yeri bulamaması, toplumsal cinsiyet ayrımcılığına maruz kalması, bulunduğu pozisyondan yükselememesi gibi nedenler iş yerindeki memnuniyetsizliğe yol açmaktadır. Özellikle kadınların negatif ayrımcılığa maruz kalması ve terfi alamama gibi sebepler kadınların iş yeri memnuniyetsizliğini tetiklemektedir. Dolayısıyla iş yerindeki memnuniyetsizlik cam tavan sendromunu ortaya çıkarmaktadır. İş hayatındaki kadınların çok azı bu sendromu aşarak kendi işyerinde kendi başarısını göstermişlerdir. Cam tavan sendromu içinde bulunulan işletmenin faaliyetlerini de etkilemektedir. Bu açıdan bakıldığında işyerindeki memnuniyetsizlik ve cam tavan engeli kadınları kendi işini kurmaya iten faktörler arasında yer almaktadır(Pirinççi, 2020:37).

9.1.3. Çalışma Saatlerindeki Esneklik

Bir anne veya eş profiline sahip olan kadınların iş hayatına girmesi ile sorumlulukları artmaktadır. Bu profillerin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmesi ve işteki faaliyetlerini sürdürürken dengeyi koruması oldukça önemlidir. Bundan dolayı kadın girişimciler iş hayatında daha geç yer almaktadırlar. Bunun yanında girişimciliği daha esnek bir şekilde yürütebileceği işler dâhilinde gerçekleştirilmektedir(Gökçil,2019:38).

Girişimcilik ile birlikte özgür olma isteğine kavuşan kadın girişimciler kendi işini yöneten bunun yanında aile düzenini ve annelik profilini geniş bir zaman diliminde hareket ederek gerçekleştirebilmektedirler(Yıldız,2019:44).

9.2. Çekici Faktörler

Kadınları girişimci olmaya çeken ve olumlu sonuçlar elde edilebileceğini düşündüren faktörlerdir.

9.2.1.Kendini Gerçekleştirme İsteği

Kadının iş hayatına girmesinde birçok sebep vardır. Bu sebeplerin başında kendini gerçekleştirme isteği gelmektedir (Narin, Marşap ve Gürol, 2006:70).

Kadınların girişimciliğe karar verme aşamasında en etkili olan faktör kendini gerçekleştirme isteğidir. Özellikle kadınların birçok ülkede yeteneklerini ön plana çıkarma ve başarı kazanmalarına olan güven oldukça azdır. Girişimcilik faaliyeti kadınların özgüvenlerini geliştirmeleri için bir fırsat olarak karşılırlarına çıkmaktadır. Özellikle maddi sıkıntı yaşamayan kadınların girişimciliğe yönelmesi daha kolay bir süreci kapsar (Keskin,2014:72).

Ekonomik olarak kazançtan önce gelen kendini gerçekleştirme ihtiyacı girişimciliğe yönelme konusunda çekici faktörler arasında yer almaktadır(Gökçil,2019:39).

9.2.2.Güç Elde Etme İsteği

Dihillon ve Malhotra (1993) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunmalarının sebepleri üzerinde durulmuştur. Bu araştırmada en çok özgür olma isteği, kendini gerçekleştirebilme isteği, statü elde etme isteği ve ekonomik bağımsızlık kazanma isteği ön plana çıkmıştır (Yeşil, 2018:40). Güç elde etme isteğinin amacı koordine etmektir(Gökçil,2019:40).

9.2.3. Girişimcilik Güdüsü

Üretim faktörlerinden olan emeği, kaynağı, sermayeyi ve girişimcilik potansiyelini bir araya getirerek yenilikler elde etmeye çalışan, risk alma özelliği olan ve bu özellikleri kullanarak ortaya ürün ya da hizmet çıkarma isteğidir(Yıldız,2019:45).

9.2.4. Zengin Olma İsteği

Başkalarının emri altında çalışan kadın girişimciler ücretli ya da maaşlı olmak yerine kendi isteği doğrultusunda başarısını ve yeteneğini ortaya koyarak zengin olmayı ve daha fazla ekonomik gelir elde etmeyi istemektedir. Bu istek kadınları girişimciliğe yönlendiren çekici faktörler arasında değerlendirilmektedir. Özellikle erkeklerin kadınlara göre zengin olma isteği daha çok ön plandadır (Özyılmaz, 2016:44).

9.2.5. Sosyal Statü Elde Etme İsteği

Statü kavramı bireyin bir kurum ve kuruluşta ya da toplum içindeki ayrıcalıklı yerini belirtmek için kullanılan bir kavramdır. Kadınlar özellikle iş hayatında yetenek ve başarı faktörlerini bir araya getirerek statü elde etmek istemektedirler. Bu istek kadınların iş dünyasına girmesinde çekici bir faktör olarak ele alınmaktadır(Pirinççi,2020:37-38).

10. KADIN GİRİŞİMCİ TÜRLERİ

Özellikle 1980 yılında küreselleşmenin getirdiği teknolojik gelişmeler, kadınların iş hayatına girmesi ve bu alanda başarılı olması günümüzde de birçok imkânı kadınlara

sunmuştur. (Tahtalı,2018:62). Erkek girişimcilere göre kadın girişimcilerin duygusal yönleri ağır basmakta olup davranışlarını da etkilemektedir(Gültekin,2018:30).

Roth ve Langan-Fox 1995'te yaptıkları tanımlara göre kadınların girişimci olarak nitelendirebilmemiz için psikolojik özelliklerine göre tiplere ayrılması gerekmektedir. Bu psikolojik özellikler güç ve başarıyı faktörünü gerçekleştirmek için karşımıza çıkmaktadır(Sert,2019:58). Robert Goffee ve Richard Scase'nin yaptığı bir araştırmada ise kadınların üzerlerine aldıkları rolleri ve kariyerleri doğrultusundaki hareketlerine odaklanarak gerçekleştirdiği kadın girişimcilik türleri vardır. Bunlar dört farklı başlık olarak karşımıza çıkmaktadır(Tahtalı,2018:63).

10.1. Geleneksel Kadın Girişimci

Geleneksel kadın girişimci, klasik kadın girişimci olarak ifade edilebilen bir girişimci tipidir. Asıl hedefleri ekonomik kazanç elde etmek olan bu kadın girişimci tipi üstlendikleri anne eş ve girişimci rollerini birlikte yürütmeye çalışmaktadırlar. Genel olarak hizmet sektöründe olan yemek işi, bakım evleri, misafirhane ve kuaför gibi işletmeler kurmaya yönelmektedirler(Çakmak,2019:24).

Toplum tarafından belirlenen en uygun mesleklerde çalışmak için faaliyet göstermektedirler. Geleneksel kadın girişimciler genellikle iş hayatları ve özel hayatlarını bir arada idame ettirmeyi amaçlamaktadırlar (Kurtoğlu,2020:17).

Geleneksel kadın girişimciler özellikle 35-55 yaş aralığında olup genellikle evli eğitim seviyesi Türkiye ortalamasının üzerinde kendi sermaye ile girişimciliğe yönelen kişilerdir(Pirinççi,2020:34).

10.2. Evcil (Aileci) Kadın Girişimci

Aileci kadın girişimci gerek eş gerekse anne olma görevini birinci sırada tutarken yaptığı işi ise ikinci planda tutmaktadır. Bu girişimcilik türünde yer alan kadınlar genellikle evlidir. Çoğunlukla sektör olarak güzellik bakımı, iç dekorasyon, sanat gibi faaliyetlere yönelmektedirler. Bu girişimci türü içerisinde yer alan kadınların ortak amacı ise kar elde etmektir(Kurtoğlu,2020:17).

Girişimcilik faaliyeti geleneksel rol olarak nitelendirilen ev kadını ve annelik rolüne göre geri planda kalmaktadır. Girişimciliği bir ek iş olarak değerlendirmekte olup geniş girişim sektörlerine yönelmektedirler (Morçin, 2013: 172).

10.3. Yenilikçi Kadın Girişimci

Yenilikçi kadın girişimciler toplumsal cinsiyet profilini göz ardı ederek girişimciliğe olumlu bir bakış açısı ile yaklaşan, eğitim seviyesi yüksek ve ekonomik bağımsızlıklarına düşkün kişilerdir. Teknoloji kullanım oranları oldukça yüksektir. Bu girişimci türünün içinde yer alan kişilerde girişimcilik ön plandadır. Yenilikçi kadın girişimcilerin arkadaş çevresi fazla olmamakla birlikte genellikle bekâr kadınlardan oluşmaktadır. Eğitim seviyeleri yüksek olup kariyer planlarına odaklanmaktadır(Tahtalı,2018:63).

10.4. Radikal Kadın Girişimci

Diğer bir adı feminist girişimciler olan radikal kadın girişimciler kendilerini erkeklerle eşit bir şekilde değerlendirerek kadınların faaliyet gösterdiği alanları motive eden bir faktör olarak görmektedirler. Erkeklerin yer aldığı alanlarda kadınların da yer alması gerektiğini savunmaktadırlar. Benimsedikleri temel görüş, faaliyet gösterdikleri sektörde eşleriyle bir arada çalışan kadınların eşit imkânlar dâhilinde çalışması gerektiğini savunarak feminist ideolojiyi benimsemesidir. Bu grupta yer alan kadın girişimcilerin amacı maddi kazanç olmayıp kadınların iş hayatındaki mücadelesine destek vermektir(Kurtoğlu,2020:17).

11. TARİHSEL SÜREÇTE DÜNYADAKİ KADIN GİRİŞİMCİLİĞİNİN GELİŞİMİ

Dünyadaki kadın girişimciliğini tarihsel süreçte değerlendirdiğimizde bu konuda büyük hareketliliğin Amerika Birleşik Devletleri'nde olduğunu görmekteyiz. Özellikle 1840 yıllarında Avrupa ülkelerinde gelişim süreci daha hızlıdır. Bireysel olarak gelişen kadın girişimciliği kadınların üretime katılması ile artarak devam etmiştir. Bu dönemlerde yapılan adaletsizlikler, eşitsizlikler gibi davranışlara rağmen kadınlar pes etmeyerek daha güçlü bir kadın profili ortaya çıkarmışlardır. Fransa,

ABD, İngiltere gibi ülkelerde yapılan kadın hakları konusundaki çalışmalarla kadınlar daha da ön planda olmuş, özellikle Birinci ve İkinci Dünya savaşları sırasında kadın iş gücünden yararlanılmıştır. 1960 yılına gelindiğinde ise İkinci Dünya Savaşı'nda meydana gelen ekonomik zorluklar ile birlikte bütün ülkeler kadınların içinde bulunduğu sorunlara çözümler üretmek için çalışmalarını başlatmışlardır(Yıldız,2019:37).

Birleşmiş Milletler Teşkilatı 1947 yılında kadın komisyonuna harekete geçerek kadınların karşı karşıya kaldığı sorunları belirlemiş ve bunun için çözüm önerileri geliştirmiştir. 1975 yılına gelindiğinde Birleşik Milletler bu yılı ‘‘Uluslararası Kadınlar Yılı’ ilan ederek bu yılda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin, önüne geçilmesi, kadınların ekonomik kalkınmada ki yerinin korunması ve dünya barışının sağlanması yönünde faaliyetleri hedeflemişlerdir(Yıldız,2019:37).

Liberal ekonominin hüküm sürdüğü girişimcilik faaliyetleri 1800'lü yıllarda özellikle artış göstermektedir. Bu dönemlerde kadın girişimcilerin sayısının erkek girişimci sayılarına oranla daha fazla artış gösterdiği belirlenmiştir. 1980 yılında kadın girişimciliği ekonomik büyüme açısından önemi olumlu sonuçlar ile birlikte gözle görülür hale gelmiştir. Küçük işletme sayısının artması, özellikle Üçüncü Dünya ülkeleri olarak nitelendirilen gelişmekte olan ülkelerin ekonomik zayıflıktan kurtulmaları için bir imkan olarak değerlendirilmektedir(Yetim,2002:81).

11.1. Tarihsel Süreçte Türkiye’deki Kadın Girişimciliğinin Gelişimi

Türkiye Cumhuriyeti 1923’te kurulması ile birlikte yeni kanunlar ve gelişmeler doğrultusunda kadın girişimciler iş hayatında daha aktif bir faaliyet sürdürmüşlerdir. Bu nedenler ile birlikte Türkiye’de kadın girişimciliğinin tarihsel süreci Cumhuriyet öncesi dönem ve Cumhuriyet sonrası dönem olarak ikiye ayrılmaktadır.

11.1.1. Cumhuriyet Dönemi Öncesi Kadın Girişimciliği

Anadolu birçok devlete ev sahipliği yapmış önemli merkezler arasında yer almaktadır. Kadın girişimciler bu devletlerin zamanından itibaren hayatın her alanında yer almış ve önemli roller üstlenmişlerdir. Fakat ekonomik anlamda hayata

dâhil olmaları daha çok Osmanlı Devleti zamanında gerçekleşmiştir. Osmanlı döneminde çeşitli alanlarda faaliyet göstermiş olup daha çok el sanatları, tarım gibi uğraşlar da bulunarak ticaret faaliyetinde bulunmuşlardır. (Dulum, 2006:56).

Osmanlı Devleti şeri ve örfi hukuk kuralları dâhilinde 16. ve 17. yüzyılda kadınlara birçok alanda kısıtlama getirmiştir. Özellikle şeri hukukun yaygın olduğu Osmanlı Devleti'nde birçok alanda erkekler kadınlardan daha üstün olarak görülmüş olup üretime katılan kadınlar sınırlı sayıda tutulmuştur(Tahtalı,2018:77).

Kadınlar özellikle Tanzimat Hareketi ile iş hayatına girmişlerdir. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine denk gelen bu hareket ile birlikte kadınların sosyal siyasi ve ekonomik yaşamda etkin bir rol almalarını kolaylaştırmıştır. Bunun yanında birçok alanda kadınlara yönelik haklar verilmiştir. Osmanlı Devleti'nin Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı'nda yer almasıyla birlikte erkek nüfusta iş gücü kaybı olmuştur. Bu dönemde kadınların iş hayatına girmesi kolaylaşmıştır. Kadınlar geçimlerini sağlamak için çeşitli alanlarda çalışmışlardır. Özellikle devletin eliyle kadın memur çalıştırılması bu dönemde gerçekleşmiştir(Ünlü,2019:45).

1913-1915 yılları arasında Ziraat ve Ticaret vekaletinin gerçekleştirdiği sayısal verilere göre Osmanlı Devleti'nde çalışan kadınlar genellikle çalışan nüfusun üçte birine oluşturmakta %95'i gıda ve dokuma sanayinde faaliyet göstermiştir(Tahtalı,2018:77).

11.1.2. Cumhuriyet Dönemi ve Sonrası Kadın Girişimciliği

1923'te Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Atatürk'ün sağlamış olduğu yenilikler uygulanmaya başlamıştır. Özellikle 1980 yılında kadınların iş hayatına girmesinin üçüncü ve en hızlı aşaması gerçekleşmiştir (Gökçil, 2019:35).

Türk Medeni Kanunu'nun 159. maddesinde yer alan “bir kadının işyeri açabilmesi için eşinin izni gerekmektedir” tabiri bağımsızlığa aykırı olduğu için kaldırılmıştır. İlerleyen süreçlerde evli olan kadınların kendi iş yerini açmasının önünde hukuken bir engel bulunmamaktadır. Toplumsal cinsiyet faktörüne bağlı olarak kadınlar daha çok tekstil ve gıda sektörüne yönelmişlerdir (Çakıcı, 2006: 78).

Kadınların karşılaşmış olduğu genel sorunlar büyük anlamda çözülmüş olup girişimci kavramının gerektirdiği nitelikler üstlenilmiş, çalıştıkları sektörler çeşitlenmeye başlamıştır(Gökalp,2008: 32).

3 Mart 1924 tarihinde Tevhid-i Tedrisat Kanunu getirilerek eğitimde laikliğe gidilmiş kız ve erkek arasındaki eşitlik sağlanmaya çalışılmıştır. 1926 tarihinde ise Türk Medeni kanununun kabulü ile bir erkeğin birden çok kadınla evlenebilme hakkı kaldırılmıştır. Medeni Kanun ile birlikte kadınlara birçok hak vermekle birlikte velayet hakkı ve boşanma hakkına sahip olmaları da sağlanmıştır. 1931 yılına gelindiğinde belediye kanunu ile kadına belediyelerde seçme ve seçilme hakkı sağlanmıştır.1933 yılında Kız Teknik Öğretim Müdürlüğü'nün faaliyete geçmesiyle mesleki eğitimler vermeye başlanmıştır. 1934 yılında kısıtlamalar olmadan tam anlamıyla seçme ve seçilme hakkı tanınmıştır.1935 yılına gelindiğinde ise mecliste 18 kadın milletvekili bulunmaktadır(Tahtalı,2018:78).

Türkiye 1950'li yıllardan itibaren ekonomide devlet işletmelerinin fazla olduğu bir döneme girmiştir. Ayrıca bu dönem kadın istihdamının arttığı dönem olarak bilinmektedir. Ancak 1960'lı yıllarda nüfustaki erkek oranının artmasına bağlı olarak kadın istihdamı düşmüştür(Yıldız,2019:35).

OECD, AB, BM gibi küresel kuruluşların son yıllardaki politikaları ve kadın girişimciliğini arttırmaya yönelik çalışmaları, bu yöndeki çalışmaların artarak devam etmesini sağlamıştır(Gültekin,2018:29).

12. KADIN GİRİŞİMCİLERİN YAŞADIKLARI SORUNLAR

Kadınların iş hayatına girmesi ile birlikte karşılaştıkları sorunlar işgücüne olumsuz etkilemiş ve iş hayatında kadınların sayısı düşüş göstermiştir. Bunun yanında faaliyet gösteren kadın girişimcilerin eğitim seviyelerinin yüksek olmaması, toplumsal cinsiyet rolünün baskın olması, faaliyet göstereceği işletme ile ilgili hukuki düzenlemelerin olmaması kadınların iş hayatına girmeme oranları üzerinde arttırıcı bir özelliğe sahiptir(Tahtalı,2018:81).

Özellikle ataerkil bir toplumda kadın girişimcilerin yükselme imkânlarının görülmemesi ile birlikte ev ve iş sorumluluklarının fazla olması başarı ve kariyer önünde bir engel teşkil etmektedir (Alpşahin 2011:164).

Kadınlar girişimciliğe karar verdikten sonra birçok engelle karşılaşmaktadırlar. Bu engellerin birçoğu kendileri tarafından oluşturulmaktadır. Toplum tarafından belirlenen geleneksel profil gereği daha az riskli işleri yapma eğiliminde bulunmaları sebebiyle kar getirici ve büyük ölçekli faaliyetlerden uzak durmaktadırlar (Yaraş,2020:37).

Günümüzde gelişmiş ülkeler değerlendirildiğinde cinsel ayrımcılığa sık rastlanmaktadır. “Cam tavan etkisi” olarak nitelendirilen cinsel ayrımcılık tüm toplumlarda devam etmektedir.1970'li yıllarda cam tavan kavramının ortaya çıkması ile birlikte önyargı gibi iş hayatında üst pozisyonlara çıkmamızı engelleyen yapay sorunlar artarak devam etmektedir (Erdemir,2018:36).

Bu durumla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde her ne kadar olumsuz durumla karşı karşıya kalınsa da kadın girişimcilerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Kadınların işgücüne katılması ile birlikte kendi işletmesinin sahibi olması ekonomik hayatta erkeklerle birlikte yer alması ekonomik anlamda ülkenin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Özellikle toplumsal cinsiyet ayrımcılığına bağlı olarak karşılaştıkları sorunlar şunlardır(Tahtalı,2018:82):

- Yeterli sermaye sağlamak için karşılaştıkları sorunlar,
- Sosyal ilişkilerinde yaşadıkları problemler,
- Toplumsal değerlere bağlı olarak karşılaşılan sorunlar,
- Kadının üslendiği ev hanımlığı, anne gibi roller ile birlikte iş hayatına girmenin artırdığı sorumlulukla birlikte gelen problemler.

Gün geçtikçe azalan toplumsal cinsiyet ayrımcılığına rağmen erkek egemenliği birçok iş sektöründe kendisini göstermekte yapılan ayrımcılık hala sürmektedir. Kadınların kurdukları işletmeler erkeklere oranla daha küçük ölçekli olup daha yavaş ilerleme kaydetmektedir. Kadın girişimcilerin işletmelerini kurarken karşı karşıya

kaldıkları sorunlar hakkında birçok araştırma yapılmıştır. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı insanların bakış açıları, değer yargıları ve geleneklerin belirlediği kurallar dâhilinde olduğu görülmektedir. Duygusal bir yapıya sahip olan kadın girişimciler ticari hayata atılırken duygusal kararlar vererek birçok problemi beraberinde getirmektedir(Tahtalı,2018:82).

Kadın girişimcilerin sayısı ülkeden ülkeye, coğrafyadan coğrafyaya değişmektedir. Özellikle Avrupa ülkelerinde kadın girişimcilere sağlanan destekler ve buna bağlı olarak kadın girişimci sayılarında artış gözlenirken Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ise bu sayı yapılan desteklerle doğru orantılı olarak düşük bir seyir izlemektedir. Kadının eğitim düzeyi yükseltilerek ve iş hayatındaki engeller kaldırılarak kadın girişimci sayısı artırılabilir(Yaraş,2020:38).

Coğrafyanın gelenek ve göreneklerdeki etkisi Türk toplumu için yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle Ege, Marmara, Akdeniz gibi bölgelerde batının etkisi kendini gösterirken Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinde ise daha çok geleneksel yönelimler vardır. Bu özellikler kadın girişimciler için pozitif bir etki yaratırken bazen negatif bir etkiye sebep olmaktadır(Alpşahin 2011:167).

Kadın girişimciliği önümdeki sorunlar makro ve mikro boyutta incelenmektedir. Makro boyuttaki sorunlar genellikle hukuki, sektörel ve devlet odaklı problemlerden oluşmaktadır. Bu sorunlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- İşletmesini faaliyete geçirmek için yeterli birikime sahip olamama,
- İşletmesi için gerekli olan fiziki yeterliliği sağlayamama,
- Üretim için gerekli olan eşyaları ve demirbaşları temin edememe,
- Sektördeki kadın girişimciler ile organize olamama,
- Kredi borçlanmaları,
- Devlet daireleri ve sektörel çevre ile etkileşim kuramama.

Mikro boyuttaki sorunları ise kişinin sosyal çevresi ve bireysel özelliklerinden kaynaklanan sorunlar oluşturmaktadır. Bu sorunlar şu şekilde sıralanabilir:

- Özel hayatla iş hayatının birlikte yürütülmesinden kaynaklanan sorumlulukların fazla olması,
- Eğitim seviyesinin düşük olması,
- Tecrübe eksikliğinden kaynaklanan problemler,
- Müşterilerin kadın girişimcilere yönelik toplumsal algıları.

Bir kadının yaşam kalitesinin artması, hayattaki yerini sağlam temeller üzerine kurabilmesi ve bağımsızlığını kazanma yolundaki en önemli unsur eğitimidir. Türkiye'ye bakıldığında ise bu eğitim seviyesi, kadın girişimcilerin sayısını ve niteliğini artırma özelliğine sahip değildir(Kurtoğlu,2020:23).

12.1. Mikro Sorunlar

Bu kategoride genellikle kişinin kendisinden kaynaklanan tecrübe eksikliği, sosyalleşememe, müşteri ile etkileşim kuramama gibi sorunlar yer almaktadır. Cinsiyet ayrımcılığının yapıldığı toplumda kadınlar erkeklere göre daha çok zorlanmakta olup en çok zorlandığı konuların başında aşağıdaki sorunlar gelmektedir (İlter,2008:90).

12.1.1.Özgüvensizlik

Girişimcilikte başarılı olma potansiyeli kişinin kendisine olan özgüveni ile ilgilidir. Kişilerin özgüvenleri yüksek ise daha kar getirecek işlere girebilmektedirler. Özgüven sahibi kişiler risk faktörünü iyi yöneterek bu faktörü başarıya götüren bir unsur olarak değerlendirmektedirler. Ancak özgüveni düşük ise vereceği kararlardan ötürü zorluklar yaşamakta ve az riskli işlere girerek küçük ölçekli yatırımlara yönelmektedirler(İlter,2008:90).

12.1.2. Ticari ve Yönetsel Deneyim Eksikliği

Yönetim kavramı planlama, örgütleme, kontrol ve koordinasyon fonksiyonlarını bir araya getirerek geniş kapsamlı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Deneyim ise kişinin belli bir süre zarfında yaşadıkları olaylar sonucunda bilgiler öğrenerek geliştirdiği kazanımlardır. Özellikle yönetimin deneyimle birleştiği noktada girişimci

için büyük kolaylık sağlamakta ve yeni durumlara adapte olmayı kolaylaştırmaktadır(Erdemir,2018:36).

Kadın girişimcilerin faaliyette bulunduğu sektörlerde daha öncesine dayalı bilgi ve deneyimi olan girişimcilerin, istihdam oranları artmaktadır. Bilgi tecrübe ve yetenekleri doğrultusunda yeni bir işe adapte olma süresi kısalmaktadır. Özellikle evleri dışında çalışan kadın girişimcilerin %84'ünün tecrübesi olmasından dolayı girişimciliğe yönelmeleri daha kolay olmaktadır(Tahtalı,2018:90).

12.1.3. Rol Çatışması

Kadınların iş hayatına girmesi ile birlikte sorumluluklarında artış gözlenmektedir. İş hayatına katılan kadınların ev hayatı ile birlikte işlerini yürütmeleri kimi zaman sekteye uğrayabilmektedir. İş hayatı ile birlikte evdeki hayatın uyuşmaması iş-aile çatışması olarak nitelendirilir. İş-aile çatışması iki şekilde incelenmektedir. İş-aile çatışması; kadınları faaliyet gösterdiği iş hayatındaki görevlerini aile hayatındaki görevlerinden üstün tutması olarak nitelendirilirken, aile-iş çatışması, ailesini faaliyet gösterdiği işten üstün tutması olarak nitelendirilebilir. Kadın girişimcilerin iş hayatı ile birlikte aile hayatını verimli bir şekilde yürütebilmesi ve bu çatışmaları en aza indirebilmek için Shelton bazı stratejiler geliştirmiştir:

- Kadın girişimcilerin girişimciliği ön planda tutmak için aile hayatından vazgeçerek tamamen girişimciliğe yönelmesini sağlamak ve bu şekilde rol çatışmasını önlemek,
- Kadın girişimcilerin aile içerisinde ki sorumlulukları azaltmak adına daha az çocuk sahibi olmak,
- Aile ve iş hayatındaki verimliliği artırabilmek için aile içindeki rolünü diğer bireylerle paylaşarak ya da iş hayatındaki rolünü diğer bireylerle paylaşarak sorumluluğu azaltma yolunu tercih etmek,
- Evli ve çocuklu kadın girişimcilerin çocukların kendi öz bakım becerilerini sağlayacak düzeye gelinceye kadar girişimciliğe ara vermeleri şeklinde sıralanabilir.

Girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınlar için hayatlarındaki önceliklere göre yukarıdaki stratejilerden birini seçip uygulayabilmektedirler (Gökalp,2008: 38).

12.1.4. Ayrımcılık

İnsanlar var olmasıyla birlikte cinsiyet kavramı da ortaya çıkmıştır. Toplumsal cinsiyet kavramı hayattaki pozisyonları belirlenmektedir. Bu pozisyonlar belirlenirken iki cinsiyet arasındaki farklılıklar veya benzerlikler ile ölçülendirme yapılmaktadır. Özellikle ataerkil bir toplumda kadınlar birçok ayrımcılıkla karşılaşmaktadır. Bu ayrımcılıklar daha çok bürokrasi ve ekonomi alanlarında karşımıza çıkmaktadır. Ayrımcılık faktörünün sona ermesi ile kadınların yönetici, lider gibi vasıflara sahip olması kolaylaşmaktadır(Yaprak,2003:10).

12.2. Makro Sorunlar

Bu kategoride yer alan sorunlar genellikle çalışma hayatında karşılaşılan devletin uyguladığı politikalar, hukuki prosedürler ve sektöre ilişkin sermaye temini gibi sorunlardır.

12.2.1. Beceri ve Mesleki Eğitim

Kadınların bulunduğu konumda başarıyı yakalayabilmesi ve toplumsal cinsiyet kavramından kaynaklanan ayrımcılığı ortadan kaldırılabilmesi için en önemli unsur eğitimidir. Eğitim ile birlikte kadınların çalışma hayatına ve bürokratik hayatına katılımları artmıştır. Hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelen eğitim kadınların ekonomik bağımsızlığını kazanması, ikinci sınıf muameleden sıyrılması hak ettiği pozisyonlarda faaliyet göstermesinin önünü açmıştır(Sipahi,1997:67).

Gelişen ve değişen teknoloji ile birlikte bilgi çağının gerektirdiği girişimcilik faaliyeti sadece eğitim seviyesinin yükselmesiyle değil teknolojide yaşanan gelişmeleri takip etme, ar-ge çalışmalarında bulunma ve fırsatları değerlendirme potansiyeli ile birlikte değerlendirilmelidir.(Erdemir,2018:37)

Çalışma hayatına yönelik profesyonellik gerektiren bilgilerin alınması ve bu bilgilerin hayata geçirilmesi eğitimle ilgili bir olgudur. Eğitim seviyesinin artması ile

birlikte kadınları girişimciliğe yönelme eğilimleri de artmaktadır. Özellikle ülkemizde kadınların girişimcilik faaliyetinde bulunması konusunda birtakım programlar geliştirilmiştir. Bu programlar girişimcilik faaliyetinin artmasında önemli rol oynamıştır. Bu nedenden dolayı ülkenin gelişmişlik seviyesi ile eğitim arasında paralel bir ilişki bulunmaktadır. Kadın girişimci sayısının erkek girişimci sayısı ile aynı düzeyde seyir izlemesi ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmamaları açısından eğitim son derece önemlidir (Sipahi,1997:67).

12.2.2. Sermaye Sorunu

Girişimciliğe adım atan kadın ve erkek bireyler için sermaye temini farklı şekillerde olduğu gözlemlenmiştir. Yapılan araştırmalarda erkek girişimcilerin kadın girişimcilere göre küçük bir sermayeden ziyade yatırımcı, finansman ve kredi temini konusunda kolaylık yaşarken kadın girişimciler için ise daha çok bireysel birikim ön plandadır. Kadın erkek fark etmeksizin girişimcilerin en önemli sorunların başında sermaye yetersizliği gelmektedir. Girişimciliğin gerektirdiği nitelikleri sağlayan birçok kişinin sermaye yetersizliğinden dolayı fiziksel olarak girişimcilik faaliyetini hayata geçirememektedir. Kadınların kendi işlerini kurmaları özgür hareket etmeleri ve istihdam sağlayabilmeleri için bu engeli çözmeleri büyük önem arz etmektedir.(Erdemir,2018:35).

Güncel duruma bakıldığında kadın girişimcilerin ihtiyaç duyduğu finansal desteği sağlamaları için banka sayısında artış gözlenmekte ve kadın girişimciliğini destekleyen programların sayısı arttırılmaktadır. Bunun yanında yapılan araştırmalarda ise bu tür desteklemelere rağmen kadınların finansman kaynağını bankalardan ziyade kişisel birikimden temin ettiği erkeklerin ise daha çok banka ve krediye yöneldiği tespit edilmiştir(Sipahi,1997:70).

12.2.3. Mesleki Örgütlenme

İş hayatında yer alan kadın girişimcilerin içinde bulunduğu zorlu rekabet koşullarından kaynaklanan sorunlar ve çalışan haklarının bilinmemesi örgütlenmeye duyulan ihtiyacı artırmaktadır. Örgütlenme özellikle bireysel olarak çalışma hayatına giren ve faaliyetleri sürdürmeleri için oldukça önemli bir kavramdır. Aynı sektörde

yer alan bireylerin koordinasyon sağlayabilmeleri psiko-sosyal açıdan ve ekonomik açıdan birçok yarar sağlamaktadır. Mesleki örgütlenmedeki temel amaç kadın girişimcilerin aralarındaki dayanışmayı sağlamak işbirliği içerisinde hareket etmelerine olanak tanımaktır. Mesleki örgütlenme kadınların bulunduğu konumu güçlendirerek ileriki dönemlerde de bu konumu devam ettirmede önemli rol oynamaktadır (Erdemir,2018:38).

13. KADIN GİRİŞİMCİLİĞİ KASTAMONU İLİ ÖRNEĞİ

13.1.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı iş hayatında yer alan kadınları geniş bir bakış açısıyla ele alarak Kastamonu ilindeki kadın girişimci profilinin belirlenmesi temel amaç olmakla birlikte kadın girişimcilerin iş hayatına girerken ve girdikten sonraki faaliyetlerinde karşılaştığı sorunların belirlenmesi ve bu sorunlara çözüm önerisi geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca çalışmada kadın girişimcilerin sektöre girerken finansal destek bulma süreçlerindeki zorluklar ortaya çıkarılarak cinsiyet faktörünün iş hayatına girme sürecinde etkisinin araştırılması diğer amaçlar arasında yer almaktadır. Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin özellikleri ve kişisel görüşlerinden elde edilen bilgiler dâhilinde Kastamonu ilindeki kadın girişimci profilini ortaya çıkararak literatüre katkı sağlamak adına nitel bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

13.2. Araştırmanın Önemi

Gelişmiş ülkelerde çalışma hayatında yer alan kadın girişimci sayısı büyük ölçüde ülkenin gelişmişlik seviyesiyle paralellik göstermektedir. Gelişmekte olan bir ülke konumunda yer alan Türkiye'nin ekonomisindeki son yıllara bakıldığında kadın girişimcilerin ekonomik kalkınmada önemli bir yere sahip olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Gün geçtikçe sayısı artan kadın girişimcilerin sektörler de etkin bir şekilde yer alabilmesi için karşılaştıkları sorunların bilinmesi bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi ve kadın girişimci profilinin tanınması önemli bir konudur.

13.3. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Kadınların girişimcilik faaliyetinin de bulunmasının temel sebebi ekonomik bağımsızlıklarını elde etmeyi istegidir.

H2: Kastamonu ilinde yürütülen girişimcilik faaliyetinin olumsuz yönleri bulunmaktadır.

H3: Kadınlarda eğitim seviyesi yükseldikçe buna paralel olarak girişimcilik faaliyetine yönelim de artmaktadır.

H4: Kadın girişimcileri iş hayatına girerken finansal desteği bireysel ve ailevi birikimleridir.

H5: Kadın girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşlardan yararlanma oranı düşüktür.

H6: Kadına biçilen toplumsal roller girişimcilik önünde bir engel olmakla birlikte başarısızlığı getirmektedir.

13.4. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma kapsamına konu olacak kişilerin görüşleri ile yapılan incelemelerle şekillenen araştırma nitel araştırma şeklinde tanımlanmaktadır (Ekiz, 2013: 32). Bu çalışmada ise Kastamonu ilindeki kadın girişimcileri geniş bir bakış açısı ile ele alarak nitel araştırmadan yararlanılmış olup betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Mülakat soruları önceden hazırlanarak yüz yüze olmak koşulu ile araştırmaya katılan kişiler ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak 36 kadın girişimciye 8 soru yöneltilmiştir.

13.5. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın kapsamı dâhilinde Kastamonu ilindeki kendi işletmesini işleten bağımsız 23 kadın girişimcinin yanı sıra Kastamonu Ticaret ve Sanayi Odasına (TOBB) üyelikleri bulunan 2 kadın girişimci, Sarı Konak Kadın Girişimciler

Kooperatifi bünyesinde 3 ve İşleyen Eller Kadın Kooperatifi bünyesinde 8 kadın girişimci ile birlikte toplam 36 kadın girişimciye ulaşılmıştır.

13.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sadece Kastamonu ilindeki kadın girişimcileri kapsamından dolayı genel bir bilgi elde edilememiştir. Girişimcilik faaliyetinde bulunan kadınların il merkezinde gerçekleştirilen mülakat görüşmelerine katılmak istememeleri, çekimser davranışları ve pandemi süreci dolayısıyla kadın girişimcilerin faaliyette bulunduğu işletmelere ara vermesi ve işletmenin tamamen kapanması araştırmanın sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Bunun yanı sıra görüşmeler 8 soruyla sınırlandırılmıştır.

13.7. Veri Toplama Aracı

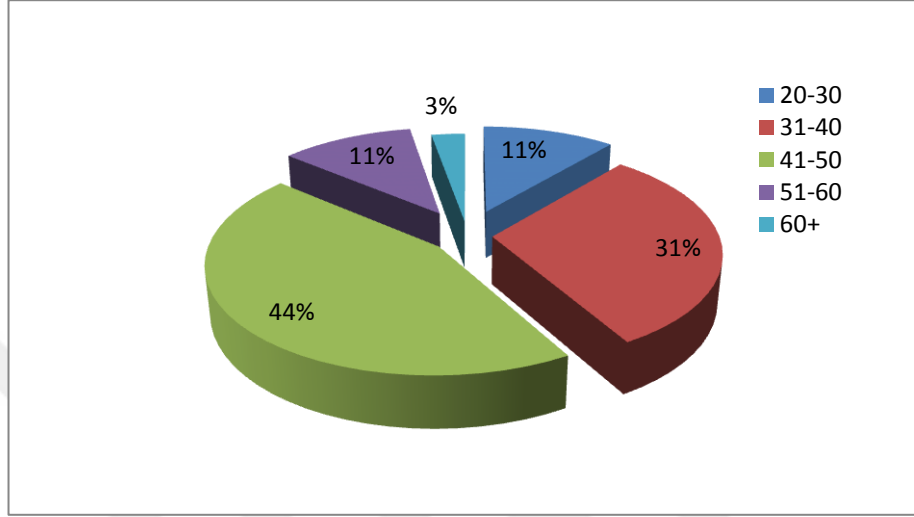
Kastamonu il merkezinde gerçekleştirilen kadın girişimcilere yapılan görüşmelerde 8 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu üzerinden mülakat yapılmıştır. Bu görüşme tekniğine göre sorular önceden hazırlanmış olup mülakat esnasında esnek davranılmış ve ayrıntılara girilmiştir. Sorular hazırlanırken uzun olmamasına açık uçlu olmasına herhangi bir yönlendirme olmamasına dikkat edilmiştir.

13.8. Araştırma Verilerinin Analizi

Araştırmanın analizinde betimsel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımı katılımcılardan elde edilen bilgileri özetlenmesi ve yorumlanması şeklinde ifade edilmektedir. Bu analiz özellikle katılımcı girişimcilerin doğrudan görüşlerinin yansıtılması şeklinde ifade edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 324). Çalışma kapsamında kadın girişimcileri görüşme protokolünde ki sorulara samimi bir şekilde cevap vermeleri ve bu cevapların analizi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda katılımcılara yarı yapılandırılmış protokolünde 8 açık uçlu soru yöneltilmiştir. Betimsel araştırmada görüşme metinlerinden alınan doğrudan ifadelerle desteklenmektedir. Doğrudan aktarılan kadın girişimcilerin ifadelerinde direkt olarak isimleri belirtilmemiş olup KG1, KG2, KG3 gibi kodlar kullanılmıştır.

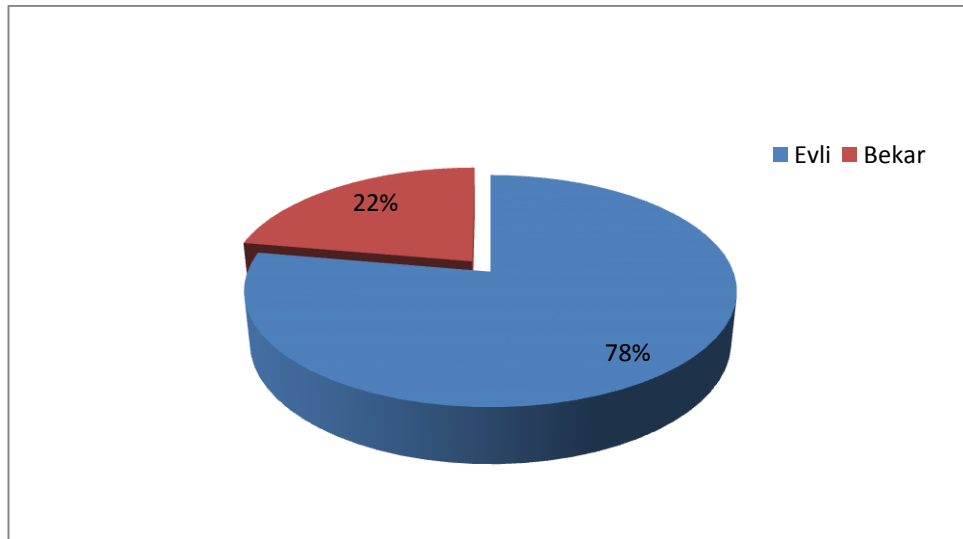
14.BULGULAR

14.1. Demografik Bulgular

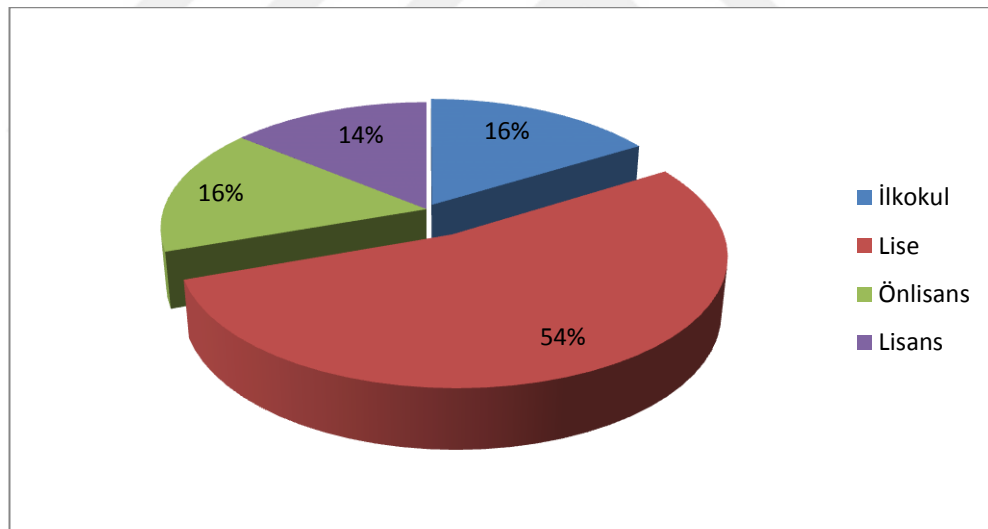
Şekil 4. Yaş Dağılımı

Araştırmaya katılan 36 kadın girişimcinin yaş dağılımındaki yoğunluk 40-50 yaş aralındadır. Bunun temel nedenleri arasında girişimcilikten ziyade anne ve eş profilini ön planda tutmaları ve belirli bir süre başkasının yanında çalışarak emeklilik yaşının gelmesi ile kendi işletmelerini açmaya yönelmeleri şeklinde sıralanabilir.

Şekil 5. Medeni Durum

Araştırmaya katılan katılımcıları %78 civarında pay ile 28 kadın evli ve %22 civarında pay ile 8 kadın girişimci bekarır..

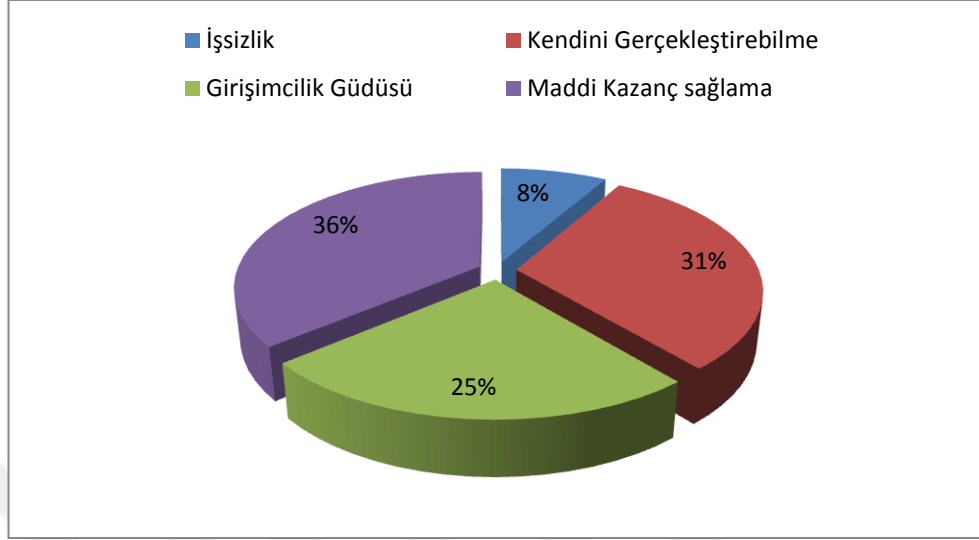

Şekil 6. Eğitim Durumu

Kadın girişimcilerin eğitim durumuna bakıldığında %53 civarında pay ile lise mezunları birinci sırada yer alırken en düşük orana sahip lisans mezunlarıdır. Eğitim seviyesi ve girişimcilik eğilimi arasında paralel bir ilişki gözlenmemiştir.

14.2. Katılımcı Cevapları

2.Bu iş yerini açma girişimciliğe karar verme nedeniniz nedir?

Şekil 7. Girişimciliğe karar verme nedenleri

Araştırmaya katılan kadın girişimcilere yöneltilen iş yerini açma ve girişimciliğe karar verme nedeniniz nedir? Sorusuna verilen cevaplar aşağıda gösterilmiş olup büyük çoğunluğu maddi kazanç sağlama başkası altında çalışmak istememe ve kendini gerçekleştirme isteğinden kaynaklandığını belirtmiştir. Literatüre baktığımızda girişimciliğe yönelme nedenleri arasında ekonomik gelir elde etme, bağımsızlık, kendi gerçekleştirebilme, saygınlık kazanma gibi faktörler yer almaktadır. Kastamonu ilinde ki kadınların girişimciliğe yönelme sebepleri ile literatürde yer alan kadınların girişimciliğe yönelme sebepleri benzerlik göstermektedir.

KG1: “Öncelikle ihtiyaçlar diyebiliriz. Biz burada çocuklar için oyun çadırı salıncak, çocuk odasında kullanabilecek nevresim takımı minderler bu tarz değişik ürünler ortaya koyuyoruz kişiye özel olarak başladı. Sonrasında da ihtiyaca göre müşterinin talebine göre hacmimizi şekillendirdik. Aslında uykusuz anneleri düşünerek başladık. Çünkü benim kızım da uyuma problemi vardı. Çeşitli uyuma tekniklerini denerken, çeşitli mecralardan fikir edinerek kendi tasarımlarımızı iş fikrine dönüştürmeye karar verdik. KOSGEB’E başvurduk fikrimiz onaylanınca atölye kiraladık ve sosyal medya üzerinden müşterilere ulaşarak müşterilere özel ürünleri tasarlayarak sosyal medyayı da kullanarak yap sat mantığıyla iş hacmimizi genişlettik”.

KG2: "Çocuklar büyüdükten sonra çalışma ihtiyacı hissettim. Tek maaşla geçinemediğimiz için kendi maaşımın olmasını istedim dükkânım olsun çok istiyordum. Bu sektöre de çevrem vasıtasıyla farkında olmadan girdim müşteriye göre hareket ederek bu işi tercih ettim."

KG3: "Aile durumu nedeniyle okutulmadım Kendi çabalarımın bazı şeyleri yapıyorum. Halk Eğitim kursları ile kendimi geliştiriyorum bir kadın olarak maddi gücüme ulaşmak için işletme açmaya karar verdim."

KG4: "Başka bir işe girememek diyebilirim. Kendi sermayem ile yeterli birikime sahip olunca bu işletmeyi açmaya karar verdim."

KG5: "Gelir elde etmek en önemli sebep. Poğaçı börek gibi yiyecekleri zaten yapıp satıyordum ama bunu büyütmek istedim bir işletme haline getirmek istedim."

KG6: "Kadınların evde yaptıkları ürünleri konak kültürü ile kadınlara istihdam sağlamak için bir araya geldik diyebilirim."

KG7: "Önceden birçok yerde çalışmışım zaten . Kendi işimi kurmak istedim."

KG8: "Aile faktörü etkili olduğu diyebilirim Aslında başkası altında çalışmamak istiyordum erkeğe bağlı kalmamak ve içimde hep tasarımı isteği vardı."

KG9: " Usta öğreticiyim kursiyerlerime ders veriyorum kursiyerlerle nereye kadar üret üret dedik ve ürettiklerimizi satmak istiyoruz dedik ve bütün öğrencilerimiz birleşerek bir araya gelerek ürettiklerimiz de online kooperatif olarak satış yapmaya karar verdik Herkes kendi alanında bir şeyler yapıp satışını sağlıyor. Özellikle yöresel yemeklere pandemi sürecinde daha çok rağbet oluyor."

KG10: "Biz kızlar olarak okutulmadığımız için ileride evlatlarımın da böyle olacağını düşündüğüm için kendi işimi kurmak istedim maddi açıdan daha rahat etmek için. Bir baba ne kadar düşünürse düşünsün bir anne kadar kimse çocuklarına düşünemiyor. Çocuklarımı okutabilmek için bu mesleğe başladım."

KG11:”Çocuklarımın eğitim sorumluluğunu alabilmek için maddi ihtiyaçlarını çıkarmak için çalışmaya karar verdim. Kendimi geliştirmek için mücadele ediyorum.”

KG12: “Maddi kazanç elde etmek için eşime bağlı olmamak için”

KG13: “ Başkalarının yanında çalışmışım çok iyi değildim ve kendi ayaklarımın üzerinde durmak istiyordum ve maddi kazanç elde etmek için”

KG14: “Çok sevdiğim bir insanın tavsiyesi üzerine başka hiçbir şey değil. Sen yaparsın dediler. Evet, yaparım dedim. Daha önce de satış departmanında çalışıyordum. Personel müdürlüğü yapıyordum satış konusunda kendime çok güveniyordum. El işçiliğim de çok güzeldi ben bu işi yapabilirim diyerek başladım Kastamonu'nun küçük bir yer olmasından kaynaklı müşteri portföyüm zaten genişti güvenerek başladım satışlarım çok güzel biraz da samimi davrandığım için insanlar güvenerek geliyor.”

KG15: “Önceden ben bir kuaförün yanında çalışıyordum. Yeterli birikimim olduktan sonra da çevrem de desteğiyle kendi işimi kurmak istedim başkasının yanında çalışmak ağır geliyor.”

KG16: “16 yıl çalıştım bu sektörde Kendi iş yerimin olmasını istedim Aslında başkalarının yanında çalışırken pek emin olabilen bir yapım yoktu Patronumla sorunlar yaşıyordum sürekli. Böyle başlamaya karar verdim babamın desteği çok büyüktü kendi özgürlüğüm için yaptığım bir şeydi”

KG17: “Yıllarımı bir başkasının yanında çalışarak geçirdikten sonra artık vakti gelmişti. Buradan emekli olmayı düşünüyorum daha rahat hareket edebilmek için hem de daha kazançlı olabilmek için diyebilirim.”

KG18:” Bütün arkadaşlarım kooperatifteydi. Sosyal çevre yapmak için geldim .Para kazanmak ikinci planda kalıyor halk eğitimdeki hocalarımızla birlikte yöresel yiyecekler yapıyoruz bir taraftan da gelir elde ediyoruz.”

KG19: “İşletme kurmamda ki en büyük sebep ailemin desteğiydi. Ne özel sektörde ne de devlette iş bulamadım. Böyle bir girişimde bulunduk .”

KG20:”Boş kalmayı sevmiyorum sosyal çevrem olsun diye gönüllülük esaslı kooperatife üye oldum. Önceden halk eğitimin öğrencisiydim. Arkadaş çevrem kooperatife üye olunca bir de hocalarımla yönlendirmesiyle yöresel lezzetleri satışa çıkarmaya karar verdik.”

KG21: “Evde durmaktansa ufak çaplı da olsa bir gelir elde etmek istedim.”

KG22: “En önemli nedeni ev ekonomisine katkı sağlamak .”

KG23: “Aniden oldu benim, bir dükkânım olsun istiyordum, çalışmak istiyordum kendimi ispatlamak istiyordum. Kastamonu’daki hediyelik eşya satan yerlerin satış yaptığını biliyordum o yüzden seçtim.”

KG24: “Kastamonu’ya özgü siyez bulgurunun üretiyoruz zaten tarlalarımızı ekiyorduk. Daha sonra ben evden satışımı yapıyordum, internet üzerinden bir yerde yerimiz olsun dedik ve dükkân açtık zaten ürettiğimiz bir şey diye 3 yıl elden yaptıktan sonra dükkânımızda oldu ve daha çok kazanç sağlıyoruz.”

KG25: “Korporatifte daha çok kişiyle daha çok üretiyoruz, yeni şeyler öğreniyoruz. Evde yaptıklarımız bize kalıyor ama burada kazanç sağlıyoruz, bir gelir elde ediyoruz.”

KG26: “Burada hep birlikte bir araya gelerek yeni şeyler öğrenerek yapıyoruz ve satışa sunuyoruz hem Kastamonu’nun unutulmuş lezzetleriyle hem de yöresel ürünlerle Kastamonu’yu tanıtarak kişisel gelir elde ediyoruz.”

KG27: “Kadın istihdamına katkı sağlamak ve Kastamonu turizmini geliştirmek için kooperatif olarak bir araya geldik kadınların evde yaptıkları işlerden kazanç sağlamak ve unutulmuş lezzetleri ve ürünleri tekrar birbirimize öğreterek değer kazanmasını sağlamak için.”

KG28: “Yıllardır kuaförlerin yanında çalışıyorum deneyim ve eğitimin eklenince kendi yerime açmak istedim başkasından ziyade kendi ayaklarımın üzerinde durmak istedim daha çok bana maddi anlamda kazanç getiriyor.”

KG29: “Emekli olunca boş kalmaktan işe yaramamak bunaldım ve bu işe başlamaya karar verdim.”

KG30: “Yeni lezzetleri denemeyi seviyorum önceleri evde yapıyordum başkasına yapıyordum. Yeterli sermayem olunca kendi yerime açmak istedim. Hem severek yapıyorum hem de kazancımız arttı .”

KG31: “Saç bakımına merakım ve gelir elde etmek.”

KG32: “Yıllarca başkasının yanında çalıştım küçük yaştan beri daha rahat bir ortamda çalışmak için, kendi işim olsun istedim aile desteği ile işe başladım.”

KG33: “Kendi tarlamızda ürettiğiniz bir şeydi sarımsak bunun satışını yakınlarımıza çevremize yapıyorduk kooperatif aracılığıyla daha çok insana ulaşma imkanı bulduk,”

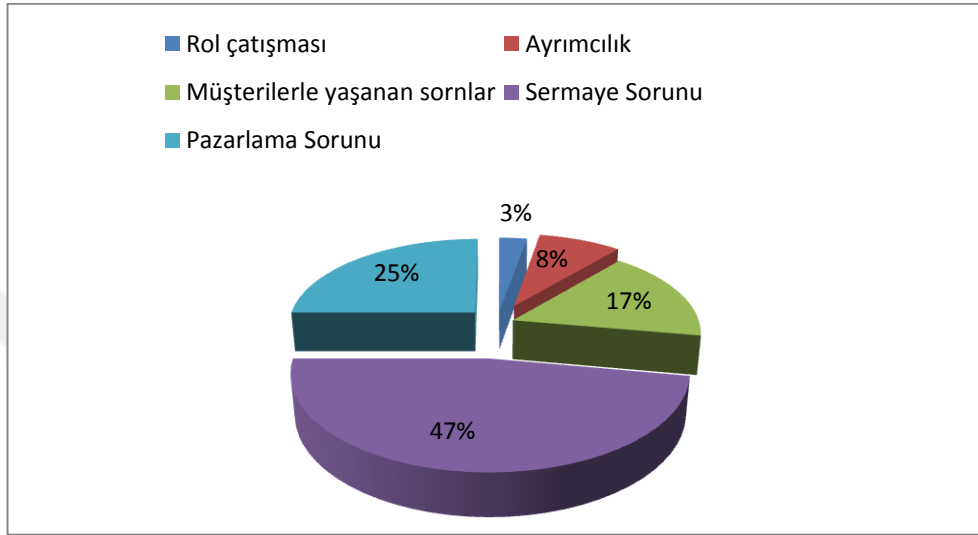
KG34: “Ekonomik kazanç elde etmek.”

KG35: “Kastamonu'nun Halı Yıkama sektöründe işe başlamadan önce müşteri çevremiz vardı bizi tanıyorlardı. Piyasa araştırmasından sonra bu sektöre girdik daha çok kazanç elde etmek için aile desteğini de alarak başladık.”

KG36: “Biraz zorla olan bir şey kendi iş yerimizi açmak kendimiz için çalışmak istedik. Kendi soy ismini vererek başladık bu şekilde girdik daha önceden başkasının yanında çalıştım. O yüzden çalışma saatleri uymuyor izinler vs. başkasının yanında çalışmak zor. Kendi işimizi yapalım dedik daha önceden arkadaşlarımız vardı .Önce bir dokuma ile başladık devam ederken kumaş sorunu yaşadık kumaş artıyordu Tokat'a gönderdik kumaşları daha sonra müşterilerin talebi üzerine sürekli makine işi yerine baskı yapmaya karar verdik. Kastamonu'da o zamanlar baskı bu kadar çok yaygın değildi. Baskı yapan arkadaşlara yöneldik bize yardımcı oldular. Ondan

sonra Biz de kendimiz öğrenelim dedik 5 kalıpla başladık daha sonra büyütürük Tokat'a ürün gönderdik sonra çeşitlenerek ürün potansiyelini geliştirdik dışarıdan gelen talepler daha fazlalaştı.”

3. Kadın girişimci olarak karşılaştığımız sorunlar nelerdir?

Şekil 8. Girişimcilerin karşılaştığı sorunlar

Katılımcılara yöneltilen kadın girişimci olarak karşılaştığımız sorunlar başlığı altında işinizi yürütürken karşılaştığınız sorunlar ve faaliyet sırasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir? soruları yöneltilmiştir. Katılımcıların verdiği cevaplara göre 17 katılımcının verdiği cevapla en büyük sorun makro sorunlar arasında yer alan sermaye sorunudur. Müşterilerle yaşanan sorunlar olarak cevap veren 6 kişi, pazarlamada yaşanan sorunlar yanıtını veren 9 kişi olarak görülmektedir. Özellikle yöresel ürün ve yöresel lezzetlere yönelen kadın girişimcilerin daha çok Kastamonu ilinin tanıtım eksikliğinden dolayı turizmin gelişmemesi kaynaklı problem yaşadığı görülmüştür. Ailevi desteği ön planda olmayan 3 Kadın girişimcinin verdiği ayrımcılık cevabı ile bir kişinin rol çatışması cevabı mikro sorunlar kapsamında değerlendirilmektedir.

KG1: “ Birikim olmayınca çok zor ilerledik. Bizim birikimimiz yoktu. Bir makine ile başladım. KOSGEB zaten bize destek veriyordu. Ekonomik krizler olumsuz etkiledi. Bugüne kadar 3 kere ekonomik kriz atlattık. Doların yükselmesi olumsuz etkiledi. Alınan ürünler genellikle dolar bazlı alındığı için makinalarımız yurt dışından

geliyor. O yüzden sıkıntı yaşadık Bu da tabii ki de bizim sektörümüzü oldukça etkiliyor. Bir kadın olarak ben şanslı olduğumu düşünüyorum eşimle birlikte başlamıştık, eşimin desteği önemliydi. Ben üretim kısmı ile ilgilenirken eşim finans kısmı ile ilgileniyordu o şekilde birbirimizi dengeleyerek bu noktaya kadar geldik”.

KG2: “Açıkçası bir sermaye birikim yoktu. Eşimin sayesinde bu dükkânı açtım diyebilirim. Küçük yaşlarda sektöre girdiğim için müşteri de beni yönlendirdi. Eksiklerini tamamlayarak bu şekilde ilerledim. Tabii ki çok zorlukları var ama eşimin desteği olduğu için ben tek başıma bir kadın olarak zorlanmadım. Tedarik sırasında sorunlar oluyor. Alışveriş yaptığım yerleri daha önceden belirlemiştim ona göre hareket ettim. Çok zorlanmadım. Bana en çok zorlandığım şey malzeme alışverişi fiyatları takip etmek oldu. Yani tek başıma olsam yapabileceğimi düşünmüyorum. Eşimin desteği bu konuda çok önemliydi. Malzeme çeşidi çok fazla olduğu için İnsanlarla uğraşmak çok zor pandemi sürecinde özellikle malzeme bulmada zorlandık. Pandemi ilk başında etkilendim Öncelikle pandemi sürecinde bilmediğimiz için ilk başta bayağı zorlandık sonra pandemi geçmeyince normal eski halimize döndük.”

KG3: “Kadın işletmecilere destek olunmaması. Kastamonu gibi küçük bir şehirde pazarlama zorluğu yaşıyoruz. En büyük sorunumuz sermayenin olmaması.”

KG4: “Evli bir kadın olarak birikimim yoktu zaten bu konuda eşim destek oldu. Sıkıntı çekmedim ama eşi destek olmayan kadınlar için zor tabii ki özellikle işe girerken birikiminizin olmaması zor.”

KG5: “ İşimizi kurarken birikimimiz yoktu borçlanma yoluna gittik. Borçları ödemedede sıkıntı yaşadık.”

KG6: “Kooperatif olarak işletim sisteminde sorunların olması kar imajına göre sınıflandırmaların yapılması.”

KG7: “Müşteri ilişkileri çok zor, pişman olmadım hep düşünüyordum planlı birikim yaparak yavaş yavaş başladım adımlarımızı sağlam attım ama rekabet ortamı çok zor.”

KG8: “Müşteri ürünü beğenmeme durumu şeklinde diyebilirim. Özellikle erkeğin çalışması yeterli olarak görülüyor bu sebeple başlarken destek alamadım.”

KG9: “Psikolojik baskı duruş ve tavrımız ve ürettiklerimizle yeterli desteği arkamıza alabiliyoruz. Sermayemizin olmayışı nedeniyle arka planda kaldığımız konular oldu. Her ne kadar çalışsak da eve geldiğimizde ev hanımıyız ekstra yük. Destek alamadık sorumluluklarımız var. Belli miktarda başladık borçlanma ile sürdürdük. Hızlı karar aldık hızlı karar almanın getirdiği birtakım sorunlar oldu. Kısacası Kooperatifin ne olduğunu bilmeden kooperatif olduk.”

KG10: “Dışarıda pek sorunla karşılaşmadım ama plansız hareket etmek çok zor duruma düşürdü. Aile bireylerinden borç olarak girdim.”

KG11: “Yeterli sermayenin olmaması”

KG12: “Rekabet çok fazla bundan dolayı satış yapamıyorum”.

KG13:” İşimize yeni başlarken sermaye sorunu yaşadık.”

KG14: “Açıkçası çok paramız yoktu Direkt krediye başvurduğum kredi olmasaydı da borçlanma yoluna gidecektim. Öyle bir sorunum olmadı aile desteği çok önemli sermayeniz olmasa da ve ailenizin arkanızda olduğunu bilmek güzel cesaret veriyor. İşimi çok zevk alarak yapıyorum tabii ki yoruluyorum ama Bunlar tatlı yorgunluklar ne mal alırken ne satış yaparken sorun yaşamıyorum gayet rahatım.”

KG15: “İnsanlarla uğraşmak çok zor ve özellikle kuaförlük. Beklentilerine karşılık alamadıklarında sorun yaşıyoruz.”

KG16: “İlk başta tanımadığım için çok sorun yaşadım çünkü kalıplaşmış esnaflara daha çok talep ediliyor. İsmen tanımadıkları için sorun yaşıyorum ayrımcılıkla çok karşılaştım kadın olduğum için değil ama tanıdık olmadığım için sonra işlerimi toparladım. Pandemi sürecine girdik.”

KG17: “Müşteri beklentilerini karşılamak da sorun bunlarla karşılaşıyorum.”

KG18: *“Pazarlama konusunda sorun yaşıyoruz sonra kendi birikimimizle hareket ediyoruz destek almıyoruz.”*

KG19: *“Sektör bazında sorun yaşamadım ama müşterilerle ilişkilerinde sorunlar yaşıyoruz”*

KG20: *“Unutulmaya yüz tutmuş yöresel lezzetler yapıyoruz. Buradaki en büyük sorun tanıtılmamak. Pazarlayamıyoruz, kooperatif olarak işimizin devamlılığı yok .”*

KG21: *“Sermaye sorunu ve müşterilerle yaşanan sorunlar.”*

KG22: *“Sermaye sorunu ve giderlerin çok yüksek olması.”*

KG23: *“Hiç sermaye birikimim yoktu. Ben üreterek kazandım pazarlama konusunda zorluk yaşadım, yer bulma konusunda zorluk yaşadım kiraların yüksek olması elde ettiğim geliri düşürdü.”*

KG24: *Kadın girişimci olarak çok destek görmüyoruz kendi sermayemizi kullanarak gıda sektörüne girdik, kendi tarlalarımızı değerlendirmek istedik siyez bulguruyla başladık ve Kastamonu'nun yöresel ürünleri satıyoruz Kastamonu ürünleri dışında hiçbir ürün bulundurmuyoruz. Pandemiden dolayı özellikle satışlarımız düştü Girişimci bir yapım vardı zaten kadın olarak da pek fazla zorlanmadım. Tam olarak turizm ile alakalı olduğunu düşünüyorum. Kastamonu olarak bu konuda çok zayıfız. Tanıtılmayan çok fazla yerimiz var. O nedenle Turistik bir yerde olmama rağmen bu çarşıya hiç kimse bilmiyor.*

KG25: *“Yaptığımız ürünleri tanımadığımız için pazarlayamıyoruz.”*

KG26: *“Kadın olarak çok fazla sorunla karşılaşılıyor. Ama bu sorunları aşmak kendinize güvenmekle oluyor. Maddiyat olarak ve pazarlama olarak birçok sorunla karşı karşıya kalıyoruz.”*

KG27: *“ Kooperatif olarak mevzuatsal problemler yaşadık Bunun haricinde pazar bulma problemi ve bulunduğumuz kooperatife çok fazla destek yok.”*

KG28: “Bir kuaför olarak müşteri ile ilgili sorunlar yaşıyoruz.”

KG29: “Rakiplerimizin çok fazla olmasından dolayı iş yapamıyoruz kazanamıyoruz.”

KG30: “İşimizle ilgili bir herhangi sorun yoktu ama pandemi sürecinden dolayı iş yapamadık Bu da bize ekonomik anlamda yıprattı”

KG31: “Kiralara yüksek olmadığı işlerin düşük olması nedeni ile birikim yapamıyorum. Bu da kazancımı etkiliyor.”

KG32: “Müşteri memnuniyetini sağlamak çok zor.”

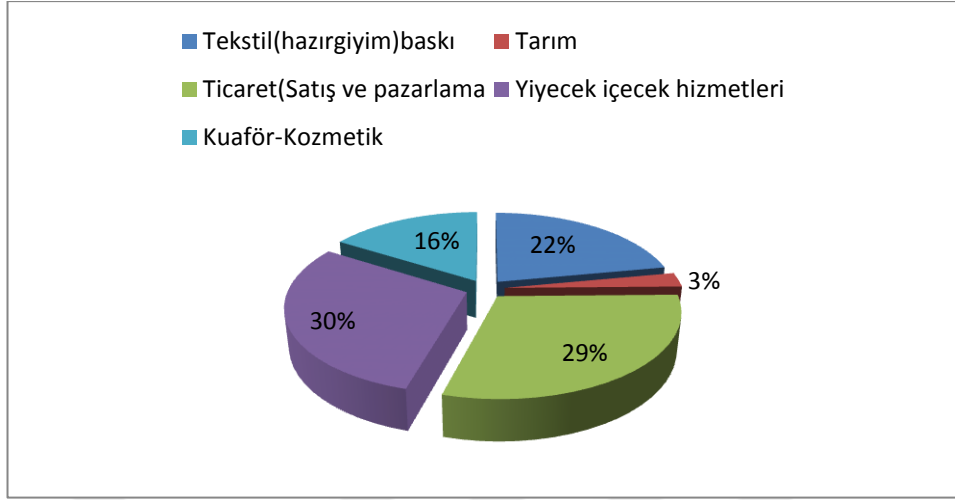
KG33: “ Tanıtım eksikliği ve pazarlama sorunu diyebilirim destek bulamıyoruz”

KG34: “Kadın olarak kurumların girişimcilere verdiği destekleri ve hakları bilmiyoruz bununla ilgili bir eğitim yapılmalı ve pandemi dolayısı ile yaşadığımız sorunlardan dolayı şu an birikim yapamıyoruz. İş yerlerimiz daha yeni açıldı.”

KG35: “Daha çok müşterilerle sorunlar yaşıyoruz .Müşteri isteklerini karşılamaya çalışıyoruz.”

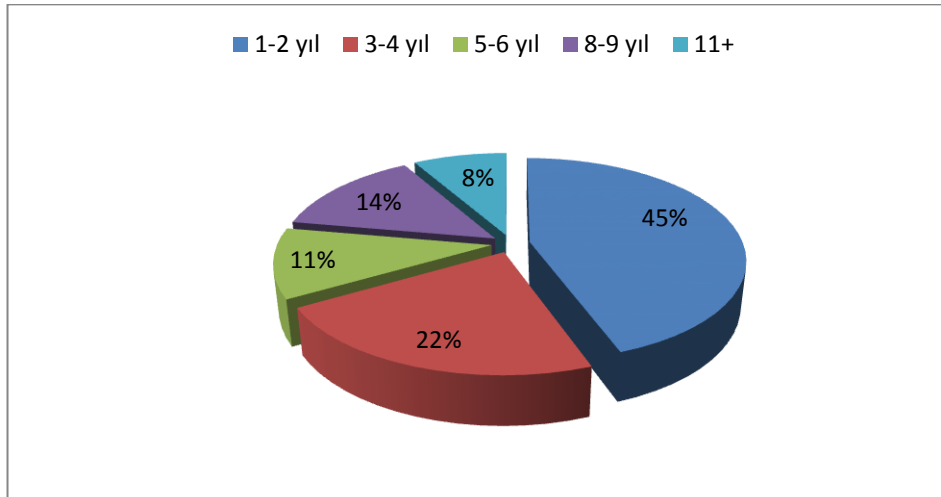
KG36: “Yapamazsın elindeki de kaybedersin gibi sözleri çok duydum ilk başta kredi çektik sermaye birikimim yoktu annem ve babam biraz daha çekimser destek oldu.”

4. Kadın girişimcilerin işletmeleri ile ilgili özellikler nelerdir?

Şekil 9. Faaliyette bulunulan sektörler

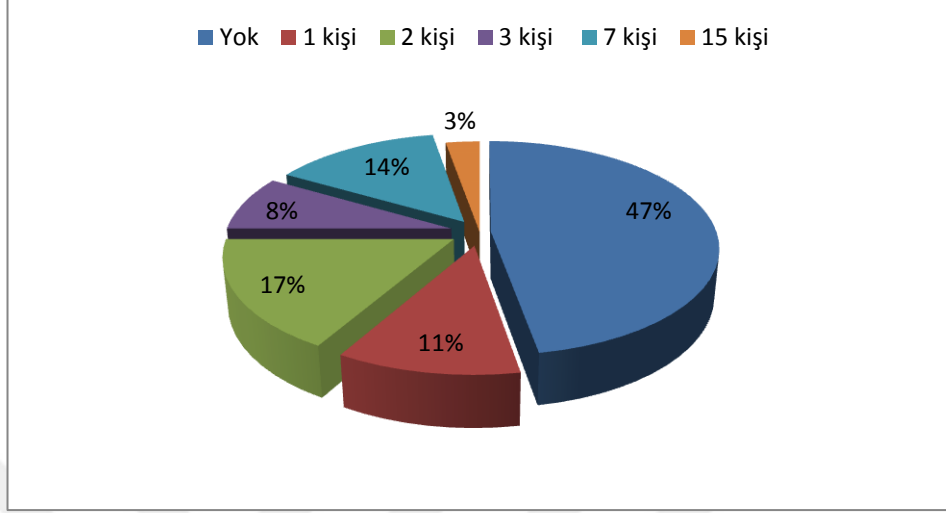
Katılımcıların faaliyette bulunduğu sektörler bakımından en fazla orana sahip yiyecek içecek hizmetleri başlığı altında yöresel yemekler, pastane ve kafe işleten 11 bulunmaktadır. Ticaret satış ve pazarlama alanına bakıldığında bu sektörde tasarım ürünleri kırtasiye ve hediyelik eşya ürünleri satışı yapan 11 kadın girişimci bulunmaktadır. Tekstil, hazır giyim, baskı işleriyle uğraşan 7 kişi, kozmetik ve kuaför sektöründe 6 kişi, tarım sektöründe 1 kişi araştırmaya katılmıştır.

Şekil 10. Çalışma yılı

Girişimciliğe 1-2 yılları arasında başlayan 16 kişi 3-4 yıl arasında başlayan 8 kişi 5-6 yıl 4 kişi 8-9 yıl, 5 kişi 11 yıl, 1 kişi 13 yıl, 1 kişi ve 25 yıl 1 kişiden oluşmaktadır.

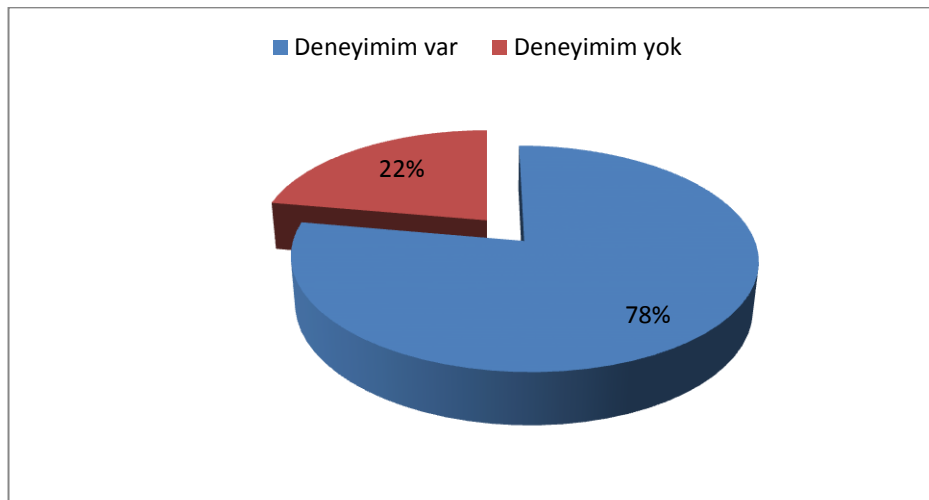
Verilere baktığımızda girişimciliğe yeni başlayanların sayısı yüksektir. Girişimcilik faaliyetinin son yıllarda artış gösterdiği gözlenmiştir.

Şekil 11. Çalıştırılan Kişi Sayısı

17 girişimci faaliyetini kendi başına sürdürmektedir. Bir kişi çalıştıran girişimci sayısı 4, iki kişi çalıştıran girişimci sayısı 6, 3 kişi çalıştıran 3,7 kişi çalıştıran 5 ve en fazla 15 kişi çalıştıran bir kişi araştırmaya katılmıştır.

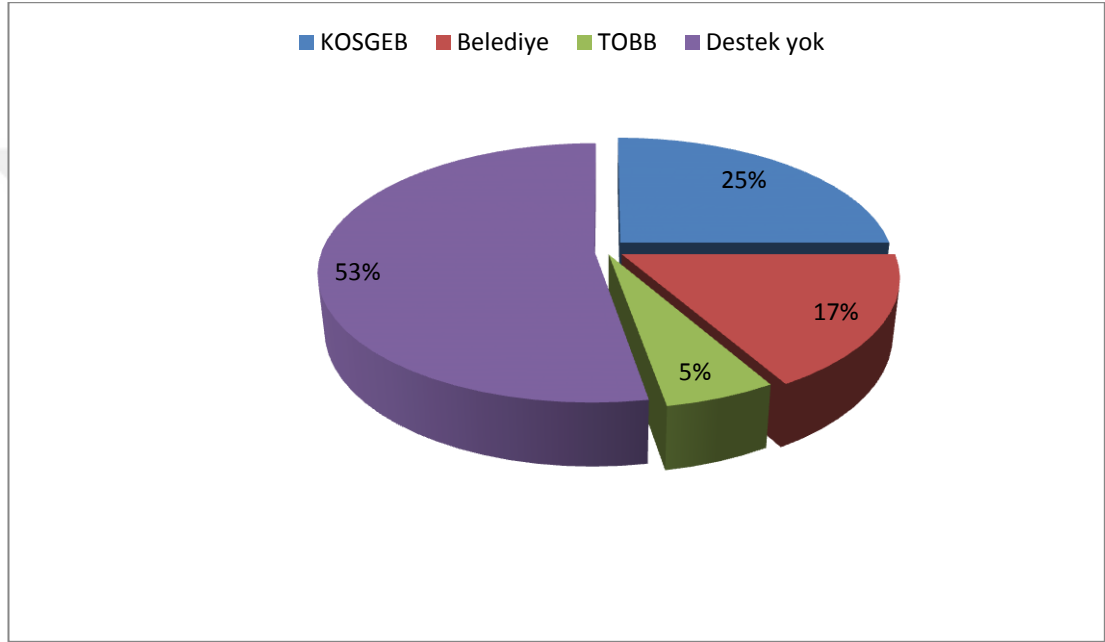
5.İşletmenizi kurmadan önce bir deneyiminiz ya da kurduğunuz işletme ile ilgili bir eğitim aldınız mı?

Şekil 12. Girişimcilerin deneyim göstergesi

Araştırmaya katılan 28 kadın girişimci deneyimim var derken 8 kişinin deneyiminin olmadığı görülmektedir. Önceden başkasının yanında çalışarak deneyim kazanmalarını sonucunda yaptıkları işi küçük çaplı olsa da sektöre taşıma istekleri sonucunda girişim faaliyetinde bulunmuşlardır. 8 kişinin ise müşteri yönlendirmesi ve aile desteği sonucunda yaptıkları işe yöneldiği görülmektedir.

6. İşletmenizi kurarken sizi destekleyen kurum ve kuruluşlar nelerdir?

Şekil 13. Girişimcileri Destekleyen Kurum ve Kuruluşlar

19 kadın girişimci destek almadığını kendi imkânlarıyla sektöre girdiğini belirtirken 9 girişimci KOSGEB'E iş planı sunarak KOSGEB'in sunmuş olduğu hibe desteği, kira desteği, demirbaş desteğinden yararlandığını belirtmiştir. Belediye cevabını veren 6 kooperatif üyesi kadın girişimcinin faaliyette bulunduğu binanın belediye tarafından temin edilerek destek aldıklarını ifade etmiştir. 2 kişi Ticaret Odasıyla iletişimde kalarak fuarlara katıldıklarını ve bu fuarlar aracılığıyla büyük firmalarla iş yaptıklarını belirtmişlerdir.

7. Gelecek planlarınız nelerdir?

Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin gelecek planlarınız nelerdir? Sorusuna verdiği cevaplar aşağıda doğrudan aktarılmış olup verilen cevaplar ile yaş faktörü arasında paralellik olduğu gözlenmiştir. Yaşı 40'ı geçmeyen kadın girişimciler için Pazar ağını genişletmek, tanınırlık ve markalaşmak ön planda yer alırken 50 yaş ve üstü kadın girişimciler için emeklilik ön planda yer almaktadır. Özellikle kooperatif üyesi kadın girişimcilerin verdiği ifadelerde Kastamonu ilini tanıtmak, turizme katkı sağlamak ve kadın istihdamını arttırmak öncelikli amaçlar arasında yer almaktadır.

KG1: *“Markalaşmak istiyoruz, zaten bunun için başvuruları yaptık ürünlerimizin patentleri var. Kendimizi koruyarak da emin adımlarla ilerlemek. İhracat bizim için en büyük problem. Talep var ama karşılayacak güç yok ve bu güce ulaşmak.”*

KG2: *“Emekliliğim geldiğinde bu işi bırakmak. Çok zor görüldüğü gibi değil. İşin içine girdiğiniz zaman anlıyorsunuz.”*

KG3: *“ Halka hizmet amaçlı bir yöresel üretim imalathanesi kurmak.”*

KG4: *“ Emekli olmak.”*

KG5: *“Emekli olana kadar bu iş yerini sürdürmek”*

KG6: *“Kooperatifler Birliği nezdinde iletişim halinde olmak.”*

KG7: *“ Emekli olmak.”*

KG8: *“Şubelerimize çoğaltarak tanınır hale gelmek.”*

KG9: *“Bu noktaya gelinceye kadar çok emek verdik, çok zaman harcadık büyüdükçe büyümesine isteriz. Pandemi sürecinde yaptığımız el emeklerimiz Japonya'ya pazarladık bu pazar ağını büyütmek ve kadın girişimcilerin istihdamına büyük oranda katkı sağlamak.”*

KG10: “*Şehir dışına açılarak hizmet ağını genişletmek.*”

KG11: “*Kendimi geliştirerek iş yerini daha da büyütmek*”

KG12: “*İşimizi istikrarlı bir şekilde sürdürerek emekliliğimi sağlamak.*”

KG13: “*Kazancımı arttırmak.*”

KG14: “*Ben anı yaşamayı seviyorum. Gün geçtikçe küçücük bir yerden şimdiki duruma gelmem bile çok güzel. Bu arz ve talep meselesi arz benim ihtiyaçlarımı karşıladığı sürece yeterli benim için kendim boş durmayı seven birisi değilim çok bir getirisi olsun diye hiç odaklanmadım. Olursa olur olmazsa olmaz.*”

KG15: “*Müşteri memnuniyetini sağlayarak daha çok iş yapmak*”

KG16: “*Eşarp marka mı istiyorum hedefimiz var kendi üretimim olsun istiyorum. Ne zaman olur bilmiyoruz ama pandemi süreci olmasaydı ilçelere şube açacaktık. Biz hayal ettik başkası gerçekleştirdi. Eğer markalaşmayı başarabilirsek Kastamonu içi değil de Kastamonu dışı düşünüyoruz .*”

KG17: “*İşletmemizi büyütmek istiyorum. Tanınırlığımızı artırarak daha çok müşterinin gelmesini sağlamak.*”

KG18: “*Kastamonu'nun unutulmuş yöresel lezzetlerini tanıtarak satışlarımızı arttırmak.*”

KG19: “*Kendi markamı yapmak.*”

KG20: “*Yöresel lezzetleri tanıtmak ve turizme katkı sağlamak.*”

KG21: “*Kurumsal olmak ve işleyişimizi düzene sokmak.*”

KG22: “*Kastamonu'nun yöresel lezzetlerini tanıtmak.*”

KG23: “*İşimi daha iyi yaparak daha fazla kar elde etmek.*”

KG24:” *İşimizi daha büyük firmalarla yapmak en büyük hedefim. Biraz daha müşteri portföyümü attırmak bireyselden ziyade firmalarla çalışarak siyez unu ve siyez bulguru satışını arttırmak.*”

KG25: “*Büyüme ve yaptığım el işini herkese ulaştırmak.*”

KG26: “*Kooperatifi iyi yerlere getirmek ve Kastamonu'yu tanıtmak.*”

KG27: “*Kooperatifi daha iyi yerlere taşıyıp memleketimizi tanıtmak.*”

KG28: “*Emekli olmak.*”

KG29: “*Çocuklarımı ve hatta torunlarımın da beni örnek almasını sağlayacak kadar kendimi geliştirerek başarı elde etmek.*”

KG30:“*İşyerimi büyütmek.*”

KG31: “*İşyerimi büyüterek daha çok müşteriye hizmet vermek.*”

KG32: “*Emekli olmak.*”

KG33:”*Pazar ağımlı büyüterek daha çok kişiye ulaşmak.*”

KG34:”*İşletmemi daha işlek bir caddeye taşımak.*”

KG35:” *İşletmemizi büyütmek ve şubeler açmak.*”

KG36: “*Hem dokumayı hem baskıyı bir araya getirerek büyük bir atölye istiyorum. Sadece kendime ait bir yer olarak sürdürmek kendime alan yaratmak. Çünkü yeri geliyor burası çok gürültülü bir ortam oluyor baskı yaptığımızdan gürültülü zaten. Dokuma hep gürültülü kendime ayrı bir yer olsun istiyorum. Yurtdışı da düşünüyorum. Zaten bunlar birbirlerine zincirleme olan şeyler Bu ürünü yapıyorsunuz kendiniz ya da aradaki firmalar sizi muhakkak bir yere götürüyor. Kendi etiketimizle ticaretin yurtdışına olması için belirli belgeler var bildiğim kadarıyla onları tamamlayabilirsek şartları yerine getirebilirsek neden olmasın.*”

8. Yeni iş kuracak kadın girişimcilere tavsiyeniz nelerdir?

Araştırmaya katılan kadın girişimcilere yönelttiğimiz yeni iş kuracak kadın girişimcilere tavsiyeniz nelerdir? Sorusuna kadın girişimcilerin verdiği cevapların başında kararlı olmaları, vazgeçmemeleri ve kendine güvenmeleri şeklinde tavsiyeler yer almaktadır. Öncelikle her şeyin kararlı olmakla başladığını ifade etmişlerdir. İçinde bulunulan şartlar her ne kadar ekonomik olarak kötü olsa da hedeflerinden vazgeçmeleri gerektiğini ve piyasa araştırmaları iyi yapmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Müşteri isteklerini göz önüne alıp rakiplerini iyi tanımaları verilen tavsiyeler arasındadır. Bunun yanı sıra pandemimin getirdiği ekonomik olumsuzluklar nedeniyle bazı kadın girişimcilerimizin verdiği tavsiyeler arasında kadınların girişimciliğe yönelmemeleri ifadeleri de yer almaktadır.

KG1: *“Cesaretli olmak lazım ama önünü görerek adım atmaları gerekir. Kasaya giren her para kazanç değil önce içeride ki stoku hazırlayıp ona göre harcamalar yapmak gerekiyor. Üretmek tabii ki çok güzel ama bir gün kazandığınızı diğer kaybediyorsunuz ya da aylarca kazanmıyorsunuz. O yüzden çok dikkatli adımlar atmak gerekiyor Bir insan isterse özellikle kadınlar başaramayacaklar hiçbir şey yok.”*

KG2:” *Sermayeleri varsa girişimci olsunlar ama bu devirde bu şartlarda kredi çekip de yapılabilecek bir şey değil şu an herkes dükkân kapatıyor yeni iş kuracaklara çok düşünmelerini tavsiye ediyorum.”*

KG3: *“Evde oturup iş şey yok dememeleri, desteğim yok dememeli bir yerden başlamaları ve yaptıkları işi severek yapmaları. Kadın isteyip severek yaptığı her işte başarılı olur. Yılmadan yıkılmadan bir yerden başlamalarını tavsiye ederim.”*

KG4: *“Kimseye güvenerek iş yapmasınlar şu an girişimcilik yapmak çok zor aradığın malzemeyi bulamıyorsun. Sürekli gelen zamlardan dolayı hiçbir şekilde kar edemiyoruz .”*

KG5: *“İyi bir araştırmadan sonra girişimcilik faaliyetinde bulunmaları ve borçlanmaya gitmemeleri .”*

KG6: “Kendilerine güvenmeli bir yerden başlamaları.”

KG7: “Pandemi sürecinden dolayı çok zorlandığım için bu süreçte kadınların işe yönelmelerini tavsiye etmiyorum.”

KG8: “Sermaye biriktirmeye uğraşmasınlar bir yerden başlasınlar. Pandemi sürecinde zorlandığımız için bu dönemde girişimciliğe yönelmelerini tavsiye etmiyorum.”

KG9: “Hangi alanda ne iş yapacaklarsa çok iyi araştırmaları neyi nasıl yapabiliriz diye düşünmeleri zorlukları düşünmeli çözüm yolları bulmaları sorumluluklarını çok iyi bilmeleri gerekir.”

KG10: “Tabii ki önce eğitim sonra da kredi ile bu işe girmesinler KOSGEB geç de olsa yetişiyor. Kredi ile yeni bir işe gidilirse sıkıntı yaşanabilir. Ciddi bir sermaye gerekiyor. Kiralar çok yüksek belli bir dönem kazanç elde etmeyeceğini düşünerek işe girmeleri gerekir.”

KG11: “Büyük sermayeye gerek olmadan elindeki küçük imkanlarla çok güzel şeyler başaracağına inanmak.”

KG12: “Yeterli sermaye ulaşmadan işe girişmemeleri”.

KG13:”İyi bir araştırma yapmaları ve kesinlikle birikim”

KG14: “Eğer ki gerçekten eminse korkmasın net söylüyorum yapabilir miyim kelimesini kullanmasın zaten. Yaparım derse bil ki yapar. Kendilerini geliştirmeleri lazım dümdüz olmaz. Ben çok araştırdım Daha başlamadan nereden temin edebilirim Neyi nereden alabilirim bunları çok araştırdım. Mesela kazancımı bile hesapladığı mı bilirim. Daha dükkân açmadan şu kadar kazansam şu kadarını öderim gibi kiralarımı BAĞ-KUR’um ödeyebilir miyim diye düşündüm hep. Bilinçli bir şekilde açarlarsa başarılı olurlar. Kesinlikle şunu söylüyorum girişimci ve esnaf olmak isteyen bayanlara gülmeyi ve konuşmayı bilmiyorsa kesinlikle esnaf olmasınlar. Samimiyet ve gülmek çok önemli insanları müşterileri kendim gibi gördüğüm için

kazandım samimi yaklaştım konuşmalarımınla, zaten o güveni verdim. İnsan ilişkilerini ve konuşmayı çok seviyorum gerçekten doğruyu konuşunca doğru yola yöneldiğimi de bilirim. Sermaye konusunda sıfır sermaye ile başladım krediyi de hallettik. Bence en önemli husus net kararlarını versinler öyle yola çıksınlar”

KG15: *“Kendilerini güvenmeleri gerektiğini düşünüyorum küçük çaplı olsada birikmiş bir sermayeleri olsun.”*

KG16: *“Ben çok büyük borçlarla ve sıkıntılarla başladım. Emin olmadan başlamışınlar. Kendilerini tamamen garantiye alsınlar. Çünkü çok zorlu bir süreç geçiyorsunuz pes edebilirsiniz. İkinci yıl da pes etmeyi düşündüm. İstiyorsanız eminseniz vazgeçmeyin vazgeçmeyeceksiniz yapmanız gerekiyor. Küçük bir birikimle şu yapılabilir, vergi levhasını çıkarıp Instagram satışı ile başlayabilirler. Ben bunu bilmiyordum. Eğer bilseydim vergi levhamı çıkartır Instagram üzerinden satışa başlardım. Çünkü Instagram butikleri de sağlam iş yapıyorsunuz mükemmel ürünler satabiliyorsunuz”.*

KG17:” *Asla pes etmemeleri gerekir.”*

KG18: *“Sorumluluklarının farkına vararak işe girmeleri ve zorluklarını önceden göze almaları gerekiyor.”*

KG19: *“Kendilerine güvenmeleri gerekiyor.”*

KG20: *“ Korkmasınlar sermaye birikimi tabii ki gerekiyor ama emeğini ortaya koyduktan sonra kazanacaklardır.”*

KG21: *“Eğitimlerini alarak ondan sonra işe girişmeleri.”*

KG22: *“Herkes istediğini başarabilir yeter ki inansın.”*

KG23: *“ Bildikleri işi yapsınlar en önemlisi o ,bilmediğiniz işte çok zorlanıyor sununuz.”*

KG24:” Çok güzel devlet destekleri var şu anda bence beklememeleri lazım. Bir kere KOSGEB belgemiz olduktan sonra zaten böyle bir şey düşünüyorsanız kafalarında böyle bir şey varsa hiç düşünmesinler. Bir an girişip hayallerindeki işi yapmaları lazım. Çünkü beklemekle olmuyor kimse siz gelin demiyor. Herkesin kendisinin bir adım atması gerekiyor.”

KG25: “ Özgüvenli olsunlar.”

KG26: “Fizibilitiyi çok iyi yapsınlar. Ondan sonra bu işi yapsınlar.”

KG27: “ Önce altyapıları tam olarak hazırlamak. bilinçli ve eğitimli bir şekilde bir yere başlamak”

KG28: “Ciddi bir birikim gerekiyor şimdi olduğu gibi insanlar hiç beklemediği şeylerle karşılaşabiliyorlar, onları da hesaplayıp öyle yola çıkmaları gerekiyor.”

KG29: “Çok iyi araştırma yapmaları, piyasayı araştırmaları gerekiyor.”

KG30: “Eğer kararlı iseler geç kalsınlar. İlla birikim gerekiyor ama bu birikimi harcanacak yerde bulunuyor. O yüzden az da olsa birikimleri olursa bir yerden başlasınlar.”

KG31: “Herkesin içinde kendine yönelik bir becerisi vardır bunu ortaya çıkartmalı yapamam dememeleri gerekiyor bir şeyle uğraşmalı üretilmeli.”

KG32: “Birikim gerekiyor. İş dünyasını tanımaları gerekiyor. Çevrenin olması gerekiyor.”

KG33: “ Üretken olmaları ve kararlı olmaları.”

KG34:”Israr tek başına güçtür. Israrcı ve kararlı olmak.”

KG35: “Sermaye birikimi gerekiyor. Müşteriyi tanısınlar. Pazarı araştırsınlar.”

KG36: “Sermayeyi beklemesinler önce kendilerine güvensinler yanına aldıkları insanlara değil sadece kendilerini ben bu işi yapmak istiyorum ne olursa olsun deneyeceğim sonucunda hep başarı bekliyoruz ama hüsranda olabiliyor onları gözünün önüne alıp ona göre adımını atması gerekiyor cebinde o kadar parası olması gerekmiyor. Yardım eden insanlar çıkacaktır. Önce kendilerine güvensinler.

15.SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Kastamonu ilindeki 36 kadın girişimci faaliyette buldukları iş kolu ile ilgili kadının kendisine olan etkisi geniş bir bakış açısıyla ele alınmıştır. Elde edilen veriler ve hipotezler ışığında sonuçlara ve çözüm önerilerine ulaşılmıştır.

- Çalışmaya katılan kadın girişimcilerin eğitim seviyesi ilkokul, lise, ön lisans ve lisans seviyelerinde incelenmiştir. Girişimciliğe yönelen kadın girişimcilerin eğitim seviyelerindeki yoğunluk lise mezunlarıdır. Bunu ilkokul mezunu izlerken en düşük seviyede olan girişimciler lisans mezunlarıdır. Üniversitelerde girişimcilik dersinin verilmesine karşılık bu oranın lisans düzeyinde daha düşük çıkması dikkat çekicidir. Lise mezunlarının yönelmiş olduğu sektörler genellikle el becerisi gerektiren sektörler olup insanların küçüklükten itibaren ilgilendiği işlerdir. Bu çalışmamıza göre eğitim seviyesi ve girişimcilik faaliyeti arasında paralel bir ilişki bulunmamaktadır.
- Kadınların girişimciliğe yönelmelerinin altındaki temel sebep ekonomik bağımsızlıklarını kazanma isteğidir. Bunu kendi ayaklarının üzerine durma, başkasının altında çalışmama, sosyalleşme gibi faktörler izlemektedir. Araştırmaya katılanlarda özellikle eş ve aile desteği önemli bir yere sahiptir.
- Kendi işini kurmuş kadın girişimciler de kişisel imajı ve özgüveni arttırarak rol çatışmasından ziyade rol ve statüsünün güçlendiği görünmektedir. İlerideki gelecek planlarını yaparak iş bünyesinde kararlı adımlar attıkları görülmekte ve yeni işe yönelecek kadınların en önemli tavsiyelerinden birisi kararlı olmaları yönündedir.
- Girişimciler açısından en büyük sorunlardan biri Kastamonu'nun küçük bir il olması ve pazarlama potansiyelinin düşük olmasıdır. Kastamonu'da faaliyetini yürütülen kadın girişimcilerin en büyük sorunlardan biri olan Kastamonu'nun tanıtılmaması ve yeterli turizm faaliyetlerinin yapılmamasıdır. Kastamonu'da turizm potansiyeli yüksek olan yerlerde işyeri olan kadın girişimcilerin ticari faaliyetlerinin arttırılması için turizm yatırımlarına önem verilmesi gerekmektedir. Özellikle yöresel lezzetler ve

yöresel el işi ile uğraşan kadın girişimcilerin yaptığı çalışmaların tanıtılması önemli bir yere sahiptir.

- Çalışmaya katılan kadın girişimcilerin finansal desteği bireysel ya da ailevi olmuştur. Risk almaktan, kredi kullanmaktan ve borçlanma yoluna gitmekten geri durulmuştur.
- 36 kadın girişimcinin büyük bir kısmı kendi sermayesi ile işini kurmuştur. Geriye kalanların büyük çoğunluğu ise KOSGEB'in sağlamış olduğu hibe desteği, demirbaş desteği, kira desteği gibi desteklerden yararlanmıştır. Kadın girişimcilere destek veren kurum ve kuruluşların hangileri olduğu bilgisinin potansiyel kadın girişimcilere ulaştırmak gerekmektedir. Birçok kadın maddi imkânsızlıklardan dolayı girişimcilik faaliyetinde bulunmamaktadır. Özellikle ülke ekonomisine çok büyük katkısı olan kadınları destekten yararlanabilmesi adına yeterli bilgilendirmeler ilgili kuruluşlarca yapılmalı ve gerekli eğitimler sıklıkla verilmesi gerekmektedir.

Kadın girişimcilerin sayısını arttırmak ve sektörde ki varlıklarını koruyabilmek için pazarlama faaliyetleri ön plana çıkartılmalıdır. Özellikle kadın girişimcilerin istihdamına yönelik arttırma politikası, sürdürülebilir kar, başarı ve kadınların ürettikleri mal ve hizmetler de değer algısı yaratmak isteniyorsa pazarlama politikalarına önem vermeleri gerekmektedir. Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin demografik bulgularına ve sektöre ilişkin bilgilere ulaştığımızda literatürde yer alan kadın girişimci tiplerinden gelenekselci ve aileci kadın girişimci tipini görmekteyiz. Bunun yanında sosyal medyayı iyi kullanarak yenilikçi kadın tipini arttırma yoluna gidilmelidir. Kadın girişimcilerin özellikle reklam ve pazarlama stratejilerini iyi yapmaları, rakiplerini ve müşterilerini iyi tanımaları gerekmektedir. Katılımcıların çoğu verilen desteklerden haberdar olmasına rağmen işlerini yürütürken bu desteklerden yararlanmayı tercih etmemiştir. Araştırmaya katılan kadın girişimcilerin müşterilerle iletişim kurmanın son derece zor ve önemli olduğunun farkında oldukları, faaliyette buldukları iş kolunun tanıtımından uzak oldukları görülmektedir. Bu satış ve pazarlama stratejilerinin kadın girişimcilere üniversite destekli eğitim olarak verilmesi gerekmektedir. Özellikle kooperatif üyesi kadın girişimcilerin birbiriyle koordineli olarak iletişimi sağlayarak Kastamonu ilinin tanıtılması ve kadın istihdamının sağlanması temel amaçlar arasında yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- Alpşahin, U. (2011). *Kadın Girişimcilerin Başarı Faktörleri: Farklılık Yaratan Stratejilerin Çözümlemesi*.Doktora Tezi. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.Çanakkale.
- Altıparmak, A. (1998).Türkiye’de Cumhuriyetin İlk Yıllarında Müteşebbis Sınıfının Gelişimi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(1), 169-181.
- Altuntaş, G. (2014). The relationship between entrepreneurship and strategic management. a new model and test of strategic entrepreneurship. *Research Journal of Business and Management*, 1(2),103-129.
- Apak, S., Taşçıyan, K. & Aksoy, M. (2010). *Girişimcilik ve Sermaye Tedarik Yöntemleri*. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Aşkın, A., Nehir, S.,& Vural, S. Ö. (2001):“Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi”,*Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*,6(2), 55-72.
- Atış, F., (2010) *Ebelik/Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumların Belirlenmesi*.Yüksek lisans tezi.Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü,Adana.
- Aydemir, C., & Güneş, H. H. (2006). Merkantilizmin Ortaya Çıkışı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*,5(15), 136-158.
- Aydın, E. (2020). *Girişimcilik Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin, Girişimci Kişilik Özellikleri Ve Girişimcilik Eğilimleri Arasındaki İlişki; Batı Karadeniz Bölge Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama*.Doktora Tezi. Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,Karabük.

Ballı Koca, A.İ., (2015). *Duygusal zeka, stresle başa çıkma yöntemleri, liderlik davranışları ve işletme performansı arasındaki ilişkinin analizi:Kadın girişimciler üzerine bir çalışma*. Doktora Tezi .Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.

Başar, M.& Tosunoğlu, T. Değer yaratımında İç Girişimciliğin Değişen Boyutu: Bilgi Girişimcilerinin Rolü. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1 (1), 126.

Bozoğlu, B. G., (2016). *Kadın Girişimci Profili Analizi-Görüş Birliklerinin Belirlenmesi Ve Girişimcilerin Kaba Kümelerle Sınıflandırılması*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Cüceloğlu, D. (2007). *İnsan ve Davranışı/Psikolojinin Temel Kavramları*, İstanbul:Remzi Kitapevi.

Çakıcı, A. (2006). Mersin'deki Kadın Girişimcilerin İş Yaşamını Etkileyen Faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(4), 55-78.

Çakmak, Ö.,(2019). *Kadın Girişimciliği Malatya Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Elazığ.

Dinçer, Ö.& Fidan, Y. (1997). *İşletme Yönetimine Giriş*. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A. Ş.

Dinler, Z., (2010), *İktisada Girişi*. Bursa: Ekin Basım Yayım Dağıtım.

Diren, D.,(2019). *Bölgesel Ekonomik Eşitsizlikleri Azaltmada Kadın Girişimciliğinin Rolü Ve Önemi*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.

Drucker, P. F.,(1995), *Innovation and Entrepreneurship*, Butterworth Heinemann, London.

- Dulum, S., (2006). *Osmanlı Devleti'nde Kadının Statüsü, Eğitimi ve Çalışma Hayatı*. Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir.
- Durukan, T. (2007). "Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21. Yüzyılda Girişimciliğin Önemi", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2),25-37.
- Ekiz, D. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara:Anı yayıncılık.
- Ercan, S. & Gökdeniz. İ.(2009).Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan", *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, (49), 59-82.
- Erdemir,T.,(2018). *Türkiye'de Kadın Girişimciliği Ve Kadın Girişimciliğini Etkileyen Engeller Ve Fırsatlar Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.İstanbul.
- Erdoğan, E., (Ed.).(2011).*Kadın Girişimcilik, Girişimcilik ve KOBİ'ler : Teori Ve Uygulama İçinde*.Bursa: Ekin Yayınevi.
- Erdoğan, Z. (2012). *Girişimcilik ve Kobiler*. Bursa: Ekin Basım Yayın ve Dağıtım.
- Eren, E.(1989). *Yönetim Psikolojisi* .İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, İşletme İktisadi Enstitüsü Yayınları.
- Eroğlu, F. (1996). *Davranış Bilimleri*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Gökalp, İ. E. (2008). *Türkiye'de Kadın Girişimciler ve Kadın Yöneticiler*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kırıkkale.
- Gökçil, T., (2019). *Girişimcilik Ve Kadın Girişimciliği İş Yaşam Dengesinde Engel Ve Fırsat Analizi: Konya İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

- Gültekin, E., (2018). *Kadın Girişimciliği, Kadın Girişimciliğinin Önündeki Engeller Ve Gelişmeler; Türkiye Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Karatay Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Gümüšoğlu, Ş.& ,Karaöz, B. (2014). Tarihsel Süreçte Girişimcilik: Muğla Örneği”,*Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 97-116.
- Güney, S., (2008), *Girişimcilik, Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*.Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Horzum, M. B., Ayaş, T., & Padır, M. A. (2017). *Beş Faktör Kişilik Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması Adaptation of Big Five Personality Traits Scale to Turkish Culture*. Sakarya University Journal of Education. ,7(2) ,398-408.
- İlter, B.,(2008). *Girişimcilik Sürecinde Kadın Girişimcilerin Karşılaştıkları Sorunların Analizi:Kagider Örneği*. Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyonkarahisar.
- Kepenek, Y.&,Yentürk, N.(2001). *Türkiye Ekonomisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Keskin, S., (2014). Türkiye’de Kadın Girişimcilerin Durumu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9 (1),86-87.
- Koçel, T. (1982). *İşletme Yöneticiliği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları.
- Koçer ,K. (2017). *İşletmelerde Girişimcilik Eğiliminin İç Girişimcilik Uygulamalarına Etkisi: Turizm Sektöründe Bir Uygulama* Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Kurtoğlu, Ç., (2020). *Karadeniz Bölgesinde Kadın Girişimciliği Üzerine Bir İnceleme: Giresun İli Örneği*. Yüksek lisans tezi. Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

- Luca, M. R. (2017). Entrepreneurial Personality and Entrepreneurial Behaviour. Bulletin of the Transilvania University of Braşov ,10(59),9-28.
- Marangoz, M. (2016). *Girişimcilik*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Morçin, S. E. (2013). Türk Kültüründe Kadın Girişimciliği: Kavramsal Bir Değerlendirme. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8 (2), 167-190.
- Mukovic, N. (2019). *Karadağ'da Kadın Girişimciliğinin Kadınların Çalışma Hayatındaki Yeri Ve Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mungan.S.(2013). *Kadın Girişimcilik Değerleri İle Kadın Girişimcilik Algısı arasındaki İlişkide Girişimcilik Eğitimlerinin Rolü* Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Müftüoğlu, T. ve Durukan, T., (2004), *Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Ankara:Gazi Kitabevi,
- Müftüoğlu, T., (2004). *Girişimcilik*. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yay.
- Narea, J. O. (2016). *Entrepreneurial Traits and Innovation*. Maastricht : Datawyse Universitaire Pers Maastricht.
- Narin, M., Marşap, A.& Gürol, M.A. (2006). Global Kadın Girişimciliğinin Maksimizasyonunu Hedefleme: Uluslararası Arenada Örgütlenme ve Ağ Oluşturma. *Gazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8 (1),58.
- Özdevecioğlu, M., & Karaca, M. (2015). *Girişimcilik, Girişimci Kişilik, Kavram ve Uygulama*. Konya:Eğitim Yayınevi.

- Özgüven, A.,(1992).*İktisadi Düşüncüler- Doktrinler ve Teoriler*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Öztürk, M.D., (2016). *Türkiye’de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü, İstanbul.
- Özyılmaz, A. M., (2016). *Türkiye’de Kadın Girişimciliği ve Girişimci Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Nevşehir.
- Pirinççi, A. E., (2020). *Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Etkisi:Elazığ İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Batman.
- Ramaswamy, V., & Özcan, K. (2014). *İnovasyonun Şifresi: Birlikte-Yaratma Paradigması*.İstanbul: Optimist Yayınları.
- Sert, T. (2019). *Kadın Girişimciliğinde Finansal Desteklere Ulaşım Farkındalığı: Trakya Bölgesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Sipahi E.,(1997). *Türkiye’de Girişimcilik ve Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma*.Yüksek Lisans Tezi.İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,istanbul.
- Soysal, A. (2010). Kadın Girişimcilerin Özellikleri, Karşılaştıkları Sorunlar ve İş Kuracak Kadınlara Öneriler: Kahramanmaraş İlinde Bir Araştırma. *Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, İİBF Dergisi*,5(1),71-95.
- Sönmez, A., & Toksoy, A. (2014). Türkiye’de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*,21(2), 41-58.

Şahin, E., (2006). Kadın Girişimcilik Ve Konya İlinde Kadın Girişimcilik Profili Üzerine Bir Uygulama. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.

Şekerler, H., (2006). *Kadın Girişimciler, Karşılaştıkları Sorunlar Ve Bu Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütahya.

Tahtalı, F. (2018). *Türkiye’de Kadın Girişimciliği Ve Malatya Kentsel Alanda Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma*. Doktora tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Tomak, S. D. (2015). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Tosunoğlu B. T., (2003). *Girişimcilik ve Türkiye’nin Ekonomik Gelişme Sürecinde Girişimciliğin Yeri*. Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Tulunay ,L., (2010). *Girişimciliği Etkileyen Faktörler Ve Girişimci Profili: İstanbul-Kayseri-Van Örnekleri’’* Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .Ankara

Tutar, H., & Altınkaynak, F. (2014). *Girişimcilik:(temel girişimcilik ve iş kurma süreci)*. Ankara:Detay Yayıncılık.

URL 1: <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/detay/337/vizyon-ve-misyon> (Erişim tarihi 16.03.21).

URL3:<https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/6313/arge-teknolojik-uretim-ve-yerlilestirme-destekleri> (Erişim tarihi 16.03.21).

URL 4: <https://www.kagider.org/> (Erişim tarihi 16.03.21).

URL 6: <https://tusiad.org/tr/tusiad/hakkinda> (Erişim tarihi 26.03.2021).

URL 7: <https://www.kedv.org.tr/kedv-hakkinda> (Erişim tarihi 26.03.2021).

URL 8: https://www.tobb.org.tr/Sayfalar/Kurulus_Gorev_Organ.php (Erişim tarihi 26.03.2021).

URL 9: <http://www.tkv-dft.org.tr/pages/8> (Erişim tarihi 29.03.2021).

URL2: <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/6312/girisimcilik-destekleri> (Erişim tarihi 16.03.21).

URL5: <https://www.tubitak.gov.tr/> (Erişim tarihi 26.03.2021).

Uzunoğlu, E., & Öksüz, B. (2010). Paydaş Yönetimi Bağlamında Kurumsal Sosyal Sorumluluğun Markalaşmaya Etkisi. *Marmara İletişim Dergisi*,17(17), 162-182.

Ünlü. V.C.,(2019). *Kadın Girişimciliğinin Bölgesel Dağılımının Belirlenmesinde Coğrafi Bilgi Sistemleri İle Haritalandırma Metodunun Kullanımı: Eskişehir Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eskişehir.

Yağcı, M. İ. & İlarıslan, N. (2010). Reklamların ve Cinsiyet Kimliği Rolünün Tüketicilerin Satın Alma Davranışları Üzerindeki Etkisi, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 11(1), 138-155.

Yaprak ř.,(2003). *Kadın İşgücünün İstihdama Etkileri : Eskişehir Bölgesinde Bir Uygulama*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.İstanbul.

Yaraş, D., (2020). *Kadın Girişimciliği Ve Tr72 Bölgesinde Kadın Girişimci Profili*. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sivas.

- YELBOĞA, A., (2006). “Kişilik Özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, “İş, Güç” *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, (8)2, 197-211.
- Yeşil, S., (2018). *Bitlis'teki Kadın Girişimcilerin Sorunları*. Yüksek Lisans Tezi. Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Siirt.
- Yetim N., (2002) Sosyal Sermaye Olarak Kadın Girişimciler: Mersin Örneği, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, (2)2,79-92.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*.Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, E., (2019). *Türkiye’de Kadın Girişimciliği Alanında Faaliyet Gösteren Kurum Ve Kuruluşların Kadın Girişimcilere Pozitif Etkileri*. Yüksek lisans tezi. İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zeyneloğlu, S., (2008). *Ankara’da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları*.Doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

GÖRÜŞME FORMU

Araştırmanın Konusu:

Yer:

Tarih ve Saat:

Görüşmeci:

Giriş

Merhaba benim adım Tuğba Akyıldız. Kastamonu Üniversitesi İşletme bölümü yüksek lisans öğrencisiyim. Bu çalışmada Kastamonu ilindeki iş yaşamında yer alan kadın girişimcilerin iş dünyasına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırma için Kastamonu'daki kadın girişimciler ile görüşme yapıyorum. Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu çalışmada kullanılacak kişisel bilgiler gizli tutulacaktır. Görüşmenin 15-20 dakika süreceğini tahmin ediyorum.

Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğiniz için şimdiden teşekkür ederim.

1.Demografik Bilgiler:

Yaş: eğitim durumu: medeni durum: sektör:

2.Bu iş yerini açma ve girişimciliğe karar verme nedeniniz nedir?

3.Kadın girişimci olarak karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Sonda:

İşinizi yürütürken karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Faaliyet sırasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

Sermaye birikimi konusunda yaşanan sorunlar nelerdir?

4.Kadın girişimcilerin işletmeleri ile ilgili özellikler nelerdir?

Sonda;

Kendi işiniz mi?

Çalışma yılı

Faaliyette bulunulan işkolu

Çalıştırılan personel durumu

5.Kendi işletmenizi kurmadan önce bir deneyiminiz yada kurduğunuz işletme ile ilgili eğitim aldınız mı?**6.İşletmenizi kurarken sizi destekleyen kurum ve kuruluşlar nelerdir?****7.Gelecek planlarınız nelerdir?****8.Yeni iş kuracak kadın girişimcilere tavsiyeniz nelerdir?**